

UNIVERSAL
LIBRARY

OU_204873

UNIVERSAL
LIBRARY

OSMANIA UNIVERSITY LIBRARY

Call No. **T 83\B57M** Accession No. **3646**

Author **భమిడిపాకాపేళ్ళరావు**

Title **మౌనవారస**

This book should be returned on or before the date
last marked below. **11**

మాటవరస

[తేలికరచనలు]

భమిడిపాటి కామేశ్వరరావు

పబ్లిషర్లు : అద్వైత బుక్స్ అండ్ కో
నరస్వతీ పవర్ ప్రెస్
రాజమహేంద్రవరము

Saraswathi Power Press, Rajahmunda
Printed and Published by
A. Lakshmana Swamy Naidu
For Addepally & Co, Educational Publisher
Order No. 4346/1947

మాటవరస (2)	1931	
మాటవరస (3)	1933	
మాటవరస (4)	1934	భూకంపం చేపరుమిల్లు విమానంమీద పన్ను
మాటవరస (5)	1937	
మాటవరస (6)	1938	
మాటవరస (7)	1943	

[మాటరస (1)—1930

రాజమండ్రి

అద్వైత శాస్త్రం

22—3—1930 తాత్పర్యము

తాత్పర్య విద్యార్థి గురువు వాగ్దేవత వందనములతో

శ్రీ నివేదిత జలమర్గా

ప్రసాదములకు గారి

అభ్యుదయ క్రింద జరి

గిన సభలో చదివినది.]

చుట్టా, వీడి, సిగరెట్.

చుట్టా, వీడి, సిగరెట్లు త్రిమూర్తులని చెప్పుచు. వీటికి
జన్మస్థానం అయిష్టం అది విరాట్స్వరూపమైన పాగాకు.
ఈ పాగాలోనే నాక, పాగాకు, అనేకమైన ఇతర ఆకారాలలో,
భూమియైనది. కర్మవశంచేత, అవతారాలు ఎత్తి పుట్టి; తమ
నాశనం అయిపోయి ప్రపంచాన్ని సమీపిస్తోంది. పాగాకు
ఇతరులతోనూ తమిడిపోతోంది. అదే, చుట్టా, వీడి, సిగరెట్,
స్వరూపం! పాగాకు ఇతరుల నిమిత్తం పాడుతుంటోంది.
అదే ముక్కు పాడుం స్వరూపం! (అనంతం మూలకూర్
స్వరూపం!) పాగాకు ఇతరులకై, పుడి, తగిలి. అష్టమైన
నూనెనరుకుపోటీ కలిసి ముక్కుముక్కులు అవుతోంది. అదే
మసాలా స్వరూపం! పాగాకు ఇతరులకొరకై, మున్నెమై నలిగి

పోతోంది. అదే పట్టి స్వరూపం! పొగాకు ఇతరులకి, శిబిచక్రవర్తికి మల్లే గజశరీం కడిగిచెడి ఇస్తోంది. కొందరు ఉద్యోగులు ఏకచేరిలోనో ఎనిమిద్యలోఉండి, కొంటిని బాగ్రత్త చేసి పట్టగెల్చిన పొగాకుమొక్క అవశంగానే అమాంతంగా కొరుక్కు తింటారు, పటికెబెల్లం తిన్నట్టు. దాన్ని 'కచేరితాంబూలం' అంటారు—అదే కచేరితాంబూల స్వరూపం! ఇప్పుడు మనం పొగాకుయొక్క ధూమలక్షణం వెల్లడిచేసి శ్రీమూర్తులనీ గురించి మాత్రమే కొంచెం అలోచిద్దాం (ప్రపంచంలో ఉండే ప్రతిమారుమూలలోనూ పొగాకు మతం వ్యాపించే సెయ్యడోనికి ఎక్కవ అవకాశం ఉంది గనక!)

చుట్ట అనే వస్తువు పొగాకుకి తాదాత్మ్యస్వరూపం—అనగా అభేదస్వరూపం. కాని కొందరిమతం వేరు. కొన్ని చుట్టల్లో పొగాకుకాడలు మాత్రమే ఉంటాయనిన్నీ, మరికొన్నింటిల్లో పారేసిన చుట్టవీకెల కళేబరాలుంటాయనిన్నీ, వారియభిప్రాయం. అయినప్పటికీ చుట్టయొక్క పొత్తి పోరాలు ప్రకృతి పురుషులనిన్నీ, వాటిమూలంగా పరమాత్మ కణకణలాడుతో వ్యక్తమౌతాడనిన్నీ అందరూ ఒప్పుకుంటారు. బీడి లోపలిభాగం పొగాకు తుక్కు అయినప్పటికీ, బాహ్యం మాత్రం, వేదపత్రం—తునీకీ ఆకు, కొండొకచో జల్లేడు. సిగరెట్టు లోపలిభాగం, అనేక ఓషధుల సాహాయ్యంచేత పొగాకుయొక్క కసటు పొగొట్టుకుని నవ్యసౌరభం అర్జించి, కాకితపు దాంపత్యంకలిగి ఉన్న నవీనావతారం. సిగరెట్

స్వరూపంకాక, తక్కిన రెండూ హిందూదేశానికి చెందినవే అని ఒప్పుకోవచ్చు. బీడీ మహమ్మదీయులది, ఆపత్రంకూడా వారిదేశంలోనే దొరుకుతుంది. ఆమాట ఋజువు చేసుకోవచ్చు పొగాకు అమెరికాలో, ఒక తెల్లఅనామీప్రయాణంచేస్తూ కనిపెట్టినట్టు చెబుతారు గాని, వొట్టిమాట! అది ఈ దేశాందే అని చెప్పడానికి అనేకనిదర్శనాలున్నాయి. సోమపానం, ధూమపానం గురించి సెలవిచ్చినట్టే ధూమపత్రంగురించి కూడా అనేకమంది ఋషులు స్పష్టంగా, తేగేసి, సెలవిచ్చారు వెనక బాగా చుట్టకాల్పడంచేత ధూమబిరుదు తెచ్చుకున్న ఒకాయనయొక్క సంతతి వాడేట ధౌమ్యుడినే అబ్బాయి! ఇంకా షతరనిదర్శనాలు కావలినే, 'రిసర్చి' చేస్తే, మనకి ఏవిధంగా సాక్ష్యాలుకావాలంటే ఆవిధంగా, రాగిరేకులు, తాళపత్రగ్రంథాలు, నాణాలు వగైరాలు దొరుకుతాయి. మనకి, ప్రతికూలంగా ఉండేవికూడా దొరికితే దొరకవచ్చుగాని అది రిసర్చిగనక వాటిని కప్పిపుచ్చడం లో ప్రత్యవాయువు లేదు. అందుకని చుట్టగురించి మన స్వవిషయంలా మాట్లాడుకోవచ్చు. చుట్ట అంటించడానికి పూర్వం చివరకొన వంటిటో కొరుకుతారు—చివరమెట్టటి వుండడంవల్ల ఓచివరనించి ఓచివరికి గాలిలాగటానికి రాధారీలేదేమో అనేభయంచొప్పున. బీడీ వెలిగించడానికి పూర్వం, దాన్నితల్లకిందులుగా పెడవులలోవలికిపట్టగుని, పెడవులుబిగించి, వెలిగించబోయే వేపుకి ఆవిరి పెడతారు—కొంత ఆవిరితడి దానికీతగిలి అది హెచ్చుతగ్గులు

లేకుండా గుండ్రంగా కాలుకుంటూ రావడానికిన్నీ, లోపల
 వేంచేసి ఉన్న ఘనమంటి పొగాకురేణువులు వీళ్ళే చివర
 నక్కి ఉండి, బీడీ వెలిగించి అదుర్దాగా వీల్చుగానే, ఆ మొదటి
 పీలుపులోనే గొంతుకలో ప్రవేశిస్తాయేమో, వాటికి ముందస్తుగా
 ఉద్వాసన చెప్పకపోతే ఎల్లాచురీ, అనే అభిప్రాయంతో టీసీ!
 సిగరెట్టు ముట్టించడానికి పూర్వం, దాన్ని పున్నకంలాంటి
 బల్లవరుపు ప్రదేశంమీద ఉంచి, అరిచేత్తోనొక్కి, ఇటూ
 అటూ రెండుమూడుసార్లు అప్పడాల కర్రపనుల్లే దొర్లించి,
 తీసి, పున్నకాన్నెట్టి, మెల్లిగా తాటిస్తారు—అది లోగడ
 కట్టబారి ఉండినట్టయినా పొగ నజావుగా రాకపోతుండేమో
 అని భయమేసి. ఇలాగూ ఈస్వరూపాలు జీవం దాలుస్తాయి.
 ఈమూడింటిలోకీ బీడీ అదొక మోస్తరు “జంతువు. ఏమాత్రం
 వ్యవధానం లేక పెద్దచనిలో ఉండి ఒక్కవమ్ము, లిప్తలో,
 లాగిపోడానికిమాత్రం టైము సరిపోయే పెద్ద ఉద్యోగస్తులూ,
 కాసికి చాలావస్తాయిగదా ఎప్పుడు పారేసినా పారెయ్యచ్చు,
 మనస్సుకేమీ బాధలేకుండా--అనుకునే కొద్దివాళ్ళూ, ఎవళ్ళైనా
 చేయిచాస్తే, ఊర్భలేకుండా వాడికి ఓటివ్వచ్చును--అనేవాళ్ళూ
 వగైరాలు బీడీనేవిస్తారు. అయితే, ఓ కానిబీడీలకి ఓ అగ్ని
 పెట్టేనా అధమంకావాలి గనుకనున్నూ, ఎక్కడైనా ఆ జంతువు
 తాలూకు ఒక నెరుపు పడిందంటే ఆ చుట్టుప్రక్క ప్రాంతం
 అంతా దగ్ధపటలం అవుతుందనే భయంచేతనున్నూ దాని
 ప్రచారం కొన్ని కొన్ని చోట్లే ఉంటుంది.

ఇక చుట్టాసిగరెట్లుని రెండింటినీ మాత్రమే పోల్చాలంటే, చుట్టా మోటు, సిగరెట్టు నీటు, చుట్టా నల్లజాతి, సిగరెట్టు తెల్లజాతి. చుట్టాఅంతా పొగాకేకనక, అది వత్తగ్రంథము, కాబట్టి ఆధునికం. ఇంగ్లీషుచదువుకీ సిగరెట్టుకీ సంబంధం ఉందని ఋజువు చూపించడానికే సిగరెట్టు కాకితంతో చేశారని కొందరినమ్మకం. చుట్టావాసన చుట్టకంపు, సిగరెట్టువాసన సిగరెట్టురిమిషం. ఆ రిమిషం గ్రహించలేనివాడు తనకి మళ్ళీ మహా ఇంగ్లీషుచదువునని ఏ మొహం పెట్టుకుని చెప్పుకోడం అది కొందరి ఊహ. ఏమంటే ! ఆ సిగరెట్టువాసన కేవలం ఆ ఇంగ్లీషువాసనేనండీ !

ఈ రెండు స్వరూపాలూ కూడా వాయురూపేణా మారుతున్నాయి, జగత్తుంతా చివరకి మాయమై అరిచెప్పిస్తే చేబుతూంటాయి. ఇవి వెలిగి వెలిగి బూడిదకూడా అవుతాయి. ఆచివయంలో చుట్టబూడిదే పేరుకూసింది. దాన్ని కొందరు చచ్చుపిలుపులు పిలవక “చుట్టా విభూతి” అంటారు. కొందరు రహస్యంగా చుట్టాకాల్చేవాళ్ళు అల్లాంటి విభూతి జాగ్రత్తగా కాళీ అగ్నిపెట్టెల్లో కిందరాలకుండావిసి అది కుదుపుకి మంతుగా వాడుతున్నారట, మతాబా బూడిద వాడినట్టు ! సిగరెట్టు విభూతికి అంత తెల్లకన్నలేదు, పేహలేదు. అందుకనే అది జాగ్రత్తచెయ్యరు. కొందరు, శక్తివశేషంతో సిగరెట్టు పెట్టుకుని చూపుకునేలు ఒక్కటే మాత్రం ఆనివయించి, ఆ విభూతి ఊడకొడతారు. మరి కొందరు దాన్ని తర్లనీ మధ్య

మాలతో నొక్కిఉంచి, ఒక్క చిటికెలో ఆ విభూతి వినర్జిస్తారు. క్రియకి, గాలి గాలిలో కలిసిపోతుండరా అని ఈ రెండూ కూడా సెలవిచ్చినా, వీటిల్లోనూ మళ్ళీ కాస్తంత తేడా ఉంది. సిగరెట్టుమట్టుకి అంత ఆఖరికి శూన్యమే అంటుంది. చుట్ట అల్లా అనదు. చుట్టకాల్పేవాళ్ళు ఉమ్మలు వేస్తుంటారు. (ఉమ్మలవిషయంలో వీళ్ళని ముంచేవాళ్ళు మరోళ్ళున్నారు, మసాలా కిల్లీలవాళ్లు! ఆ ఉమ్మల అభిప్రాయం ఏమంటే, చివరికి జగత్తుంతా గాలిలో కలిసిపోదు, ఉంటే జలప్రళయం ఉండచ్చున్నీ! అని. ఉంటే ఉండడం ఎంచేతంటే, కొందరు కొందరు చుట్టేశ్వరులు ఆ ఉమ్మి మింగేస్తారు. చుట్టలో పొగాకు చుట్టుకుని ఉండడంవల్ల చాల్లోనే ఎక్కువ తిరగడం ఉంది. సిగరెట్టులో వక్రతలేదుగాని, చీలివాడం ఉంది. చుట్టలో ఉండేచేడు, రింగు, గీర వగైరాలు సిగరెట్టులో మృగ్యం. ఆరిందా జనమధ్య ఉన్నప్పుడు సిగరెట్టే పీల్చలి అనిన్నీ, తప్పనిసరియై ఖరీదైన సరూపాలు దొరకనిస్థలంలో మాత్రం బీడి ఉడుకోవచ్చున్నీ, కేవలం బాహ్యునికివెళ్ళి కాల్చడానికే చుట్టపుట్టిందన్నీ సిగరెట్ వక్షసాతులైన స్నేహితులు వాడస్తారు. కాని, ఒంటరిగా ఉన్నవాడికి చుట్ట చుట్టం. ఎంచే తంటే, ఒక్కొక్కడు, కుర్చీలో కూర్చుని, చుట్టకాలుస్తూ, పొగకేసి చూస్తూ, గంటలకి గంటలు గడుపుతూ, పర్యవ సాసం శూన్యం అయినా దీక్షగా ఏదో ఆలోచిస్తూన్నట్టు గంభీరంగా ఉండగలడు. సిగరెట్టువాడు అలా ఉండజాలడు. చుట్ట

వాడు, తను ఏదోమూల కూర్చుండినా, ప్రపంచం జరగడం విషయంలో తన ఖజానాపు కూడా కొన్ని పాళ్ళు ఉన్నట్టు కనిపిస్తాడు. కానీ, కిల్లీసమిలే టైములోనే చుట్టకాల్చడానికి వీలేకపోవడం చుట్టయొక్క దౌర్భాగ్యం. ఆ వాటం సిగరెట్టుది. అందుకనే, భోజనమై, తాంబూలం వేసుకుని, అద్దం ఎదట “నెక్ట్” ముడేసుకుంటూ, పెదవి చివర సిగరెట్టు ఊగినలాడుతుండగా, అప్పుడే మాటలు చెబుతూ, నాగరికత కాపాడుతూన్న ఉద్యోగులు తొమ్మిదిన్నరకి ఇళ్ళల్లో దొరుకుతారు. చుట్టకాల్చడానికి దాన్ని పళ్ళతో డబాయించి పట్టుకోవాలి. అందుకని, అవతలకిర అన్ని అవతల చివర (లాలా) జలం. సిగరెట్టుని పళ్ళతో నొక్కినవాడు మౌత్రి అభాంద్రాపీనుగు. వాడు, అది ఎంతికోమలం అయినదో గ్రహించనివాడు; వాడిపళ్లు ఊడకొట్టినా పాపంలేదన్నాడు ఒక సిగరెట్టుని! అంచేత, దాన్ని పెదవులతో పట్టాలి. ఆమాటకొస్తే కొందరు ప్రజ్ఞావంతులు పెదవి చివరతోకదా సిగరెట్టుని సెలబెడతారు, మీనం మీద సమ్మకాయ సెలబెట్టినట్టు. అందుమూలాన్ని, సిగరెట్టు ఇవతలకొన తడిగా ఉండదు. ఆ కారణంవల్ల, సిగరెట్టులోని అద్వితీయవిశేషం ఏమిటంటే, అది మధ్యరంగంలో తీసి, ద్వితీయుడికి ఇచ్చి, వాడిప్రాణం రక్షించచ్చు, ఆట్టే ఎంగిలి కలియకుండా ! ఈ అనాతరం తప్పిపోయేటందుకు గాను, కొందరు మిత్రులు ముందే సిగరెట్టుని సమద్విఖండనచేసి చెరోనగం ముడట్లనే పుచ్చుకుంటున్నారు. ఇది అరుదు. చుట్ట

జంతువుకి ఇల్లాంటి ప్రజ్ఞలేదు. కాని అందులో విశేషం మరోటి ఉంది. కాల్పేతసామీయే దాన్ని తల్లకిందులుచేసి పెదవులతో పట్టుకోవచ్చు. ఇది కొన్ని కొన్నిరకాల సోదరసోదరీమణులలో అభ్యాసం. చుట్టపొగ ముక్కులోంచి తెప్పించడం అంత సుభువు కాదు; అందులో పాటి ఆకు మరీశ్రమ. ముక్కులోంచి పొగలాస్తామనే కొందరు సిగరెట్టు కాల్చడం. చుట్ట కాలుస్తూ మాట్లాడితే, తగవధాయి వగైరాలు పలకవు: విచిత్రానికి చిరాకు. సిగరెట్టుకాలుస్తూన్నప్పుడు, ఓస్యంతప్ప, కడమా అక్షరాలన్నీ, మూతి వనంకరగానోపెట్టిపలకవచ్చు, పళ్ళకి చిలేదుగనో! చుట్టలో మరో చిక్కుంది. ఎవరో అస్తమానం ఇదిర పనిచూయకుని పీలుస్తూంటేగాని ఆరి పోతుంది, వెధవ ఆరిపోడం ఇదీను! అందులో చుట్టఆరిపోడం ఉండే, అది గొప్ప ప్రాబుద్ధాల్లో ఒకటి. అందుకనే కొందరు చుట్టకాలుస్తూండగానే ఏమగుపాటుగా నిద్రపోయిరా: ఏమీ ప్రమాదంలేదు. అది పట్టుకప్పి వడిపోయేవేళకి ఆరే ఉంటుంది. కాని, సిగరెట్టు ఎక్కువ బాధ్యతవహించిన ప్రాణి. సిగరెట్టుని అంటించి ఒకలిపెకేతేనరి, దానిని అది క్రమేపీ చేసుకుంటూ పోతుంది, వెనకాల కొందరు లాగేవాళ్ళు ఉన్నారే, మారినాసరే. అనగా దానికి చూపిస్తే అందుకు పొగల తెలివి ఉంది. సిగరెట్టుకి పునర్జన్మలేదు. చుట్ట చాలా పాపం చేసుకున్న ఘటం గావును, దానికి పునర్జన్మలు ఉన్నాయి. అనగా, ఎవడో సోదరుడు కాల్పేకాల్పేచుట్ట

అరిసి, తలపాగా లోనో, గోడమూలోపెట్టి కాస్తేపటికి మళ్ళీచుట్టిస్తూం టాడు. అది వాడికి బాగుండో, తప్పనిసరో గాని కడంవాళ్లుచస్తారు. మంచిచుట్ట వాననేస్తేనే దోక్కునే వాళ్లు, చుట్ట యొక్క జన్మాంతరవాసన తోటిఘూర్ణిల్లు తారు. చుట్టలోమరోపేచీ ఉంది. ఒక్కొక్కప్పుడు దానికి చిన్న “బుసి” ఉండి, వీల్చేవాడికి అంకిల్లు పడిపోయినా సరే, పొగమా త్రం రాదు, చచ్చినా! దాంతోటి, అపేల్చేవాడికి ఊహలకోపం బాస్తీలయి చుట్టు పక్కవాళ్ళని చంపాలని ఉంటుంది. అల్లాకొంత ప్రయత్నించి, కొనకి, ఏకాగితమో చుట్టబెట్టుకుని ఎల్లానో ఇదవుతాడు. సిగరెట్టులో ఈక్షోభలేదు చుట్టవల్ల పళ్ళన్నీ జీవితంలోనే పొగచూర డం కాక, పెదవి మీద వాతలుకూడాను. అదీగాక, చుట్టకాల్పడం అనేది ఒక పనిలా కనిపిస్తుంది, సిగరెట్టు కాల్పడం పనిగాని పని—అందుకనే సిగరెట్టు చదువుకున్నవాడికోడి! చుట్ట వెన కెంతో, ఇవ్వడూ, ఎవ్వడూ అంతే! సిగరెట్టు స్వల్పకాలం లోనే మారుతుంది, కొత్తమార్కుది దిగుతుంది. ఇంత తెలివి తేటలతో ఉన్న సిగరెట్టు కాల్పడం వల్ల ఉండే లాభాలు తియ్యడానికి, ఉన్నాయేమో చూడడానికి, ఒకమిటివారు పనిచేస్తున్నారు, నులోచనాలపెట్టుకుని. ఇది కాల్పడంవల్ల ఉండే ఖర్చు తెక్కవెయ్యడానికి మరోకమిటి ఉన్నారు. వీరి రిపోర్టులు తేలేయోగ్యత కనిపించదు.

హెచ్చుతగ్గులు ఎల్లా ఉన్నాసరే, నేను చుట్టమానను.

మాస్త్రే భూ—వాయు సమస్య పరిష్కారం కాదు ఈ ముక్కలే
నాకు శరణు... అన్నాడు ఒకడు.

“ఎముక మిగిల్చి మాంసము వెల్ల భక్షించు

క్షయగుగ్మతలకు వజ్రాయుధంబు

లోహమాందూరాః లొంగక సాధ్యమా

కఫనాశములసిత కాక్కుకంబు

శూలాన పొడిచిన లీల శూల జవించు

అల యజీర్ణముల సిద్ధౌషధంబు

మబ్బుపట్టిన యంత బొబ్బలు పెట్టించు

మబ్బసాదులకు సూర్యోదయంబు

జరుల సన్నిముఖుల నొనరించు నీ చుట్ట

కంపులెల్ల సాగనంపుచుట్ట

దోమ బాధ తొలగ ద్రోయును పొగచుట్ట

చుట్ట మహిమలెన్న శూలి కగునె”

మంచిచెడ్డలు ఎల్లా ఉన్నానరే నేను బీడీమానను. మాస్త్రే,
హిందూ—మహమ్మదీయ సమస్య పరిష్కారంకాదు.
ఈముక్కలే నాకు శరణు—అన్నాడు ఇంకోడు.

దాడి ముందుగ వచ్చెను

బీడీ తరువాత వచ్చె విధవిధములుగా

బీడీ పొగలకు పాదా

ఏడీ కాదనెడి పురుషుడెల్లా హైనం.

నుభువు బలువులు ఎల్లా ఉన్నానరే నేను సిగరెట్టుమానను.

మాస్తే, ప్రాచ్య-శాస్త్రాత్మ్య సమన్య పరిష్కారం కాదు.
ఈముక్క లే నాకు శరణు-అన్నాడు మరొకడు.

నాగరికత లేని ప్రజ

సిగరెట్ చవి చూడకుండ సిగరెట్ పొగరెట్

సిగసిగరెట్ పొగపొగరెట్

సిగరెట్ పొగరెట్టటంట చెల్లదు “న్యూర్స్”

ఇలాగ్గా, ధూమ విషయంలో హిందువులు యథా
శక్తి పనిచేస్తున్నారు. కాని అంతా నసుంకడితేగాని
కార్యంనెరవేరదు. అంతా చేతులు కలిపి పనిచేయాలి.
ధూమం, కీర్తికినుల్లేకి తెలుపుకాబట్టి, ఏనాడు హిందూదేశ
మంతా ఏకమై పొగసీర్చి నవలుతుందో, నాడే ఈ దేశపు
శుభ్రకీర్తిదశదిశలా వ్యాపిస్తుంది. స్త్రీలుకొందరు ఇంగ్లీషు నేర్చి,
పురుషులతో సమానం అవడానికిచేస్తూన్న యత్నాలలో
సిగరెట్టు నేవిస్తూఉండడం శుభసూచన. ఈ ధూమ స్వరూపాలని
కనిపించినప్పుడల్లా అంటిస్తే, లోకకల్యాణం ఆటేదూరం
ఉండదు.

రౌండుటేబుల్

ఒ చోట జరగజోయే రౌండుటేబిల్ కాన్ఫరెన్సులో
వెయ్యవలసిన టేబిల్ గురించి మాటామాటా వచ్చింది. రౌండు
టేబిల్ అనేది ఏదో ఊరికే గుండ్రంగా ఉండడమే కాక

సంపూర్ణంగా ఉండాలని కొందరన్నారు. మరికొందరు అట్లా వీలుకేదనిన్నీ, భూమిగాని మరి ఇతర గ్రహములు కాని, అవి నడిచేదారులు గాని, ఏవిసంపూర్ణధోరణిలో లేవనిన్నీ, అందు చేత అయినదానికీ కానిదానికీ సంపూర్ణం అంటూ కూర్చోక వట్టి పూర్ణం ముందు పుచ్చేనుకుని ఆ పైని “సం” దెబ్బలాట ఆడితే, కడుపు సిండుతుందనిన్నీ, కాబట్టి ప్రస్తుతం టేబిల్ యొక్క ఆకారం కోడిగుడ్డులా ఉంటుందనిన్నీ, వాదించారు. టేబిల్ యొక్క ఆకారం ఎల్లా ఉన్నా అది కొంతేనా ఇటూ అటూ జరగాలంటే, టేబిల్ యొక్క ప్రతీకోడుకీ కింద చక్ర ప్రయోగం చెయ్యక తప్పదని మరికొందరు తెలివిగలవారు అన్నారు.

శారదాబిల్లు

శారదాబిల్లు శాసనం అయినా దాన్ని జనం శారదా బిల్లు అనే వాడుతుంటారు. ఈ పరిపాలనలో జనం ఆబాల గోపాలంగా ఉచ్చరించిన పేర్లల్లో ఇదోటి. కాని ఈ మాట యొక్క వాడకం, అర్థం, వ్యాఖ్యానం పాత్రల్ని బట్టి ఉంటోంది. కొందరు దాన్ని ‘శార్దపు’ బిల్లు అన్నారు— అనగా దీనితో శార్దాలు ఆఖరు అనో, లేక దీనితో శ్రోత్రియత్వానికి శార్ధం అనో. కొందరు ఇది ‘సరదా’ బిల్లు అన్నారు— అనగా దీనితో జనానికి ఎక్కడలేని షోకులూ బయల్దేరు

తాయని గావును. శారద అంటే నరన్మతి గనక ఈ బిల్లువల్ల ఆడవాళ్ళు మాటలు వేర్చి మరి ఎవ్వరి మాటా లెక్కచెయ్యరు అని కొందరు. శారద అంటే 'నూతనం' అని అర్థం గనక ఈ క్రొత్తబిల్లుని శారదాబిల్లు అన్నారని కొందరు. శారద అంటే అనన్యాయ అని ఉంది గనక అట్లాంటి వాళ్ళ బిల్లుని శారదా బిల్లు అన్నారని కొందరు. శారదా అంటే శరదృతు వునో జన్మించింది అని అర్థం. ఇది కూడా శరదృతువుయొక్క సామీప్యంలో వుష్పించింది కాబట్టి ఇది శారదాబిల్లు అన్నారని కొందరి మతం. శారద అంటే ఏడేసివ్రతాలు ఒక్కొక్క పర్వం దగ్గరఉన్న అరటిచెట్టు అనికూడా ఉందికదా, కందులోకూడా ఏడస్తూ ఏడుసార్లు ప్రతీతిర్యాసకీ పత్రాలు అనే విడాకులు వుచ్చుకోడం ఉంటుందికదా అని దీన్ని శారదాబిల్లు అని ఉంటారు అని కొందరి వాదన. శా అంటే దేవతాపూజ, ర అంటే శూన్యం(అయి) ధాఅంటే చూపులు(ఎక్కువవు తాయి) గనక ఇది శారదాబిల్లు అని ఒకరు. శా అంటే సామర్థ్యం ర అంటే సశించి ద అంటే భేదాలు (ఎక్కువవు తాయి) గనక ఇది శారదా బిల్లు అని ఒకరు. శా అంటే శ్రేష్ఠుడు (కూడా) ర అంటే శిరిస్సు (చంది) ధా అంటే భార్యని (వేషకోవాటి) గనక దీన్ని శారదాబిల్లు అన్నారని ఒకరు. శా అంటే శేఖర్నా (తొ) ర అంటే వజ్రం (లాంటిదేహబుతో) ద అంటే ఓర్పుతో (జనం పుడతారు ఇష్టటి కుఃస్థిరకం కాకుండా) అంటే ఇది శారదాబిల్లు అని ఒకరు. శా అంటే

లక్ష్మి (ఉండాలి), ర అంటే మన్మథపరిపాలన (ఉండాలి),
 దా అంటే వైరాగ్యం (భాధంలేదు అనేటట్టు వస్తుంది) గసక
 దీన్ని శారదాబిల్లు అన్నారని ఒకరు. ఒక ముసిలీవిడ
 ఈమధ్య మాట్లాడుతూ “అయితేనూ, ౧౮ ఏళ్ళలోపల
 పిల్లలు పెద్దమనుషులు కాకూడదంటూ పైవాళ్లు రూలు
 పెట్టారట నిజమేట్రా, అబ్బాయి!” అని కొడుకుని అడిగింది.
 రేపు వీసెట్ ఒకటో తారీఖు లగాయితు ౧౮ ఏళ్ళలోగా
 ఇండియాలో పెళ్ళిళ్లు చెప్పుకూడదని దీని అర్థం అని ఒకావిడ
 వాదించింది. “అయితే, ఈ బిల్లు రెండుమూడేళ్ళదాకా ఆచరణ
 లోకి రాదంటారు నిజమే?” అని కొందరు అనుకుంటారు
 —అల్లాఅయితే బాగుండునని వాళ్ళ లోపలఅభిప్రాయం.
 ఒక పేళ అల్లా జరిగితే, ప్రస్తుతం పెళ్ళిచేసిన వాళ్ళతో కొందరు
 పశ్చాత్తాపపడతారు.

ప్రిన్సిపాలు కొదలచినవారికి ఉండవలసిన లక్షణాలు

(ఒక కమిటీవారి అభిప్రాయం).

౧. ప్రిన్సిపాలు పొడుగేనా ఉండాలి, జబరదస్తీగా నేనా
 ఉండాలి, వీల్లేకొస్తే రెండిందాలా ఉండాలి.

౨. ప్రిన్సిపాలు ఇంగ్లీషే చెప్పాలిగాని, తెలుగూ,
 హిందూస్తానీ, శాస్త్రంకాదు.

3 ప్రిన్సిపాలు కడంవికాకపోతే వీజాపోయిరి అధమం

నికలెట్టును నాగరికతతో పోషించి తగిన గౌరవార్థము కలిగి ఉండాలి.

౪. ప్రిన్సిపాలు అధ్యయనమునకు సంబంధించిన అంశాలతోనేనా పాఠ్యాంశం ఒకటేనో స్వచ్ఛందము కలిగి ఉండాలి.

౫. ప్రిన్సిపాలు మాంచి తెలివీ, అపూర్వప్రజ్ఞ కలిగి ఉండాలి. పాఠశాలకున్నట్లేదు. దాన్నిబట్టి ఇతరులు ఆయన తెలివితేలిని గ్రహించడం.

౬. ప్రిన్సిపాలు గూర్చి ఉన్నాయికదా అని వాటిని అక్షరాలా యములలా ఆచరణలో పెట్టరాదు.

౭. ప్రిన్సిపాలు స్వజ్ఞానాన్ని ప్రేమించాలి.

౮. ప్రిన్సిపాలు కొంత దానధర్మ బుద్ధి కలిగి ఉండాలి.

౯. ప్రిన్సిపాలు ఒకవేళ అఖండమైన తెలివితేలి ఉన్నా, తుదాకా పరీక్షింపబడినట్లు ఉంటే ఆయనకూడదు.

౧౦. ప్రిన్సిపాలు తెలివీ ఉండి, పనిచేసేవాడైనా ఎవరో ఒకమహామహుడి మాటలా వినాలి కాని, ఏదైనా చెప్పినట్లునప్పుడు తరుగుకొని రాకూడదు. తుక్కుని ఇమ్మా కలవనూకూడదు.

౧౧. ప్రిన్సిపాలు తనకి కాకపోతే రాకట్టు ఉంటేనానిగాని, ఏరోజుకు ఆరోజు పాఠం ఎవరి దగ్గిరో చెప్పించుకుని క్లాసులోకి తయారు కాకూడదు.

౧౨. ప్రిన్సిపాలు తన వజ్రబు అయ్యే కాకపోయేది, ఒకటేమిటి నాకన్నీ సమావేశమని ప్రతీదానిమీదా ఎక్కడ

బడితే అక్కడ, ఎప్పుడు పడితే అప్పుడు లెక్కరు ఇవ్వడానికి (ఇంగ్లీషు) తగినవాడు కావాలి! లేకపోతే, అయిన తాలూకా బోర్డు ఎనిమింటరీస్కూలు వేష్టకుకంబి తక్కువ అనుకుంటారు.

వార్తలు

౧. ఆంధ్రవిద్యార్థుల సమావేశం యొక్క కార్యక్రమం యావత్తున్నా ఇంగ్లీషు భాషలోనే జరిగి ఉండడం వల్ల, వారు తమభాష మానుకోడంలో ప్రతిబింబించిన స్వార్థత్వానికి సానుభూతి కనపరుస్తూ అక్కడ హజరుకాక, ఆంధ్రేశ్వరులు ఒకతీర్మానమున్నూ, అరిటిపండ్లొలిచినట్లు భావబోధ అయి ఉండడంవల్ల ఆమోదం వెలిబుచ్చుతూ హాస్యరైన ఆంధ్ర స్త్రీ బాలశబ్దాలు ఒకతీర్మానమున్నూ యేడక్కులేని తమ ఇంగ్లీషుని శ్రమపడి ఆంధ్రవిద్యార్థులు నిలబెట్టిపడుకు తమ అమితకృతజ్ఞత గుర్తుచేస్తూ లండన్ కవులు ఒక తీర్మానరజమున్నూ గావించి పంపినారని లోగడ ప్రచురింపబడిన సంగతి కల్లనార్త అని మావిజేఖరి పంపిన సవరణ నేడే మాకు చేరింది.

౨. జుతువులకూతలు, పిట్టలకూతలు, లోకంలో తక్కిన శబ్దాలన్నూ తానొక్కడే పుట్టించి సభని రంజింప చెయ్యడల్పుకున్న ఒకధ్వనికాదు టిక్కెట్టు పెట్టగా, హాస్యానికి వేంచేసిన నూరురూపాయల జనలూ, అతడు రంగమీడికి

వచ్చేదాకా ఉండట్టలేక, ఆయాయి జంతువత్తులు ధ్వసిభేదాలు నునాయానంగా చెయ్య మొనలు పెట్టగానే, హాస్యకాడు టిక్కెట్టు సొమ్ము వాపనుచేసి, అట్టి అశ్భుకదిత్రకళ సభవారు అభ్యాసంలేకుండానే అర్జించి నందుకు వారిలో ఒకరికైనా మెడలు ఇవ్వకమాననని ఇచ్చేవాడు. ఆ మెడలు ఒక విద్యార్థి వడసినందుకు ఆ గ్రులు ఎల్లానో తీరుబడి చేసుకుని కొంచెం గర్వపడాలి.

3. ఒక గ్రామభోను కంపెనీవాళ్లు గొప్పగాయకల దగ్గించి ఉచితంగా రికార్డులు పుచ్చుకోడానికి రాగపిల్లిలో దిగగానే, ఆంధ్రగాన విద్యార్థులగు ప్రముఖులు చాలమంది, తమకు ఆహ్వానం రాకపోయినా, కంపెనీవారికి తమర్ని ఆహ్వానం చేసే సరికిల్లం మనస్సులో ఉన్నట్టు దివ్యవృష్టిని కనిపెట్టి, పెళ్ళిగా, కంపెనీవారు వ్యాగతీపత్రం ఇవ్వనందున వీరు కోరింకో వెనక్కి నెమ్మరించి నీనీమాలో చేరాలని యత్నించుతున్నారని తెలిసింది.

4. రైల్వే ప్రయాణీకుల సంఘాలు కలిసి ఎన్నుకున్న ఒకాయన ప్రయాణీకుల కష్టాలుగురించి రిపోర్టు తయారు చేయడానికి రైల్వే తిరిగితిరిగి కనిపెట్టిన సంగతి ఏమటంటే!— రైల్వేకంపెనీవారికిన్ని ప్రయాణీకులకున్నా ఎంతో అన్యాయంగా ఉన్నందుకు మిక్కిలి సంతోషం అవుతోంది. జరులు కంపెనీవారి మాట జనదాటడం లేదు. కంపెనీవారు రైలు పెట్టెల్లో “ఎగిలి మూయవద్దు” అని రాసిన ప్రకారంగానే

జనం అంతా పెట్టెలోపలే, బాగ్రత్తగా, అవతలికి చెదరికుండా, ఉమ్మి వేస్తున్నారు. మరీన్నీ కంపెనీవారు “దొంగలున్నారు, బాగ్రత్త” అని ఎల్లానూ రాసేశారుగదా, ఉరుకులు వారు నమావేశమై చిన్నపుచ్చగుంటారేమో అని ఎంతో అయిష్టంతో చాలామంది దొంగతనాలు యథాశక్తిగా చేస్తూనే ఉన్నారు. ఇది శాంతిసూచన—అని.

గి. నెలక్రితం మామిడిపురంలో అయి ఉన్న పెళ్ళి సోదర్లంలో, కన్యాప్రదాత, పెళ్ళికొడుకుకాళ్ళు కడుగుతున్న నమయంలో, కన్యాప్రదాతకి ముచ్చేమటలూపోనేట్టు ఓ తేలు అంటుపోడిచింది. ఎంతవెతినా తేలు దొరకలేదు. చివరికి పెళ్ళికూతురు అన్నగారు తన బ్యాటరీలైటు తెచ్చి “ఫ్లోన్” చేసిన మీదట, ఆ తేలు ఎంకా కిణుకూ బెంకూ లేకుండా పెళ్ళికుమారుడియొక్క మడవ నెరిడల్లో మకాంచేసి ఉన్నట్టు తెలియవచ్చింది.

ఓ. లక్షపిల్లినగరంలో చాలామంది జేసీ, భార్యభర్తల విడాకులచట్టం ఉంటేనే చాలా బాగుంటుందనీ, ఏకగ్రీవంగా తీర్మానించారు. ఈ అభిప్రాయానికి ప్రతికూలంగా ఉన్న వాళ్ళని వాళ్ళు లోపలికి రానియ్యలేదు. దూసుకుపోయి వచ్చిన వాళ్ళని నోరెత్తనివ్వలేదు. ఈ తీర్మానం వ్యాసుచేసినవారిలో చాలామంది భార్యలూ కాదు, ఆఖరికి భర్తలేనా కాదు.

2. ఎలెక్ట్రిక్ దీపాలు పెద్దగానికి ఆరిపోయే స్వభావంకలిగి ఉండడంచేతనన్నూ—(అంటే ఆ గాలికి తీగలు

తెగుతాయి, తెగితే దీపాలు నిద్దరోతాయి), అవి ఉంటే దేయ్యాలూ ఉండడం, పోతే ఏష్యం అయిపోవడమేగాని సన్నంగా ముత్తైం అల్లాచేసి అట్టే పెట్టుకోడానికి వీలులేనివి అవడంచేతనున్నూ, చటుక్కున ఏసిగరెట్టేనా అంటించు కోడానికి గాని, ఏశయ్యేనా వెచ్చబెట్టుకోడానికి గాని, ఈషాన్మాత్రమీ ఉపచరించేవి కాకపోడంచేతనున్నూ, రాత్రెళ్ళు కూడా నిస్తేజంగా ఉండి ఏగ్యానులై లేనా పెట్టగెడితేగాని కంటికి ఆనకుండా చీకటిచేత అపరిచిపబడి ఉండే రకంవి అవడం చేతనున్నూ ఇంకా నిదానంగా కొంతకాలం పరిశీలించేసిన మీదటగాని మేము అట్టే తొండరడము అని చంద్రాపుర జనులు చేసుకున్న తీర్మానం, వారి జ్ఞానతేజానికి నమోనా.

౮. ఆంధ్రపేష్ వర్ మిల్కుంటే చప్పరించిన వాళ్ళల్లోకొందరు ఇవ్వడా మిల్కుపొగవొదిలి, కూతట్టి, తిరిగేనడికి బయల్దేరిన కాగితంచూచి తమరూ తెల్లపోయి “ఇంతాచేసి కాగితమేనా, పోదూ!” అని మళ్ళీ చప్పరించారు.

౯. కలవలపట్నం అనేనగరంలో పౌరులంతాపట్టట్టి తమ ఊరిస్కూలు హెడ్డుమాస్టరుగారి పని నరిగా లేక పోవడం చేత ఆయన్ని శిక్షించదల్చుకుని, ఆయన్ని పూర్తిగా తీసెయ్యడానికి చేతులురాక, ఆయన “హెడ్” మాత్రం తీసేసి మేష్టరీమాత్రం అట్టేపెట్టారు. ఆయన హెడ్ ఒక దీర్ఘమైనవ్యాధి అసిన్నీ, అట్టివ్యాధి ఏకోళాన్నీ లేని మరి యొకన్ని వారు ఆస్థానే వేళారసిన్నీ వినబడింది.

౧౦. సగరవాసులూ, అక్షరాస్యులూ అయిన ఆంధ్రజనం యానద్విశిష్టం ఎరుగున్న కేర్లనుగురించి కాశీహూటల్లో ఒకరావుగారు మాట్లాడుతూ, “గయోపాఖ్యానం, వీరేశలింగం, భక్తచింతామణి, కాశీహజీరీ, అపనాతనామనా!” లాంటివి సెలవిచ్చాడు. ఈ క్రిష్టులో “సమస్తే” గాని, “కోరిభజింతున్” గాని చేరే నూచెన్లు ప్రతీనోటా గోచరిస్తూనే ఉన్నాయి.

౧౧. ఒకపట్టణంలోని కాశీహూటల్లో యెడటవీధి భాగాలన్నూ, సోదాషాపులయెడటి వీధిభాగాలన్నూ, నాటక వైరైరాళాల చుట్టుపట్లవీధులన్నూ, కంకరలేని వీధి భాగాలన్నూ, కావలసినవారి యిళ్ళయెడట వీధి భాగాలన్నూ అహోరాత్రస్వా తడిసే ఉండడంవల్ల వీధులు తడిపీయత్నంలో అతమంది తమరికి తోడ్పడతూన్నందుకు ఆ పట్టణ మున్సిపాలిటీవారు తమపౌరుల్ని అభివందించారు.

౧౨ గోదావరతీరజనులు పూజ్యజనులనిన్నీ, ఋషులనిన్నీ ఎక్కడివాళ్ళో అనుకుంటారు. పూజ్యజనులఅనడంలో ఆశ్చర్యం లేదు, ఈయగంలో. కాని ఇక్కడ ఋషులఉండడం మాత్రం నిజం. ఎంచేతంటే, మెయిన్ రోడ్డు మీద ఎక్కడ చూసినా ముక్కుమూసుకుంటారు, స్మరించు గుంటూ ఉంటారు.

[మాటవరస (2)—1931

అప్పుకాలేజీలో

24—1—1931 తారీఖున

పూర్వ విద్యార్థి సంఘ వార్షికోత్సవ సందర్భములో

శ్రీ గంటి లక్ష్మన్నగారి

అధ్యక్షత క్రింద జరి

గిన సభలో ఆసం

పూర్తిగా చదివినది.]

బుర్రామయ్యగారి ఇంగ్లీషుతమ్ముడు

వెనక, మాటవరస! మల్లనే మాతమ్ముడుకుడా పెద్దబాల
శిక్ష పట్టి, ఎలకా చవరా పుచ్చుకుని వీధిబళ్లోకి వెళ్ళేవాడు.
కాని, మాకు మరీ దగ్గరవాళ్ళల్లో కొండరు ఇంగ్లీషులు
వెలగించడం ప్రారంభించాడు. వాళ్ళమీద పోటీనొద్దీ,
వాళ్ళు కాస్త పక్కబెరుగుగా ఉంటూండడానికి మావాణ్ణి
ఇంగ్లీషులో పడేశాం. ఇంగ్లీషు అసడంతోటే డబ్బుఖర్చు.
ఖర్చు లేకుండా రాజవిద్య ఊరికే ఎల్లా అబ్బు తుంది చెప్పండి
అక్కడికీ, మావాడికి, దులాబీఖర్చు లేదు పైగా మావాడు
అయినకాడికి ప్రతీక్షాపూర్వకంగా రెడ్డికంవేసుకుని కదలకుండా,
కూర్చుని, ఇల్లంతా ఓకడకి తీసుకురాలేదు, వాడిధర్మమా
అని. నేచెరితే గర్వంలా కనిపిస్తుంది—మావాడు అలీమరుకు

ఏకనంతగ్రాహి. తోటి వాళ్ళు చాలామంది ఏక్లాసులో బడితే.
 ఆక్లాసులో మకాం పేస్తూండడం, మావాడు ఎక్కడా ముచ్చట
 కేనా ఫేలవకుండా, చడిచప్పుడూ లేకుండా ఇట్టే దాటతూం
 డడం. అంచేత మావాడికి అన్ని మోస్తూలే, అన్ని ఒహమతీలే
 వాడికి చదువుపిడుగు, పరిక్షపహిల్మాన్ అనే బిరుదులు కూడా
 ఉండేవి, కుర్రతనంనిచ్చి. మరిపైక్లాసు చదివితానూ మా
 న్నానూ అని ఒక్కొక్క పెద్దమెట్టుదగ్గిర మేం లోపాయికారీగా
 ఆలోచిస్తూ ఉండేవాళ్ళం. ఆలోచన ఎందుకంటే తరవాత తర
 వాత దేవుడు రక్షించి మావాడు చెయ్యగల ఉద్యోగంలో
 అర్జించగలసామ్యంలో ఖర్చులన్నీ పోగా మిగలగల డబ్బుపల్లె,
 చదువు పెట్టబడిసామ్యకి పడ్డిడబ్బులేనా కడతాయా కిట్టవా
 అనే సందేహమొచ్చిన. మరి లోపాయికారీగా ఎందు
 కంటే, డబ్బు ఖర్చుకి మేం సందేహిస్తున్నాం అని వెల్లడి
 అయితే, మా పదివరి సన్నగిల్లుతుండేమో అనే భయం
 మోస్తూ. ఇంకీలో ఎవరో పెద్దమనిషి చక్కావచ్చి, నాతో
 ఈమాటచెప్పి ఆమాటచెప్పి, “ఇంకా చూస్తావేమిటయ్యా,
 బలరామయ్యా! మీరు జమీందార్లు. మీవాడు నీమవచ్చి
 మీరవకాయ వంటివాడు, చూపిస్తే అందుకుపోతాడు. వాణ్ణి
 చదువు మాపించేరుగనక! నీరకం నారకం అయితే నేను మాని
 పించమనే పట్టకుదును. ఓముక్క వచ్చేవాడికి చెప్పించకపోతే,
 త్యాస్తాసకీటయ్యాచెప్పించడం! చాలాబలు. ఎవడేనావంటే
 నవ్విపోతాడు. తిక్షణం పట్టం వంటించేయ్, కంఠంలో పోస్తే

గాని తీర్థంకాదు. అని నన్ను కోప్పడుతూడడం, దాంతోటి నేనుపోగిపోయి, పైకిమాత్రం చప్పలస్తూ, ఏతలో తాకబట్టి మావాణ్ణిపైక్లాసుకి పంపిస్తుండడం. ఇల్లాగ్గా జరుగుతోచ్చేది. మెట్టుమాల మావాడుచదువులో సరసరా జవ్వలాగ పైకిలేచి, ఇంగ్లీషులో బాఘాతడిసి, నాని, ఊరిఊరు కున్నాడు. మాలో వీడికోక్కడికే ఇంగ్లీషురావడంవల్ల, వీణ్ణి మేం “ఇంగ్లీషుతమ్ముడు” అని వాడుతుంటాం.

మరి ప్రస్తుతం. మావాడితోకలిసి చదువుతూ చిన్న క్లాసులోనే పోలిపోయి మానేసిన వాళ్ళవని, ఇప్పుడు, మూడుపువ్వులూ ఆరుకాయలూగా ఉంది. అబ్బే, మరో చనుత్కారం! వాళ్ళల్లోనూ ఎంత చిన్నక్లాసులో ఫేలైఎంత పెంద్రాలే ఇంగ్లీషుమానేసినవాడై ఉంటే, అంతవని కొచ్చే వాడూ, అంత సంపాదనపరుడూ అయిపోయాడు. మావాడో! చదువుకునేటప్పుడు వీడివని ఎంతద్రుళగా ఉండేరో ఇప్పుడు అంత సస్కరంతిగా ఉంది. వీడికి ఉద్యోగం ఇస్తాననే జ్ఞాని ఎవడూగన పట్టు. ఎక్కడైనా ఉద్యోగం ఖాళీగా ఉందని తెలిసి ప్రయత్నించడానికి వెడతే (అనుకుంటే తిప్పు, ఇల్లావెళ్ళడానికి బోలెడైంది!). ప్రతీఅధికారి మావాడితో “నువ్వుఎవని చెబుగలవా?” అంటాడటగాని, “నువ్వు ఎంత పెద్దవరీషు ప్యానయినావా?” అని అడగనే అడగటం! ఏమైతేం, వీడికి ఒక్కదమ్మిడీ ఇంటో పడేద్దామనే ఉహ లేదు, పెడయ్యగలప్రజ్ఞలేదు. తనూ, పెళ్లాం (అవిడ దగ్గర మేం అసలు మాట్లాడలేం!) ఇద్దరు కూతుళ్ళూ

(వీళ్ళకి ఎప్పుడూ ఒళ్లు ససిగా ఉండదు) — వీళ్ళంతా ఉమ్మడి సంసారంలోనే. అంచేత మానాడి! ఊహా మొహమాటం. అసలు వాడికి నోట్లో నాలికలేదు. పైగా వాడిదంతా అజిసుగుమారం! పైమీద నిండువాకుడా బరువే. ఓగజం నడకలేదు — కానో, విమానమో నట్టిస్తాడు. ప్రతీదీ దబ్బాగా ఉండాలంటాడు. సొమ్ము రావలసినచోట దాక్కి గ్యం అంటాడు, ఇవ్వవలసినచోట తూర్పు మొహంగా తిరిగి దణ్ణంపెట్టి ఇచ్చే య్యగుంటాడు. ఏడు చదివింది ఏమిటో మాకు తెలియదు, ప్రపంచానికి అక్కర్లేదు, (నాడేం జేశాడు, మేమే చదివించాం లెంకి!) దైవచింత ఉండేమో అంటే, దేవుణ్ణానై గురూనై అంటాడు ; పైగా మన దేవుళ్ళు మనకింటి బొత్తిగా అగ్యాయు అంటాడు. నది, మడించూద్దామంటే వాడిమతం నాకిమతం ఒక్కమోస్తరుగా వేడన్నాయి. పోనీ మనిషేనా రాయల్లా ఉన్నాడేమో అంటే, అబ్బే, ఆకోమి తొడిగినంతినేపే గానీ, విప్పీస్తే మురిపివంట్లో ఇంపు మాంసం లేదు. అడ్డి గెత్తు న్నెత్తు లేదు. వృద్ధి ఎముకలపోగు. ఎండేనా తనకి అన్యాయంచేస్తే, వాణ్ణి

కాస్త తకాయించడం అంటూలేదు — రాడిపాపాన్ని వాడే పోతాడటాడు, లేకపోతే ఇంటోవాళ్ళమీదా నామీదా కోప్పడితాడు, లేకపోతే తనగదితలుపు రాయల్లా పెద్ద గడియ వేసుకుని ఒక్కడూ కూర్చుని అసతలవాణ్ణి తిడతాడు. ఏస శ్చేనా బంధువులు తలస్థించినప్పుడు వాళ్ళకో — ఉన్ననంగతే

అయి, లేకపోతే లేనిసంగతాయినీ—ఏకో వోటి యథాశక్తి
 ఆప్యాయం కనపరుస్తూ కలిమిడిగా మాట్లాడడం మావాడు
 ఎరగడు. ఎక్కడైనా రక్తస్పర్శ ఉన్నవాళ్ళల్లో ఎడేనా కిష్టం
 వచ్చినప్పుడు వాళ్ళని కాస్త వరామర్చి చెయ్యకపోతే బాగుండ
 దని వీరికి తెలియదు. అవిధానం అసలు తెలియదు. తన
 సంసారాన్ని అత్రాండిరి దగ్గించి తీసికెచ్చునోడం తనకి
 సిగ్గుట, ఇంకోన్న వెళ్ళి తీసుకురిమ్మంటాడు; ఏమడుగుతానూ!
 శిస్తువసూలుకోసం పొలాలమీదికివెళ్ళి రారా అంటే, అక్కడ
 ఏమీ తోచడంటాడు. మొన్నమట్టుకి మెడిట్టుకు గెంటగా
 వెళ్ళి, వసూలుసొమ్ము సాదిరఖర్చుకి చాలక, నోటు రాసుకుని
 ఇంటికొచ్చాడు. పోనీ, అయ్యా, ఎప్పుడోనా తేనూస్తే ఎడేనా
 పైబారుచ్చుకుని పచ్చడికింద కొట్టడూ! మా తమ్ముడేం
 జేశాడూ! “తేలు ఎంతి మంచి దనుకున్నారు! దోవం అంతా
 దాని కొండిది. కొండి పట్టేస్తే, అది ఎంతో సాధువైపోతుంది.
 నేను పట్టగుంటున్నా, చూడండి!” అని రెండువేళ్ళతో పట్టా
 లని యత్నించాడు నేర్పుగా. కాని, దానిముండమొయ్య,
 తేలు, అంతకంటే ఎక్కువ నేర్పుగా ఒక దెబ్బని రెండువేళ్ళ
 మీదా కుడా కట్టింది. ఇక, వాము అంటే అసలే అశలేదు.
 మాతమ్ముడికి రాత్రెళ్లు చీకట్లో వెళ్ళడం భయం. ఏమిరా
 అంటే, “పురుగు బుట్రా ఉంటాయేమో అని బెదురుగాని
 దొంగభయం చిన్నప్పట్టింపి లేదు.” అంటాడు. దొంగలంటే
 జ్ఞానం వచ్చింది. మొన్న ఈమధ్య ఒకమసిలాయన ఇంటో

దొంగలడ్డారు. ఆయన జీవితం అంతా మాటలు చెబుతూనే ఉన్నవాడైతే, దొంగాణ్ణి పట్టడంలో—ఎల్లాగను కున్నారో మళ్ళీ—భల్లూకప్పట్టు పెట్టేశాడు. తరవాత వారానికి మూడుంటికీ దొంగలొచ్చారు. అప్పుడు మా తమ్ముడు మెణుకువగానే ఉండి, మొహంమీదికి కూడా శాలువ బాగి కప్పుకుని పడుకున్నాడు గానీ, వాళ్లు ఒక్క వరసని ఇల్లంతా వీధిలో పెరుతూంటే కేకలేగా వెయ్యలేదు. ఏమిరా అని మొన్నాడు కనుక్కుంటే, కేకలేస్తే తనకి నావద్దంట. పైగా, తను అప్పుడు మెణుకువగా ఉన్నాడో, నిద్రలో ఉన్నాడో అని ఓ పెద్ద స్వప్నసమస్యట, ఆ అవస్థనుంచి ముందు ముందు ఉత్తరం రాస్తా నన్నాడు. పోనీ, తనుసామ్మో లేకపోతే పీడాపోయిరి, నేను ఎవో మాసిగలుపడి తెచ్చిన డబ్బెట్టి బజార్లోంచి ఏమన్నా వస్తువులు తేరా అంటే, పైం లేదంటాడు. ఒక్కొక్కప్పుడు ఇంట్లో పోరు పడలేక బజారికి వెడతాడా, ఆఖరికి కూరలు తేవడమేనా తెలియదు. తక్కిడకి చాళా ఉంటుందని మావాడు ఎరగడు. కొనుక్కునే వస్తువులు మంచివో కావో ఎరగడు. వంకాయకి ముచిగి దళసరిగా ఉండాలనీ, ములక్కాడ మెలితిప్పితే తిరగాలనీ, వెలక్కాయలు డీడిక్కులు కొట్టి చూచుకోవాలనీ, బెండకాయ చివర విరుగుతుపడాలనీ, ఆనవకాయ గోరు దిగేటట్టు ఉండాలనీ, వగైరాలు మానాడికి బొత్తిగా తెలియవు. అట్ట—వెళ్ళకం. వెళ్ళి, దుకాణదార్ని 'ఈసరకు మంచిదేటయ్యో!' అండం. అంటే అతడు 'బంగా

రం అండి. ఫస్టు. మానాణ్యమైన నరుకండి.' అంటాడు. లేక పోతే, అమ్మగో దల్చినవాడు తననరుకు చవటచెత్త అంటాడా, చెప్పండి! డాంతోటి, మావాడు, "అంతే, ధర సినలేవా?" అంటాడు. అంతేగాని, ఏశెంత, శేరెంత, తులం ఎంత అని అడగడు. ఎంతో శెలుసునా? ఏరస్తును ఏల్కొని ఉంటుందో ఎరగడు. ఓచూటు కన్నారికిని వెళ్ళి, 'ఏశెంత?' అని అడిగాట్ట. అది మొదలుచేసుకుని, ఉన్నాడి ప్రశ్నలు వేస్తుకున్నాడు. దుకాణదారు, "అయ్యా! మాచిగిర రొండు మాట లేవు. వాకలు చెప్పండి. తేజావస్తే రెట్టింపు మురగా యిస్తాను" అంటాడు. అంటే మా వాడు, 'అయ్యా బేరం చెప్పడం నాకు అనన్యూ. ధర విషయమా! మీ యిష్టం వచ్చినట్టు పుచ్చుకోండి. ఓకబ్బు అయినా సరే మరే ఆ లక్ష్యం లేదు. సరుకు మంచిది కావాలి. త్వరగా యిప్పించండి, నాకు టైం లేదు' అంటాడు. అంత ముళ్ళమీద మంచుంటే బేరాలు ఎల్లా కుదురుతాయి! ఆవళంగా ఏవో తెచ్చి ఇంట్లో వేస్తాడు. అక్కణ్ణించి, స్నేహితుల్తో జేరి పేకాట, లేకపోతే, వాడిల్లాంటివాడు, ఏ డల్లాంటివా డంటూ డిజ్బోవాళ్ళమీద యాగ్గి. ఇంట్లోటిశ్రమకీ మధ్యమధ్య ఫలహారం. ఓనాడు సీతాఫలాలు ఇంటి కమ్మస్తే, మావాడే బేరంజేశాడు. అమ్మే అమ్మ అర్థణాకి అయిదు చెప్పింది. మా వాడు, "నాకు అయిదక్కల్లేదు. నాలుగే చాలు. ఏరి తీసుకుంటాను మంచిది" అన్నాడు. అసలు మంచిది ఏరి తీసుకునే

పడ్డతినే అయిదని దాని ఉద్దేశం. ఏం చెప్పనూ! ఇవన్నీ అల్లా ఉంచండి. పోనీ, ఇంతకొట్టుకుని తినేరకం కామాడదూ! సమస్తం ఇంట్లో ఉంటాయిగా! తన కేసున్నా లోటు రాస్తామా? పొద్దస్తమా? తెగ చిరుతిండి. చిరుతిండి వాళ్ళకి అనలుతిండి నోటు. అయినాసరే, భోజనంవేళ అయేసరికి, గంటలప్రకారం, విస్తర్త అన్నం పడాలంటాడు. కిడవి ఎల్లానూ గంటలప్రకారం జరుపుకోలేక, భోజనమేనా జరపాలని మావాడి పట్టుదల. ప్రతిరోజూ ఇంట్లో రూల్స్ ప్రకారం ఎల్లా దేవుళ్ళాకతుంది, చెప్పండి! తిండి తిండని ఇంతబులబుటమే గాని, తీరా:స్తర్లదగ్గిరికి, వచ్చేసరికి ఒక్క వాయేనా కలుపుకోకుండా, మెతుకలు, కోడిచిమ్మింట్లు చిమ్మి పిస్తారంతా కళ్ళంఅల్లాచేసి చక్కా పోతాడు. అంచేత, “నాయనా, సంపాదనా వద్దు, సమారాధనా వద్దు, నువ్వు అనకుంటూన్న ఆత్మగౌరవం చెడగొట్టుకోకు, లోకవ్యవహారం నేర్చుకోకు, పోనీ ఇంత భోజనంచేర్చడమేనా నేర్చుకోరా. వంటికి మంచిది. ‘కీరమాద్యం’ రా.” అని అనేక కాలం నించి మాతమ్మికి నూరిపోస్తున్నాను. వాడికి జ్ఞానోదయం కాలేదు.

భోజనోపదేశం

ఏమని నూరిపోశావూ అని అడగలేం! మనవిచేస్తున్నా! వెనక, మాప్రసిడెంటుగారు నాకు నూరిపోసిన ప్రకారమే. వారు ప్రతి పెళ్ళినిండుకీ వెళ్ళేవారు. మూఢమి అడ్డొచ్చి

కొన్ని పెళ్ళిళ్ళు, తద్వారా విందులూ, ఆగిపోవడం నించి వారాగ్రహించి మూఢమి అనగా మూఢులు పెట్టిన శూన్య భోజన నియమం అనేవారు. శాశ్వతచట్టంవల్ల పెళ్ళిగిందులు అసలే మూలబడిపోయిన ఈ సంవత్సరం క్రితం వరకూ, వారు సాలుకి యాభై అరవై విందులకేనా వెళ్లేవారు. వారు ఒక చోట కొంతకాలం సూపాధ్యక్షులుగా ఉండి పిరవ న్యయం కృషి చేత అఖిల ప్రపంచ భోజన మహానుండలికి గౌరవాధ్యక్షులు అయ్యారు. విశేషించి, భోజనానికి పడగెత్తారు. వారి వతాకానికి చిహ్నాలు—పీట, ఆకు, రాగిచెంబు, మానచక్రం, ఈ క్రింది మాన్త్రులుగా వారు సెలవిచ్చే వారు:—

“విందులకి తప్పకుండా వెనుకూడు, చాటపెట్టకు. భోజనం పెడతానన్నప్పుడు తిలకవోలే, మళ్ళీ అప్పట్లో దొరకదు. అన్నింటికీ తయారీ అవసరం. వింకుకి మరీ అవసరం టిక్కెట్లవిందుకి తెగ అవసరం. విందునంగతి రెండు మూడు రోజుల పూర్వం తెలిస్తే, చూచాయగా తెలిస్తే చాలు, హారం తగ్గించుకో, లేక భేది స్వీకరించు. మరీ శ్రోత్రియుల పక్కని కూచోవలిసాచ్చి, అధాత్ముల మడిగట్టుకోడం అవసరం అయితే చొక్కా తీసేసి, బిళ్ళగోచీ పెట్టి, పైమీద పంచ నన్నంగా మడతెట్టి, ఎత్తెత్తి అడుగులేస్తూ, జనాన్ని తప్పగోసును. అగ్రం వున్న ఆకు చూసు గుని, ఈనె తీసెయ్! ప్రారంభించడానికి పూర్వం తెల్లబోయి మాట్లాడుతూ కూచుని పైం

పాడుచేసుకోక, అంటులేని మిఠాయి వగైరాలు రుచిచూచి పేచీవస్తే, వడ్డించలేదను. జలపదార్థానికి కూడా స్థలాక్రమణ రోగం ఉంది గనక, భోజనపుూర్తికాండే, ఉదకం తాగకు. తరవాత ఎక్కడోనా ఇంకోరింటో కానోయే విందు చూపు మేరలో ఉంటే తప్ప, వప్పు 'డబుల్ డోస్' చెయ్యి. కొండొకచో మాంగాయిటంక వడ్డించివట్టయితే, వెంటనే మజ్జిగ తెప్పించి అందులో అది ప్రవధమాన్నే నానెయ్. ఆవడలు వడ్డించేటప్పుడు దిక్కులుచూస్తూ కూచోక అవి దధిసమీకంగా పడ్డాయో లేదో, సరిగా పడ్డాయో లేదో గమనించు."

అంటే మాతమ్మకు, "సరిగా పడ్డంవేమిటి? నాకు తెలియనట్టు చెబుతాంవే అన్నయ్యా!" అన్నాడు.

"సరిగా అంటే సరిసంఖ్యలో, అనగా, రెండు, నాలుగు, ఆరు ఇల్లాపడవలసినవే గాని అవి, బేసిగా దిగకూడదు. అవి కొంతవరకు ముచ్చటించి, వడ్డించేవాన్ని వగ్గరికిపిల్చి, చెవులో చెప్పి, "పూర్వాశ్రమం" తెప్పించంపి' అని. "పూర్వాశ్రమంఅంటే ఏమిటన్నయా!" అన్నాడు మావాడు. "ఎకనత్రైకాలంరా నీది ! పూర్వాశ్రమం అంటే కారవుగారె. ఇంకా పెరుగులో పడసన్నుడు అదేగా మరి దాని జన్నా ! అవి అందిన వెంటనే మరొహ వడ్డించే వాణ్ణిపిల్చి (మొదట వాడే అయితే దిప్తికగలచ్చు) "నిజస్వరూపం" పట్రమ్మను. అది కారంలేని అసలుగారె. క్షీరాన్నం పట్రాగానే ఎన్నడూ

వట్టించుకోకు. తెచ్చిన భోజ్యంలోది చాలా భాగం అయిపోయిన శకునాత, మిగిలిపోయినట్టి నీలస్వల్లో బోర్లించుకును; అప్పుడే నీకు జీవీపప్పు వగైరా గంభీర సామగ్రి వస్తుతుంది.”

మానాడు—బుకేలే ప్రైవి ఆవేళ చెప్పుకపోతే.

నేను—ఎకో ఓకే చెప్పుక మాను. లడ్డునాలు చేస్తారనుకో. ఎంజేస్తావు?

మానాడు—అమాంతంగా తినెయ్యడమే.

నేను—ఏడిసిస్తట్టే ఉంది. అవి ముందు నేతివో నూనెవో పోల్చాలి. అందుకున్నంత, అవి చీనచి వాటిల్లో నెయ్యి వట్టించుకో, ఆ మిఠాయి నేతివా, నేతిమీద నెయ్యినుంచిది, సేసి తీసు. కాక అది నూనెవా, నెయ్యి కలిసింది గనక వాసన కొడుతుంది, విపర్జితమ.

మానాడు—గారు అట్టే నయించ దన్న రూప ?

నేను—తీతి తెలియనప్పుడు వికోరీ!

“ఏదైతూ తీసినరుకు ప్రత్యేకంగా తిండం పానం. అది ఎప్పుడూ పకోడీలాంటి కారపునరుకుతో చెననహాయి వ్యాహులాగ లాగవలసిందే.”

మానాడు—ఎమో! కారమే ఎక్కువ తిగాలని నాఉద్దేశం!

నేను—ఏఉద్దేశం ఏఏడిక్కావాలిరా, ఇందులో ప్రవేశమేనా లేనవాడీవి! కృష్ణుడి ఉద్దేశంరా అదీ! “సుఖం అనగా, తీపేనా! దుఃఖం అంటే కల్లమ్మట నిల్లుగనక, కారమేనా? అయితే విను. సుఖదుఃఖేఅనగా తీపికారాలురొందున్నా

అనగా లడ్డూ పకోడీలు రెండన్నా సమేకృత్యా అనగా రెండు సమరాసులుగా ఉదంత చొప్పున చేసి, లాభా లాభా అనగా లడ్డూలలో ద్రాక్షలు గాని పకోడీలలో ఉల్లిపాయలుగాని లభించినా లభించకపోయినా, జయజయో నీకు చాలా సయించినా సయించకపోయినా చలించక ఏకగుణంతో ఉండి, తీతీతరువాత, యద్ధాయ అనగా లడ్డూపకోడీ లడాయిక్కి యుజ్యస్వ అనగా తయారు కావోయ్ అబ్బాయి! నై నంపాపం అవాప్స్యసి అనగా కల్లాచేస్తే నీన్న చీముంతైనావానం చుట్టుకోడు" — అని.

మాతమ్మడు—నాకు చాలా చాలా వడ్డించమని అడగడం సిగ్గు అన్నయ్యా!

నేను—అప్పుడు నువ్వు వడ్డించే ఆయనతో, “కల్లా ఒక్క రవ్వ విడవండి” అని విస్తట్లో వేలుపెట్టి చూపించి, వేలు అల్లానే ఉంచి, ఒరిగి వక్కపంక్తిలో ఉన్న ఎల్లయ్యగారితో రాచకార్యం ఉన్నట్టు పెద్దవాక్యం మాట్లాడుతాండు. కావలిసి నంతా వడ్డెయినం కీగంట, గమనించి, అప్పుడు నువ్వు నరిగ్గా తిరిగి వడ్డించే వాడిమీద తిమమాగా ఖస్సుమను. వడ్డెన ఆలస్యం ఎప్పుడేనా అయితే, ధప్పళం ముక్కలు పరా మర్శించు. అందుకనే అవి పెద్దనెజలో ఉండడం. వీలైనప్పుడల్లా “రెడ్ విత్” చేస్తూండ—అనగా మిశ్రమం. ఒక కళ పచ్చిమిరపకాయ తెప్పించి ఉప్పులో అద్ది కొరకచ్చు. అ పనికి ఉప్పులో పచ్చిమిరప ‘రెడ్ విత్’ సాల్మయాట్ట

అంటారు. అల్లానే పప్పు రెడ్ విత్ ధవళం! మా ప్రెసిడెంటుగారు ఇల్లాంటి నూతనదాంపత్యాలు అనేకం కనిపెట్టి ప్రపంచానికి కల్లు తెరుస్తూంటారు! ఇతరీ విశేషంగా తినేటందుకు వీలు వర్పడడానికి వారు ఇతరీ రెడ్ విత్ -- మజ్జిగపుత్త! అనేది స్వానుభవంవీరక కనిపెట్టారు. అన్నట్టు మరిచిపోయాను. చేతికి చాలాజిక్కు పట్టు గుంటే వీలునుపట్టి కాళ్ళకో గడ్డానికో వట్టియను."

సంగతు

(౧) ఒకానొక జైలులో ఉన్న ఒక మగభాగిని చూడడానికి అనుజ్ఞ కోరుతూ ఆ జైలీ పేర్కొని దరఖాస్తు చేసింది. అనుజ్ఞ కాలేదు. కొన్నాళ్ళకి ఆ జైలీ దీయొక్కన్నే హితుడు ఒకాయన జైలీని చూడడానికి దరఖాస్తు చేసాడు, అనుజ్ఞ ఇచ్చారు, చూశాడు. మళ్ళీ కొన్నాళ్ళకి ఆ జైలీ భార్య చూడడానికి అనుజ్ఞ కోసా దరఖాస్తు చేసింది. అనుజ్ఞ ఇచ్చారుకాదు. మన్రోమనమాట, రెండో సారివెళ్ళి చూసిన మొగాడు, ఆరిడేట! వేషం! పగలుట!

(౨) 'బాంబాయిలో పగటిచుక్క కనపడిందిట. అది ఆసలు చుక్కే! తెల్లారకట్ల వచ్చే చుక్కని చాలామంది ఎరుగరు. అసలు తెల్లారకట్లవాళ్ళు అనేది చూడరు. ఆచుక్కకానికి నీడ ఉంటుంది. అదిసాటుకి రెండువెల్లపై చిలుకు అల్లా పొడుస్తుంది. ఆ కాలంలో అది సూర్యోదయం తర్వాతగుడా కనిపిస్తుంది. ఈ వేళ ౧౦ గంటలకి నేచూశాను' అని మావిలేఖరిచాశాడు. పగటి

చుక్కకి ఇంతపట్టింపు ఎందుకన్నాడు ఒక ద్రావకస్రియుడు.

(3) 'లాటీ' అనే జుతువుయొక్క జననాభివృద్ధి క్రమాల గురించి రిసర్చ్ చేసి పర్యవసానం తేల్చడానికి ఒక చోట ఒక కమిటీ పెట్టారు, ఆ కమిటీవారికి పొసగక వారు రెండింటికింద చీలిపోయారు. ఒకరు ఇంగ్లీషు నా ఒకరు రెలుగునా ఆలోచించారు. ఇంగ్లీషు ఆలోచనపరులు అన్న దేమిటంటే,

లాటీ అనే దాన్లో ఉండుకున్న వస్తుతత్వం కర్ర— అనగా ఇంగ్లీషులో 'ఫ్లెడ్'! ఈ 'ఫ్లెడ్' ఉన్న ప్రదేశమే లాటీయొక్క జన్మస్థలం. ఈ 'ఫ్లెడ్' ఎక్కడెక్కడ ఉందంటే— వెస్ట్ వుడ్ బెన్ను అనే పేరుగల ఇండియానుండి లోనూ, H. E. ఎడ్వర్డు ఫ్రెడరిక్ లిండెఫ్రెడ్ అనే స్వంత పేరుగల రాజప్రతినిధిలోనూ, H. E. బర్గు ఫ్రెడ్— అనే పేరుగల్గి వెళ్ళిపోయిన ప్రధాన సేనానిలోనూ, ఉంది. ఆమాటకొస్తే H. E. ఛెట్ హౌక్ అనే పేరుగల ప్రస్తుత ప్రధాన సేనాని పేరులోకూడా చాలా భాగం ఉంది.

ఇక రెలుగు కమిటీవారలో కొందరు చెప్పిందేమిటంటే, ఆలా ఈలా కాకుండా సినలైన రెలుగు "లా" అనేవానికి "టీ" వార్టీ పరిమై వచ్చుడు, ప్రయోగశీత్యా 'లాటీ' సిద్ధిస్తుంది— అని.

మరికొందరు అది అసలు 'లాటీ' గాని 'లాటీ' కాదన్నారు. అనగా లా=లాఅనేది, టీ=టీశెయ్ అని. అంటే సీ లా టీశెయ్, నా లా టీస్కో అని అర్థమయ్యిందారు.

(4) ఒక ముసలిపాటిలో ఉండే చాలానూతుల్లో మూడు

నాలుగుమాత్రమే అద్భుతమొద్దీ బాగుపడ్డాయి. ఎంతంటే వాటిల్లో మనుష్యులు పడి చచ్చిపోడం మూలాన్ని నీళ్ళు తోడించేసి, బురదా, మరి లోగడ పడిపోయినవాళ్ళ ఎముకలూ వగైరాలు పైకి లాగించెయ్యడంతే. తక్కిన వాటిల్లోగూడా ఎప్పుడు మనుష్యులు పడుదురా, ఎన్నిడు అని బాగు చేయించి పుణ్యం కట్టకుందామా అని మునిసిపాలిటీవారు శక్తివంచన లేకుండా సిరీక్సిస్తున్నారు. పురుషుల్ని తీసేయండి, స్త్రీలైనా నడుం కట్టి ముందుకి అంగవెయ్యరా అని వారి ఆశ.

(గి) ఓ పట్టాన్నీ ఏ ఉద్యోగమూకాని ఈటెనులో, చాలామందికి, అయోచితంగా, పర్లవివక్షతలు లేకుండా, ఆశ్రయింపులూ, సిఫారసులూ, లంచాలూ లేకుండా అవడం గొప్ప శుభనూచన. ఎవీ అంటే, మన సెన్సస్ ఉద్యోగాలు. కొందరు, ఇంగ్లీషు తిన్నగా రాక పోయినా, 'జనాభాలెక్కలు' అని వాడితే తేలికగా ఉంటుందని, ఏ తప్పుడుగానో ఇంగ్లీషే వాడు తూంటారు. 'మీకు సెన్సస్ ఉన్నాయిటండి?' అని కొండర్ని అడుగుతూంటే అవతలవారు 'లేవండి' అంటూండడం విని విస్తుంటుంది.

(ఁ) ఆర్. టి. సి. (R. T. C.) యొక్క (అనగా రాజమండ్రి ప్రాంతం కాలేజీ కాదు, రౌండు టేబిల్ కాన్ఫరెన్సు) ఛోరణి చూస్తే అది మాంచి రసకందాయప్పట్టులోనే జరిగింది. ఆరసంయొక్క పయనం :—అక్కడికి స్త్రీలనికూడా పిలవడం, అదౌకశృంగారం. ఒకళ్లు వెడతారనుకున్నది మరొకళ్ళు

వెళ్ళడం చూడటం. ఒక అఖండుడు మరణించడం కరుణం. ఇండ్లియాకి ఇంకా ఏమిచ్చాలో తెలియకుండానే, అంతా ఇచ్చే సేవా అని మేల్కొన్నావారని చర్చిల్ కంపెనీవారు కోప్పడడం, రాగ్రం. ఇంగ్లండులో తెల్లనిగు లేబరైట్లు చేస్తూన్న ప్రయత్నం వీరం: ఆ సమయంలోనే, కర్మవశాత్తూ కొందరు తీసుకుంటూన్న చర్యలు భయానకం. ప్రజల్లో కొందరిస్థితి భీభత్సం. పై మన్ జట్టు వారి పంచాంగం మూలపడేశాం అని పైకి అని అందులో చెప్పిన ప్రకారమే క్రియలు జరపడం, అద్భుతం. వెళకడం ఇండియాలో కోరుతున్నదీ, ప్రస్తుతం ఇంగ్లండు నించి వారు కోరుతున్నదీ శాంతం.

(2) ఓ పెద్దనుడిమి ఓ అబ్బాయికి ఓ పెళ్ళిసంబంధం తప్పిం చెయ్యాలని బయలుదేరి, వాణ్ణి నిరసిస్తూ, పిల్ల నివ్వడల్పిన ఆయనదగ్గర ఇల్లా అన్నాడట :—

అయ్యా! మీరు పిల్ల నివ్వడల్పిన వాడికి 'మేరావకాలా బులా' అనేపాటకుడా రాదు. వాడు గయోపాఖ్యానం ఎరగడు. వాడు తెలుగు క్లాసులోకుడా అల్లరి చెయ్యలేడు. వాడు ముందు ముందుకి మేష్టరీబ్రైనింగుకేనా పనికిరాదు. అతణ్ణి రాంకుటూరిలో శాస్త్రరెన్నుకేనా పంపడానికి ఏర్పాటు, చివరికి.

(౩) ప్రస్తుతం ట్రేడ్ డిప్రెషన్ లో ఉన్నాం, అనగా వర్తక మాంద్యం, అంటే డబ్బుకాటకం. దేనికైనా సరే సమాధానాలు చెప్పి పారెయ్యడానికి ఇది ఓ పెద్ద కారణంకొక పర్పడింది. ఈమధ్య ఓ కుర్రాణ్ణి "ఏం అబ్బాయి, లేట్ గా వచ్చా

వేం?" అని మేష్టరు అడిగితే, "ఏం లేవండి. ట్రైక్ డిప్రెషన్ గదా!" అన్నాట్ట. మేష్టరు "అప్రస్తుతంగా మాట్లాడక సరియైన సమాధానం చెప్పు!" అన్నాడట. అంటే కుర్రాడు, "సిజమేనండీ, సార్! ఇదివరకు చేతులో డబ్బాడుతూంటే జట్కూమీద వచ్చేవాణ్ణి, ఈవేళ నడిచివచ్చాను, లేటయిన" అన్నాట్ట! తనరాబడినిబట్టి చూసి, "డబ్బు కాటకంవల్ల, రోగాలు తగ్గిపోయినాయి" అన్నాడు ఓ డాక్టరు. "రోగాల సంఖ్య తగ్గలేదూ! డబ్బుకాటకంవల్ల రోగాలు ఇంటికిగ్గిరే కుదిరి పోతున్నాయి" అని వారి స్నేహితు డన్నాడు. దీనికి కారణం, పనకాలవెండి మాత్రమే గల మన రూపాయే అని కొందరంటారు. కొందరు, అనలు ఈతెగులు ప్రపంచానికే వచ్చింది, ఇండియాకిమాత్రమే కాదన్నారు. కొందరికి ఈ సంగతి ఇల్లా వస్తుందని అయిదేళ్ళక్రిందట తెలుసుట, మనలో చెప్పారట, మనం వినిపించుకోలేదు. ఏమి తేం! వస్తువు ఉన్నవాడికోట్టో మట్టి, ఈ మధ్య ఓ ఆయన ఊరం చేయించుకుని మంగలాడికి పనహారు కొట్టిరి కాయలు ఇచ్చాడు. ఋణవాతలు ఋణస్థుల్ని నిక్కచ్చి చేస్తున్నారు. అంచేత ప్రస్తుతం అన్నీ చవక అయినట్టే దివాలాలుకూడా చవక అయినాయి. ఇదివరలో కొన్నేసి వేలకే దివాలాలు గాని, ఇప్పుడు కొన్ని కొన్ని వందలకే. టంకనాలల్లో రూపాయలు కొట్టించి దేశంమీద చిమ్మిస్తే డబ్బు జబ్బు కుదురుతుంది అని ఒకాయన అన్నాడు. కొందరు,

వెళ్ళడం హాస్యం. ఒక అఖండుడు మరణించడం కరుణం. ఇండియాకి ఇంకా ఏమిచ్చారో తెలియకుండానే, అంతా ఇచ్చే సేవా అని మేల్కొన్నాగారిని చర్చిల్ కంపెనీవారు కోప్పడడం, రాక్షం. ఇంగ్లండులో తెల్లనిగు లేదరైట్లు చేస్తూన్న ప్రయత్నం వీరం: ఆ సమయంలోనే, కిర్మవశాత్తూ కొందరు తీసుకుంటూన్న చర్యలు భయానకం. ప్రజల్లో కొందరిస్థితి భీభత్సం. సైమన్ జిల్లు వారి పంచాంగం మూలపడేశాం అని పైకి అని అందులో చెప్పిన ప్రకారమే క్రియలు జరగడం, అద్భుతం. వెరకవించి ఇండియాలో కోరుతూన్నదీ, ప్రస్తుతం ఇంగ్లండు నించి వారు కోరుతూన్నదీ శాంతం.

(2) ఓ పెద్దనుసిషి ఓ అబ్బాయికి ఓ పెళ్ళిసంబంధం తప్పించెయ్యాలని బయలుదేరి, వాణ్ణి నిరసిస్తూ, పిల్ల నివ్వడల్పిన ఆయానదగ్గర ఇల్లా అన్నాడట :—

అయ్యా! దీనిని పిల్ల నివ్వడల్పిన వాడికి 'మెరావకాలాబులా' అనేపాటకుడా రాదు. వాడు గయోపాఖ్యానం ఎరగడు. వాడు తెలుగు క్లాసులోకుడా అల్లరి చెయ్యలేడు. వాడు ముందు ముందుకి మేష్టరీప్రైనింగుకేనా పనికిరాదు. అతణ్ణి రాండు కుచిల్ శాస్థరెన్నుకేనా పంపడానికి ఏల్లేదు, చివరికి.

(౮) ప్రస్తుతం ట్రేడ్ డెప్రెషన్ లో ఉన్నాం, అనగా వర్తక మాంద్యం, అంటే డబ్బుకాటకం. దేనికైనా సరే సమాధానాలు చెప్పి పారెయ్యడానికి ఇది ఓ పెద్ద కారణంకింక ఏర్పడింది. ఈమధ్య ఓ కుర్రాణ్ణి "ఏం అబ్బాయి, లేట్ గా వచ్చా

వేం ?" అని మేష్టరు అడిగితే, "ఏం లేవండి. ప్రేక్ డిప్రెషన్ గదా !" అన్నాట్ట. మేష్టరు "అప్రస్తుతంగా మాట్లాడక సరియైన సమాధానం చెప్పు !" అన్నాడట. అంటే కుర్రాడు, "నిజమేనండీ, సార్ ! ఇదివరకు చేతులో డబ్బులుతూంటే జట్కూమీద వచ్చేవాణ్ణి, ఈవేళ నడిచివచ్చాను, లేటయింద" అన్నాట్ట ! తనరాబడినిబట్టి చూసి, "డబ్బు కాటకంవల్ల, రోగాలు తగ్గిపోయినాయి" అన్నాడు ఓ డాక్టరు. "రోగాల సంఖ్య తగ్గలేదూ ! డబ్బుకాటకంవల్ల రోగాలు ఇంటికగ్గిరే కుదిరి పోతున్నాయి" అని వారి స్నేహితు డన్నాడు. దీనికి కారణం, పదకాలవెండి మాత్రమే గల మన రూపాయే అని కొందరంటారు. కొందరు, అసలు ఈతెగులు ప్రపంచానికే వచ్చింది, ఇండియాకిమాత్రమే కాదన్నారు. కొందరికి ఈ సంగతి ఇల్లా వస్తుందని అయిదేళ్ళక్రిందట తెలుసుట, మనతో చెప్పారట, మనం వినిపించుకోలేదు. ఏమైతేం ? వస్తువు ఉన్నవాడిచోట్లో మట్టి, ఈ మధ్య ఓ ఆయన ఔరం చేయించుకుని మంగలాడికి పదహారు కొబ్బరి కాయలు ఇచ్చాడు. ఋణదాతలు ఋణస్థుల్ని నిక్కచ్చి చేస్తున్నారు. అంచేత ప్రస్తుతం అన్నీ చవక అయినట్టే, దివాలాలుకూడా చవక అయినాయి. ఇదివరలో కొన్నేసి వేలకే దివాలాలు గాని, ఇప్పుడు కొన్ని కొన్ని వందలకే. టంకవాలల్లో రూపాయలు కొట్టించి దేశంమీద చిమ్మిస్తే డబ్బు జబ్బు కుదురుతుంది అని ఓకాయన అన్నాడు. కొందరు,

చూస్తూంటేనరి, ధరలు వాటంతట అనే పెరుగుతాయి అన్నారు. అని “ధర తగ్గుట హెచ్చుకొరకే” అనేది ప్రమాణంగా ఇచ్చారు.

(౯) ఆంధ్రా యూనివర్సిటీ స్థలనిర్ణయం రెండింటితో బయల్దేరి, మూడు మీంచి నాలుగులోకి వెళ్ళింది. నాయకత్వానికి పోటీ ఇద్దరితో మాత్రమే బయల్దేరింది. ఇదికూడా ముగ్గుల్లోకే వెళ్ళిందా, నలుగుల్లోనూ పడిందన్నమాట!

(౧౦) ఒక పల్లెటూరి శాస్త్రులుగారు, పట్నవాసపు చుట్టంతో మాట్లాడుతూ :—

శా—చూడండి! శారదాభిల్లుకగారు కులాసాగా ఉన్నట్టా?

చుట్ట—ఆ. ఏం?

శా—ఆయనది మహాగొప్ప ముందుచూపు.

చుట్ట—ఏం? ఎల్లా కనిపెట్టారు?

శా—ఆయన అప్పుడు శాసనం చెయ్యించకపోతే, అన్ని పెళ్ళిళ్లు అప్పుడు జరిగి ఉండవు. అప్పుడు గనక జరిగి ఉండకపోతే, ఇప్పుడు, డబ్బుకాటకం మూలాన్ని అసలే జరక్కపోను.

చుట్ట—చిత్తం. ఏమిటి సెలవు?

శా—ఆయన గట్టివాడే!

చుట్ట—శుభరి అనగ్రహం!

(౧౧) ఇండియాలో డబ్బు కాటకం గురించి ఆలోచించి, నలహా చెప్పడానికి “నాల్టరు” దొరగారు వచ్చారు. ఇంతమంది

డగా 'సాబ్బరు' వారే ఎందుకు వచ్చారంటే : ప్రజల్లో
గాదా ప్రారంభం "సాబ్బరు" తో అయింది గనక ప్రభుత్వం
య ఓ డిగ్రీ వైన ఉండడానికి "సాబ్బరు" గారిని పిలిపించాడు.

(౧౨) షమ్ముఖం అనే ఆయనకి ఈమధ్య లాటీ పెబ్బలు
లాయిట. అతనిమీద పోలీసువారు ఆక్రమ సంఘం (అన్
ఫుల్ ఎస్పెంబ్లీ) నేరం మోపారట. అతడొక్కడే ఉన్నాడని
పోలీసువారు కుడా ఒప్పుకున్నా, అతనిపేరులో అయిదుకంటే
క్రమ ఉంది గనక అతనిమీద ఆ కేసు పెట్టవలసినాచ్చిందని
లవిచ్చారట.

న్యాయాల ఏకాంతపు రిమార్కులు

కొంతకాలం కింద ఒక వేసంగిలో ఆంధ్రదేశపు శాశీ
న్యాయాల సమావేశం ముగియడంలో జరిగింది. ఒక పెద్దభవనం
కి మాట్లాడి దానిచుట్టూ పండిళ్లు వేశారు. చాలమంది
చ్చేశారు. ఉన్నతాధికారులతో భోజనవసతి ఏర్పాటుైంది.
ట్టెండెముల వియ్యాలం గురించి, పరీక్షల నాశనం గురించి,
సేరకపు మేష్టర్లని తీసే క్యూడం గురించి, క్షైత్రైన తీర్మానాలు
మోసినబడి గ్రంథస్థం చెయ్యబడ్డాయి. రాత్రెళ్ళప్పుడు
దేశ్యక్రింద చాపలేసుగుని విద్యార్థులు గుంపులు గుంపులుగా
కష్టాగోష్ఠి మాట్లాడుకుని పడుకుంటూ ఉండేవారట.
సన్నిహితుడైన ఒకవిద్యార్థి ఆ వయినాలు యావత్తు

చెప్పిన మీదట మాకు తెలిసింది. కొందరు అగ్గిలాలేమాట్టా
 దుకునే వారుట. అవి వివరముంచేశాం. కొందరు నిందా
 వాళ్ళలే అంటారుట. అవీ విడిచిపెట్టాం. ఒకచోట మాత్రం
 చగువు గురించే ముచ్చటిస్తూ, అధ్యాపకుల ప్రత్యేకతాల్ని
 స్థాపించే లక్ష్యాలు చెప్పగుంటున్నారట. అధ్యాపకుల్లో
 ఎవరూ అప్పుడు అక్కడ లేకపోవడంవల్ల ప్రతి వాడూ దాపరికం
 లేకుండా మనస్సులో ఉన్నది అనేశాడుట. వాళ్ళ తమ సంభా
 షణల్లో యాదాలాభంగా ప్రయోగిస్తూండేటన్ని ఇంగ్లీషు
 ముక్కలు ప్రయోగించకుండా ఆ భావాలు మాత్రం గమనిస్తే,
 ఈ క్రిందిమాదిరి ఉంటాయి :—

ఒకడు—హరిటం అని ప్రిన్సిపాల్ మొకలెడనాం.

రెం—విజమేనండీ. మా ప్రిన్సిపాలు గవర్నరులా ఉంటాడు.

మూ—నరే! మా ప్రిన్సిపాలు మట్టినిఘ్నేశ్వరుడూ
 ఉంటాడు. ప్రిన్సిపాలు పద్దు పెద్దపద్దూ! ఆ పద్దు చివరకి అట్టే
 పెట్టి ముందు కదంవి కొట్టేద్దాం.

నా—నూ ఫిలాసఫీ మేష్టరూ.....

రెం—ఇంకా ఇల్లైనా అలక్కండా మొనట్లోనే శుభమల్లా
 ఫిలాసఫీ ఏమిటయ్యా! కొంచెం శాంతించి వ్యవహరించు. అసలు
 ఫిలాసఫీ ఓ గ్రూపేనా పులిహారా ఒక పిడిమంటేనా! చివర
 చివరకి ఫిలాసఫీ!

నా—మీరు ప్రతీదీ నిలువునా చీలి అడ్డంగా నరికేలా
 ఉన్నారే! మీరే కానీంకీ,

రె—మా సైన్సు మేష్టరు బి. యే. ప్రెసిడెంట్ ఇస్తు-
గా ఎం. యే! ఆచార్యుల గారితో ఆయన విధి-
యన అరచేతులు అరిగి ఉన్నాయి. ఆయనకి మిత్రాయి-
లు ఉన్నాడు. ఉండ వలెగా నోట్లో వేసుకుని నోక్కుడం-
నికి అలవాటు. తద్వారా, ఆయన, ప్రెసిడెంట్ సైన్సు-
చి వద్దో ఒక విశేషం కనిపిస్తాడు. అదేమిటో కలెక్షన్-
స్థాయి ఆయనకి ఓ పాతిగ వేలు పారేళారు.

అ—మావాదూవచ్చి ఒక ఫున్క్చన్ తీసి తెగ చదువుతాడు.
అంటే వేరే స్వంతమిక్క ఉండినదే. కర్రాళ్ళకేసి-
స్తే ఆయనకి భయం, బోర్డుకేసి తీసి ఉన్నప్పుడు
స్థాయి.

అ—మావాడికి తెలుగు రాకపోవడంవల్ల ఎవడైనా
అగుని మాట్లాడితే తన్ను తిట్టడం అనుకుని పైన్ తగి-
వేస్తాడు. సైన్సుడిపాటి కిందకట్టిన మూడూరూపా-
ల ధరావతూ మొదటి మానంలోనే చాలామందికి
దు.

మె—మా సైన్సు మేష్టరు ప్రైవేటు క్లాసులు. తిను-
ధనాది ఇక్కోర్ని బాధపడితేగాని ఆయనకి తోచదు!
ఇక్కోర్ని ఫున్క్చన్ లో ఒకటూన్న ఆశం కర్రాళ్ళకి తెలి-
దు. ఆయనకి తెలియదు. ఏమన్నా అంటే 'నాకు
కలెక్షన్ కలెక్షన్ అవుతుంది. రాసివాడికి కూడా ఇత

మూ—మా మేష్టరు సాధారణంగా క్లాసుకి రాడు. క్లర్క్! పాఠం చెబుతున్నా చుట్టకాల్పుడం మానడు. అయితే, కొన్ని మాసాల్లో మామూలువాళ్లు చెప్పే విషయం అంతా ఒక్క లెక్కర్లోనే మళ్ళీ చూడక్కర్లేకండా చెప్పిస్తాడు.

అ—మావాడికి ఆట్రేసరుకులేను. ఉన్నది మాత్రం అంత అద్భుతంగా ఎవ్వరూ చెప్పలేదు. ప్రాక్టీకల్ లో వస్తువులు మాత్రం స్వంతాస్తిలా చూసుకుని నల్లపూసంత రాలుస్తూ ఉంటాడు.

ఆ—మా మేష్టర్ని ఈవధ్య బదలాయించేశారా. వెంటనే మాకు శాస్త్రసాహాలు సుగమం కావడం ప్రారంభించాయి.

నా—మా లెఖిల మేష్టరు చదరంగంలో శస్త్రు. అట్టేం డెన్ను తనిఖీచేయ్యడు. కుర్రాళ్ళకి లెక్క ప్రయత్నించడానికి యిచ్చి ఆకాస్తవ్యవధిలోనే సరికొత్త ఇంగ్లీషునవల చదువుతూంటాడు. అతడు వేసిన లెక్క రాకనోవడం ఎవ్వరూ ఎరగరు. ఏదేనా చిక్కు లెక్క అంతగాగాని పేచీపెడితే ఒక్క పొడుంపట్టు వీల్చేసరికి ఆవురు ఊడి పడిందన్న మాట!

ఏ—మా మేష్టరు బుక్కులో లెఖిలు నాలుగు బాగా కుక్కేసుకువస్తాడు. అందులో వోటి నిమ్మణంగా బోర్డు మీద రాయబోతుండే సమయానికిగాని ఎవడైనా కా

మో, కోప్పే, ఆ కుర్రాణ్ణి ఇంటికి పొమ్మంటాడు. ఎచేత ఎవడేనా కుర్రాడు ఇంటికి పోవాలంటే సరి.

అ—మా మేష్టరు తనుచెప్పే లెఖి ఏ పేజీలో ఉందో పేజీలో వేర్లో పుస్తకం పట్టుకుని వస్తాడు. రేఖాగణితంలో ముఖ్య లెమ్ముడానికి పుస్తకం బల్లమీద బోర్లిస్తాడు. ర్లించుకుండా మామూలుగా పెజితే గాలికి పేజీలు తారు తారై తే మళ్ళీ పట్టుకోడం కష్టం. బొమ్మ వేస్తాడు. ఎవరేనా కు తెలియడం లేదంటే అంటే 'నాకూ తెలియడం కోయ్, చిత్రంగా లేమా! మాగొప్పలెఖి!' అంటాడు.

బొమ్మలో ఎవడేగీతలు వ్రతిపాదిస్తే అగీతలు గీస్తాడు. ఎత్తంమీద, బొమ్మ, పచ్చీసుగళ్లులా తయారై గంట పరవుతుంది. కాని, ఏది ముఖ్యం అంటాడో అదేపెద్ద డులో వచ్చి తీరుతుంది.

అరు—మా వాడు మన్మథ విగ్రహం . ఇంగ్లీషు మాట్లా ం గంటకి 60 మైళ్ళురేటు. వస్తూనే, పుస్తకంలో ఏదో పేజీ ద్యమని, ఒకటోలెఖి చప్పరించి, రెండోది చూడమని, ాడోది తను నోటంట అంటూ నాలుగోది బోర్డుమీద స అయిదోలెఖి ఆధారంవల్ల, ఆరో లెఖి ఆస్సరు నోటిని వ్రమంటాడు. కుర్రాడు ఏడవాలి. లెఖిమాట అలాఉణ్ణి ని, మనిషీ మాటా చాలు, కడుపు నిండుతుంది.

పిల్లడక ! వికారంగా చుట్టినా అందగా ఉండే తలపాగా ! ఇంగ్లీషు మాట్లాడడం నేర్చుకోడానికి దొర్లు ఆయన్ని ఆశ్రయించాలి. అంతగుచ్చుకునే చూపు ఎక్కడా ఉండదు సింహం చూపు ! పాఠం తయారీలేని రకాలకి గంటంతా తలవంపే. ఓ గంటఆయన చెప్పడం వింటే ఆరుగంటలు విడిగా ఇంటినగ్గిర కూచుంటేగాని విన్న సంగతులు తెలివిగలవాడుకుడా హరాయించుకోలేదు. తొణకడు. తిడుతూన్నా దీవిస్తూన్నా మొఖంలో మార్పు ఉండదు. ప్రజ్ఞ అమోఘం. శాస్త్రం ఆయనికి హృత్కవిలి. హృదయం నవనీతం. తూలనాడ్డం ఎరగదు. కాని చంపేస్తాడని అందరికీ భయమే. బ్రహ్మరుద్రుల్ని లక్ష్య పెట్టడు.

మూ—మా హిస్టరీ మేష్టరు దొరలాగ టీక్ గా ఉంటారు. దొరసాస్ట్ర సరసనికూచుంటే ఆయన్ని దొరే అనుకోవాలి గాని గత్యంతరంలేదు. ఆయన ఇంగ్లీషు ఎం. యే. కి అయిదుసార్లుకట్టి ఫేలై విసిగెత్తి చివకి హిస్టరీకి కట్టి లటక్ నుని ప్యానయా రట. పెదమి కడలకుండా మంచి ముత్యాలు రాల్చినట్టు పదాలు దొర్లిస్తూ, హిస్టరీ వృత్తాంతం ఈషణ్ణాక్రమూ లేని ఆఖండవాక్యాలు అనేస్తాడు.

మొదటి—మా మేష్టరు, కర్మవశ ! నోట్సు నోట్సు నోట్సు నాటికి అంతా ఆఖరాలేదు—ఒక్కొక్కప్పుడు దారి తెన్నూ కిండదు. ఇక్కడికి ఆరున్నొక్క తైండు బుక్కులు అయి

ణిభిచేసి, తమ ఓపెర్ల బైండుబుక్కులో నోట్సు రాసు
న్నారు. అందులో ప్రతీరోజూ లెక్కరు ఆఖరుకాగానే (లెక్క
నాటే డిక్టేషనే—ఆయన డిక్టేటరే!) ఆ లెక్కలేని సంతకంచేసు
నేవాడు, నిరుడు ఆ లెక్కలేని సంతకం ఎక్కడుందో, ఈయన
నాదా సరిగా అక్కడికే అయి అక్కడే సంతకం పెడాలి. ఎక్క
నా నిరుడు చమత్కరిస్తే, ఈ యేడుకుడా అక్కడే చమత్క
చడిం కూడా నోట్సు! లేకపోతే నాలిక తెంపుకునేవాడు.
మాటు మాకు రాశింటే రోతపుట్టి ఆయన తాలూకు పెద్ద
బ్రండులాగేసి దాచేశాం. దాంతో మాకు వారం రోజులు
లవోచ్చింది.

నా—మా మేష్టరు పిడుగు! దేశాన్నిబట్టి చుర్రచుప్ప
కుకోక, కాలాన్నిబట్టి చెప్పేస్తాడు. ప్రతివారం కుర్రాళ్ళకి
రహస్యమే. బడుద్దాయిల్ని దిద్దుచుర్రేస్తాడు.

అయి—మా సిస్టరేష్టరు ప్రిన్సిల్ని రకాయస్తూం
డు. ఓమూటు ప్రిన్సిపాలు వెళ్ళి ఏదోక్లాసుకి ఆయాన్ని
క్లౌడెన్సు వెంక్కున్నాడు. ఈయన 'అది నా విద్యకాదు'
న వెళ్ళికి తిరిగి బహులు చెప్పాడు. ఈయన రోజూ ప్రిన్సి
లెక్క పోలేనులో లాగ అనసరమూత్రంగా గుడ్ మార్నంగ్
పెట్టుంటాడు. ప్రిన్సిల్ ఓరాడు మా మేష్టరు దగ్గరి కెళ్ళి
పంపించి తనేయింతు 'గుడ్ మార్నంగ్' అన్నాడు. తరవాత
'జాబ్ ప్రిన్సిపాలు బండిక్కుద పస్తూంటే, ఈయన వెళ్ళి,

మార్నింగుపెట్టి, ఒకటి, రెండు, మూడు (అన్నట్టు అభినయించి 'చాలా! తృప్తి అయిందా? ఇదేనా నమస్కారం పెట్టేదీ! అన్నాడు. చాంతోమరి ప్రిన్సిపల్ ఆసోయారు.

మూ—మా ఇంగ్లీషుమేష్టరు వచ్చేసరికి సాధారణంగా డబడబళ్లు జరుగుతుంది. అట్టెండెన్ను వెయ్యగానే కుర్రాళ్లు కిటికీల్లోంచి దూకి పాకి జారి నన్నగిల్లి కాల్లాచేతులా అవతలి పడిపోతాడు. నేనోమాట, ఆయన తనచాతం మొదలెట్టి తరవాత, 'నేను ఒకసారి బయటికి వెళ్ళాలండి' అన్నాను ఆయన నలే అన్నాడు. నేను ఆరోజుకి మళ్ళీ రాలేదు. మర్రాడ 'నువ్వు మళ్ళీ నన్న రాలేదే!' అని రాగానే అడిగాడు. నేన మళ్ళీ వస్తానని చెప్పలేదు అనేసి మాడ్చేశాను.

నా—మా యింగ్లీషుమేష్టరు వాక్కు మంచినిశ్చప్రవాహం నాలుగు కొంతిగలు విడిపిస్తాయి. బ్రహ్మాంతవాడు. ఒక్క ముక్క బోధపడదు.

అ—మా మేష్టరు ఊహాశ్రేణులు. ఇంగ్లీషు ఏమీ బాగుండదు. అభిమాన పదాలన్నీ బజారుసరుకు. నూట్టాడ తూంటే కుడా ఆయనకి స్పెల్లింగు తప్పులే. చాలా కొంచెవే రాసుకోమంటాడు, అది బంగారమే.

రెం—మా మేష్టరు ఆవలంతలు. చాలానుస్తీ. వాక్య పూర్తి అయేసరికి కర్త మరిచిపోతాం. అసలు ఒకవాక్య పూర్తిచేసేలోపల ఉమ్మెయ్యడం తప్ప కదం పనులన్నీ నాకి కతోచేసేస్తాడు. డబ్బెప్రశ్నలు పరీక్షముందు, ఆస్పర్లతో

సహ మాచేత రాయస్తాను. అనితప్ప కడంపి పరిక్షలో సిద్ధం అవుతాయి. కాని, ఆ సంగతి పరీక్ష తరువాత గాని తెలుస్తూండదు.

నా—మాకు ఇంకో మేష్టరున్నాడు. ఆయన సహస్రాక్షుడు. ఆ సంగతి నాకు తెలియక నేను ఓనాను ఆయనసాతం మొదలెట్టగానే వెళ్ళిపోతానని అభినయించాను. ఆయన, 'ఆ అభినయం ఏమిటి?' అన్నాడు. 'తెక్కకుకి అడ్డురావడం ఎందుకని అల్లా చేశానన్నాను. ఆయనకి కోపం వచ్చింది. మర్నాడు క్లాసులో కూగది తలుపు గాలికి కొట్టుకుంటూంటే ఆయన దాన్ని విగించమని నాకు పని చెప్పాడు. పూర్వోక్త చెప్పండి అన్నాను నేను. 'నిన్ను కూడ్చివేయగలవి బిక్క గీటుతో, తెలుసునా? నీకు పవరిచ్చేది నేనే!' అన్నాను. వాంతోటి నేను ఆ తలుపు విగించి రావడమే కాకుండా కడంపి అన్నీకుడా చూపాల్సివున్నాను, ఎందుకేనా నుంచినది.

అ.—మా ఇంగ్లీషు మేష్టరు భాష అంగ్లపాఠశ్వరతంలో కల్లా న్ని.

ఆరు—మా మేష్టరికి నేనోసారి బైబిలూ పూత లేకుంటూ బహుమతీ తీసిగెళ్ళేసరికి తరుంగొచ్చాడు.

మొద—మా ఇంగ్లీషు మేష్టరు ఇంగ్లీషు తెక్కరంతా తెలుగునే కానిస్తాడు. ఆయన ఇంగ్లీషు మాట్లాడుతూంటే తెలుగులా ఉంటుంది, తెలుగు మాట్లాడుతూంటే ఇంగ్లీషులా ఉంటుంది. ముఖం ఒక గ్రంథం, నాలిక ఒక ఘంటం

అన్నంత గ్రాంథికభాష ఆయనకిష్టం. కుర్రాళ్ళని అప్పుడప్పుడు మందలిస్తూంటాడు. 'మీనాన్న పంపిన మనీ అల్లా ఎందుకు బరన్ చేస్తావ్ అబ్బాయి!' అన్నాడు ఓ నిర్రాణ్ణి. 'మనీ ఆక్సైడ్ అనే భస్మం తయారు చెయ్యడానికండీ' అన్నాడు వాడు. 'ఇందులో ఉన్నాయి మన తెలివితేటలు. ప్రిన్సిపల్ నేటివ్ అయినంత మాత్రాన్ని నువ్వు లెక్చరర్లని ధక్కరించడం పనికిరాదు' అన్నాడు. ఇంగ్లీషునాటకం బోధించే సమయంలో ఎక్కడైనా గొప్ప వాక్యాలు వచ్చినప్పుడు ఆయన ఆ వాక్యాలు దొరక పుచ్చుకుని వ్యాఖ్యానం చెయ్యలేక, ఆవాక్యాలు చదవడం మాత్రం చదివి సులోచనాలుతీసి బల్లమీద పారేసి, 'అద్భుతమైన భావాలు, అఖండమైన ఆలోచన! మరి తరవాత పంక్తులు చూద్దాం' అని ముందుపంక్తులు చదువుకు వోడేవాడు.

రెం—మా తెలుగుమేష్టరికి ప్రిన్సిపల్ అంటే హడల్! ఆయన రాగానే కుర్రాళ్ళు తలపులు వేసేస్తారు. కుర్రాళ్ళని రావాకూ కూచోమని వాళ్ళకంటే గొలగా మాట్లాడే తాడు.

మొ—మా మేష్టరు అయిన నిమిషాలు వారం చెప్పి ఆరోనిమిషంలో తను రాసినపుస్తకం డగ్గరికి వస్తాడు. ఆయన రాసిందికూడా అదొకటే. ఎవడో ఒకడు అందులో పద్యం ఓటి తీసి దాని అర్థం తెలియ చెప్పమని ఆయన్ని

ప్రార్థిస్తాడు—ఒరికున్న వాళ్ళలో ఎవరికీ తెలియదుగనక. ఆయన సగంచెప్పి, 'అప్పుడు దేవి వ్రాయించినది. వ్రాసి నాము. ఇప్పుడన్ననో!' అనేస్తాడు. ఆయన పేవరు దిద్దితే అంతావ్యాసే. ఓసారి ప్రిన్సిపాల్ 'పరిక్షంటూ పెట్టిం తరవాత నూటికి కనీసం పదేనా పేలవద్దా!' అన్నాట్ట. అక్కణ్ణించి ఆయన పేవరు ప్రిన్సిపాల్ వద్దోది, ఇరవైయోది, ఇల్లాగ్గా ఫేలుచెయ్యడం ప్రారంభం చాడు. అందుకని, కుర్రాళ్ళు వారింటికెళ్ళి తను పేవర్లు పదీ ఇరవై యీ ఇల్లాంటిస్థలాల్లో రేకుండా ఆయనచేతే నర్దించుతారు.

నూ—నూ షేవర్లు ఒక్కొక్కడికి తెలుగులో 39-9 మార్కులేసి పరీక్షకి కట్టకుండా అవుచేయిస్తాడు. అకాస్తా వెయ్యండి పరీక్షకి కట్టేస్తానూ అని కుర్రాడు అడిగితే, 'నువ్వు తక్కిన 1 కీ అనర్హుడవు' అంటాడు.

నా—నూ తెలుగు షేవర్లు తిట్టి చంపుతాడు. పైగా పేవరిస్తాడు. మాట్లాడితే ప్రమాదం. ఏ కవిని ఒప్పుకోక ప్రతీదీ నల్నెట్టి కొడతాడు.

అ—నూ షేవర్ రేమిటో తెలుసునా? నాయంత్రం వెళ్ళి అట్టెండెన్ను వెయ్యమంటే, 'ఉహో ఉన్నావ్ గా, నీ కెందుకీ శ్రమా! కాకిచేత కబురంపితే వేసెయ్యనుటోయ్!' అంటాడు.

ఆరు—మీ పుణ్యంగనకా! మా షేవర్లు దేన్ని

గురించి ఎవరిమీద అనుమానపడ్డా అందరికీ అట్టేండెన్నుక త్తిరిస్తాడు, వేవరిచ్చి పరిక్ష గోకేస్తాడు.

మొ—చివరచివరకన్నా రుగనక, మరి ఫిలాసఫీ. మా మేష్టరు నిదానంగా కూచుని, కుర్చీ అంచుమీద మెడ పెట్టి, అద్భుతమైన వైలిలో, దుర్భేద్యంగా ఉండే అంశం పట్టుకుని, తనకంటె బాగా, వినేవాళ్ళకే, ఇదివరకే అది తెలుసునా అనిపించేటంత సుబోధకంగా, దేనికది విడగొట్టి చెప్తాడట. ఆయన దగ్గర వినడాలేగాని రానుగోడాలు లేవుట. సంగతులు చురచిపోదాలూ లేవుట. కడంవిషయాల వాళ్ళు, 'మేం ఫిలాసఫీయేనా తీసుకున్నాం కాదుగదా, ఈయన వినడం పడడానికి!' అని బాధపడుతుంటారు. మా ప్రిన్సి పాలు !

రెం—మా ప్రిన్సిపాల్ కి ఏమీ అక్కర్లేదు. ఇల్లూ కాలేజీయే ఆయనలోకం, సెలవు సాధారణంగా యివ్వుడు.

మూ—మా ప్రిన్సిపాల్ ఏక ఆటలు.

నా—మా ప్రిన్సిపాల్ కొంచెం తెన్నిను అడతాడు. కాని, తెన్నిన బాగా అడే కుర్రాళ్ళని చూస్తే కోపం. డైరెక్టరువచ్చి ఓమాట తెన్నిను అడదాం అన్నాడు. నేనూ డైరెక్టరు ఓవేపూ, మా ప్రిన్సిపాలూ ఇంకో మేష్టరు అవతలవేపూ! తప్పనిసరిపల్ల మా ప్రిన్సిపాల్ నన్నును అడనిచ్చాడు. నేను ఒక్కస్మామ్ ఈడ్చి కొట్టాను. అది ప్రిన్సిపాల్కి తగల్గేదుకాని, అది ఆయన

తియ్యబోయి పడ్డాడు. కాలు రాచగుపోయింది. నేను అది పొగరుతో కొట్టానుట, మర్నాడు నా ఫ్రీస్కాలర్ పిస్సు ఊడ దీనేశాడు.

అ—మా ప్రిన్సిపాల్ కి అన్నీ కావాలి. కలకలలాడుతూంటే తీరిపోనా ! నిత్యమూ కోడంటికం యాగినూ ! ఎప్పుడూ పరీక్ష గోలా, మార్కుల రోదనమున్నూ ! మన్నావస్తే పూజ్య డంటాడు, కటాకటీగా మార్కులొస్తే ఇటూ అటూకాని గబ్బిలం అంటాడు, బాగావస్తే 'ఇంకా బాగా వస్తాయను కున్నాను, నీకు పొగరు' అటాడు. ఏమిఅన్నా అనకపోయినా పై నే. నాటకపు రేట్లలాగ ఫైన్ రేట్లు కట్టేసి ఉంటాయి. పైగా 'సమయానుకూలముగా రేట్లు హెచ్చింపబడును.' నేను వెళ్ళిన కొత్తకిం క్లాసులో ఆయన నన్ను ఎదో ప్రశ్న అడిగాడు. ఎదో పెద్దవాడు ప్రశ్న అడిగాడు. కాస్త పెద్దమాటతో సమాధానం చెబుతే దర్జాగా ఉంటుంది, పై పెచ్చు క్లాసులో కడంవాళ్ళకి నాయందు కొంత భయమేనా ఉంటుంది, అనుకుని, 'రె డబ్బు వుజ్' అనేమాట నా ఆస్పరులో దొర్లించాను. అది 'రెండవూ!' అని పలకాలట, నాకు ఉచ్చారణలో రెండుతప్పు లొచ్చాయిట, అందుకని నాకు రెండురూపాయలు వొడ్డించాడు. ఆ జరిమానా రశీదు మర్నాడు చూపెట్టమన్నాడు. మర్నాటికి అదికొంచెం చిరుగుపట్టింది. 'ఎంత అశ్రద్ధ నీకూ!' అని మళ్ళీ రూపాయి తిగిలించాడు.

అ—మా వాడు ఎన్ని కాంపోజిషన్లు కుర్రాడు రాయడో

అన్నిరూపాయలు ఇచ్చెయ్యమంటాడు. చెరడానికి వచ్చినవాడొకడు 'ప్రిన్సిపాలు' అని ఉన్నచోట పొరపాట్లు సంతకం చేస్తే, రూపాయి పైసేసి కొత్త దరఖాస్తుపాఠం ఇచ్చాడు.

ఏ—మా ప్రిన్సిపల్ కి చాలాజాలి. ఎవరెప్పుడొచ్చినా చేర్చుగుంటాడు. పరీక్షకి కట్టించకపోవడం అంటే ఆయనకి మంట. డబ్బిచ్చి చదివినప్పుడు పరీక్షకి కూచోడం జన్మహక్కని ఆయన వాదన. మొత్తంమీద ఆయన అధికారి. కాలేజీ అనాధశరణాలయం, చిలకొక్కెట్టులకి స్వస్థలం.

ఆ—మా ప్రిన్సిపల్ బిడ్డలతండ్రివలెన విద్యార్థుల్నికూడా, కుంకా, మూర్ఖా, అంటాడు.

మూ—మావాడు మేం ఏం చెబితే అది. మేష్టర్ల మాట ఖాతరీ చెయ్యడు.

ఆ—మా ప్రిన్సిపాలు అంతా యంత్రవతు. నాలుగింటికి—నవ్వు—అని కార్యక్రమం వేసుకుని అప్పుడే నవ్వుతాడు. నాలుగున్నరకి ఏడుపు, అంటే, అప్పుడే. దుష్టుడు మాత్రం కాదు. పైకి యముడు. తనవాళ్ళమీద ఈగ వాలనివ్వడు.

నా—ఒక్కొక్కప్పుడు మా ప్రిన్సిపల్ మాటే అడ్డు అప్పుడు మాకు మరీభయం.

ఎ—మా ప్రిన్సిపల్ అవతారం! చదివితే యమచదువు, తింటే రావణాతిండి, రాస్తే మైరావణ రాత. అంతా విపరీతం. కుర్రాళ్ళకి ఎంతకోపం వస్తే అంత నవ్వించే మాటకారి. ఆయన పాఠం తయారీ ఓమాటే చేసేశాడు. చాలాపనుండి

పుస్తకం ఎంతమాత్రం చూడకుండా వచ్చిననాడు ఆయన మాటలు మరీ రత్నారే! మహానుభావుడు! మనిషిలో ఏకోశం చూసినా అది ఒక పెద్ద పుస్తకాల బీరువా అన్న మాటే! జేబులో చెయ్యిపెట్టి చేతికెన్నిరూపాయ లొనే అన్నీకుడా దరిగ్రుణ్ణి అన్న విద్యార్థి ప్రతివాడికీ ఇచ్చేస్తాడు.

రెం—) నిజమే! నిజమే! మహానుభావులు!

మూ—) రకరకాలు! ఇక కనుకుదాం!

[ఈ పైనఉన్న 'విద్యార్థుల ఏకాంతపు రిమార్కులు' అనే విషయాన్ని గురించి మరియెందు మాటలు. 1897, 1905, 1918, 1927 సంవత్సరాల కాలాల్లో వివిధ కాలాల్లో చదివి విద్యే పరీక్షి! వర్జిన పలువురు విద్యార్థుల జ్ఞాపకాన్నిబట్టి వాగుచేసినవిదట, పై సంభాషణ 1931 లో రాయబడింది. విశేష సారస్వతజ్ఞానంతో పాటు సరళమైన పరపత్వజ్ఞానం కూడా కలిగి సుప్రసిద్ధులైన ఒకానొక కాలేజీ ప్రిన్సిపాల్ గారు తనవి గురించి తన సహాధ్యాయుల్ని గురించి తన విద్యార్థుల్లో కొందరు ఏకాంతంలో ఏమనుకుంటూంటాలో ఎట్లానో తెలుసుకుని, ఇది విన్న విద్యార్థులకి కొంచెం గిరిగిలిగానూ సహాధ్యాయులకి కొంచెం హెచ్చరికగానూ ఉండేలాగున, ఆ మాటలు తనే విద్యార్థులందరికీ పల్లికుగా క్లాసులో చెప్పి ఉండడం నాకు తెలుసు. ఆయన చేసి ఉన్న అప్పటి ప్రసంగం గురించిన జ్ఞాపకమే ఈ సంభాషణకి మూలం.

అయితే, ఇది అర్జునకాలేజీలో పూర్వవిద్యార్థి సంఘంథాలాకు ఉత్సవ పథంలో 24—1—31 నాడు నేను చదివేటప్పుడు కొంచెం దుమారం లేగింది. ఆరోజు కార్యక్రమంలో, నారచన చదవడానికి నన్ను ఆరులు అలస్యంగా పిలిచారు. కడంది కొంత గబగబా అనేసి కొంతసేపటికి ఈ ఘట్టంలోకి వచ్చాను. అప్పట్లో ప్రిన్సిపాల్ గారు శ్రీశ్రీ చక్రవర్తిగారు. ఇందులో పదిపన్నెండు వాక్యాలు నేను చదవగానే, మరి ఆపు చేయించ

వలసిందని వారల్ని అధ్యక్షులైన శ్రీశ్రీ గంటి లక్ష్మన్నగారిని కోరారు. అయిన, వెంటనే ఏ అజ్ఞాతయ్యలేదు. ప్రిన్సిపల్ కి ఎందుకో ఏదో కోపం వచ్చి ఆపెయించ మంటున్నారని జనమంతా అనుకున్నారు. జనంతో పాటు నేనూ అనుకున్నాను. ప్రిన్సిపల్ గురించి ఉమ్మడిగా రెండువాక్యాలు సంభాషణకి మొదట్లోనే రావడం అగడవిడక కారణమేమో అని నాకూ అనిపించింది. దానికి తగ్గట్టే అప్పుడు సభలో ఇద్దరు ప్రిన్సిపల్స్ ఉన్నారు. సరే, రెండు ఉపమానాలూ చెకోటి సరిపడేలాగ నేను అప్పటికప్పుడు తెచ్చానని అంతా అనుకుంటూ ఉన్నట్టు కనిపించింది. అందువల్లే శ్రీశ్రీ చక్రవర్తిగారు కోపంలో పడిపోయి సభ అపరిచేయాలని పట్టడుతున్నారని సభ్యులు సంకల్ప పడ్డారా అన్నట్టుగా, జనం అంతా వాదకేసి చూడడం, ఈ సంభాషణ చదివే నిమిత్తం నాకు ఇంకా టైం ఇప్పించవలసిందని అధ్యక్షుల్ని అడగడం, 'గో అన్ స్టీజ్' అని నాతో కేకలెయ్యడం సాగించారు. నేను సమస్యలో పడ్డాను. అధ్యక్షులు నాకు కొంత వ్యవధిఇస్తూ, త్వరగా ముగించమని అజ్ఞ ఇచ్చారు. నేనూ ఆ వ్యవధి ఉపయోగించుకోవా అని తొందరపడుతూండగా, ప్రిన్సిపాలుగారు అధ్యక్షుల దగ్గరికి వెళ్ళి మళ్ళీ ఫిర్యాదుచేశారు. ఆ ఫిర్యాదు నా మీదే అయిఉంటుందని అందరికీ తెలిసింది. దాంతో అధ్యక్షులు నన్ను అగిపోయ్యన్నారు. నేను తక్షణం అధ్యక్షులమాట శిరసావహించి సభవారికి నమస్కరించి, వేదికదిగి ఎడరకి నిష్క్రమించుకోతూ, వెనకాల ఉన్న కాస్త్రప్రయోగశాలలో నేను విడిచివచ్చిన చెప్పులమాట జ్ఞాపకంకచ్చి వెనక్కి వెళ్ళిపోతూంటే, శ్రీశ్రీ చక్రవర్తిగారు, "ఏడు మళ్ళీ ఏదో ఇంకా చదవడానికి వస్తున్నాడు గావున" అనుకున్నారు గావున, వెనక్కి రావద్దు అన్నట్టు చెయివిదిల్చి నాకు సంజ్ఞచేశారు. అయిన చెయ్యి విసురు అంతాకూడా గమనించారు. అయిన దగ్గర నేను చదువుకునేటంత భాగ్యంతో పుట్టకపోయినా, వార్ని 'మీ రవరండి నన్ననడానికి' అంటూ డిక్టేటర్, వారి పెద్దతనం మన్నించి దిగి పోయాను. దాంతో ఆ సభ హఠాత్తుగా అగిపోయింది.

అసలు సంగతి రరవారే తెలిసింది! ఎప్పుడూ అంతే! అయినకి

కోపమా కాదుట, మరోటి కాదుట! అసలు ఆయనకి అప్పట్లో నేను చదివిన తెలుగుముక్కలు తిన్నగా అర్థమే కాలేదుట! ఆయన ఆ రోజున సరిగ్గా ఎనిమిది గంటలకి ఖరీదైన విందు ఒకటి స్వంతభుక్తుమీద ఏర్పాటు చేసి, కలకటేర్లలాంటి అసలైన జనాన్ని ఆహ్వానించారట. అట్లా పిలవబడ్డ అష్టాదశవర్ణాలజనమూ—ప్రస్తుత విషయం భోజనం గనక—ఒక రిప్రేజెంటేటివ్ దాటకుండా వచ్చి కూచుని తహతహ లాడిపోతారేమో, వారిని తపింప చెయ్యడం భావ్యమే అనిట, ఆయన బెంగయావత్తూ! అంటేట! అట్లా అయితే ఆ మాట కాస్తా అధ్యక్షులచేత సభవారి చేవిని జెయించినా తీరి పోను! అట్లా చేశారు కారు. సమయానికి సంగతులు పోతాయుగాని పోస్తాయా!

అందుకు ఫలితం లేక పోలేదు. వారచన ప్రమాదకరంగా ఉండే బాప లేమో నని కాలేజీ అధికారులు శంకించుతుండడం, సభలో పరించడానికి పూర్వం నేను ఆది తమయెదట దాఘలు చెయ్యవలసి ఉంటుందని నాతో చెప్పడం జరిగింది. అట్లా అడిగినంత కాలం, నేను అక్కడ కనిపించడం మాని, కాలేజీకి నావల్ల వస్తే రాగల అప్రదిష్ట తొలగించేశాను! మరొకొంత కాలానికి వారచన మీద అంత పీసెయ్యడం అయింది! ఇప్పుడేమిలేదు. ఇదీ కథ.]

క్రీ. ప. ౧౯౩౩ (3)—1933

అర్చనా కాలే శిలా

21—1—1933 తారీఖున

పూర్వ విద్యార్థి సంఘ వార్షికోత్సవ సందర్భములో

డాక్టర్ పర్. యస్.

రాధా కృష్ణ గారి

అధ్యక్షత క్రింద జరి

గిన సభలో చదివినది.

పాలక సంఘాల్లో ఎన్నికల మజా

కొందరిని మరికొందరు పాలించడం అవసరం అది
నించీ వస్తూనే వుంది. ఎవరైనా కన్య పూర్వం “యావ
జ్జీవితం నన్ను పాలించవయ్యా” అని తనకి నచ్చిన నాధుణ్ణి
స్వయంగా వరించేది. కొంత కాలంపాటు కన్య తర
పున కన్య తండ్రి బయల్దేరి కన్యకి నాధుణ్ణి
వరించి పెండ్లిచెప్పాడు. ఇటీవల మళ్ళీ కన్య తన వరుణ్ణి
స్వయంగానే ఎన్నుకుంటుంది. అల్లాగే అదిని ప్రజలు
తమర్ని కాస్తంతి పాలించిపెట్టడానికి నాధుణ్ణి తమరే ఏరి
తీసుకునేవారు. కాలక్రమాన్ని, ప్రజల్ని పాలించడానికి
మాకుమాత్రమే దేవుడు హక్కిచ్చాడు, ఇంకోడు ఎవ
డైనా తనకీ అల్లాంటి హక్కుందని చెబుతే వాణ్ణి పాలెయ్య
గలం అని చెబుతూ కొందరు బలశాలులు బయల్దేరు

తోచ్చారు. టీఎల మళ్ళీ ప్రజలే తమ పాలకల్ని ఎన్నుకోడం ప్రారంభించారు. పూర్వకాలపు వివాహ సంబంధమైన స్వయంవరం పోటీల్లో నెగ్గడానికి ఎవరికేనా ప్రజ్ఞ, బుద్ధి, బలం, ధనం, వగైరాలు అవసరంగా ఉండేవి. ఇప్పటి పరిపాలనతో సంబంధించిన ఎన్నికల పోటీల్లో నెగ్గడానికి ఎవరికేనా, నంగోరుధనం నంగోరు నక్కజిత్తులూ ఉండాలి. లేక ఒకవేళ ధనహీనుడైనా పరిపూర్ణమైన నక్కజిత్తు టుండి, ఇంకోడిచేత ధనం పెట్టుబడి పెట్టించినా చాలు, చుట్టి 'ఛాన్సు' ఉంటుంది. వెనకటి స్వయంవరాల్లో, పేరు పడ్డవారు, చాలావేషం వేసుకుని, శృంగార శబ్దలు చేస్తూ, సిగ్గుపడుతూ కూర్చునే వారసన్నీ, అప్పుడు "బాలరావే, పోల నీభూ" లాంటి పాటలో కన్యయొక్క చెలికత్తె ఆయా మహానుభావుల గుణగణాదికం వర్ణించేదసన్నీ, పూల దండకోసం అంతమంచి అట్టులు చాచుకుని ఉన్నా, కన్యతనకి నచ్చిన వాడికే వేసేదసన్నీ, తరవాత, అవసరం చొప్పున, వాడు, తక్కినవాళ్ళు తన్నేవాడసన్నీ, చదువుతాం. నేటి సామాజికతతో విండిన ఎన్నికల్లో పేరు లేని వారైనా, చాలావేషం వేసుకుని, భీదశృపు పనులు చేస్తూ, సిగ్గుపడుతూనేనా కూర్చుంటే, తమ అస్తి తినేసే తమ ఏజంట్లు తమకి అన్యాయం చేస్తారేమో అనే భీతి చొప్పున తమరే ఊరేగుతూ తమ ప్రభావాదికం వీల్లేకొచ్చిందని చెప్పి వర్ణించుకుంటూ, తమకు నచ్చిన

మీదట తమకి దక్కవలసిన తమరే విజయ పుష్పమాలని
 అక్రమంగా ఊడలాగి, తెంపేసి తెచ్చుకొని, మెడకి చుట్టు
 కుని, అది సక్రమంగానే తమకి సంక్రమించినట్లు నటించు
 తూండడం, చూస్తూన్నాం. మానవసేవ చేసి, ఆత్మ
 ర్పణంచేసి తరించడానికి మాకు ఎక్కడా జాగా కనిపించక
 పోవడంచేతనే, మేం పాలక సంఘంలోకి జొరవద్దాం అని
 చాలామంది పైకి ప్రకటించినా, చేతలే అధికారం - వీలైతే
 ధనం - వద్దన్నా సమస్యారాలు వస్తేరా, అతి స్వల్పకాలంలో
 సంపాదించ వచ్చుగదా అనే ఉద్దేశం చాలామందికి లోపల
 ఉండడంవల్లే సంఘసభ్యత్వాలకి అంతంతపోటీ బయల్పడడం.
 పల్లెలకి కూడా పాలకసంఘాలున్నాయి. అందుకని కుగ్రామ,
 గ్రామ, పట్టణ, తాలూకా, జిల్లా, రాష్ట్ర, దేశ - పాలక
 సంఘాలు ఏర్పడటంమకుగాను ఎన్నికలు జరుగుతూంటాయి.
 ఎన్నికలు నాగరికత వెల్లడించే కోడిపందాలు. ఎన్నికల
 రోజుల్లో విస్తారంగా “కారు” కూతలు వినిపిస్తూంటాయి.
 ఎన్నికల్లో ద్రవ్యం అపవిత్రంగా ప్రవహిస్తూండడం పల్లె
 “ద్రవ్య” పదం ఏకకాలమండే వ్యర్థం సార్థకంకూడా అవు
 తుంది. ఉపాయాలు నాలుగే అనే మాట కేవలం తప్పు
 నీన్నీ, కత్తికోటి దరిద్రాలు లేకుండానే యితర అవసరాల్ని
 బట్టి అనంతకోటి పుపాయాలు మానవులకి తట్టుతా యనిన్నీ
 ఎన్నికలలో రుజువు దొరుకుతుంది. ఎన్నిక నిఘంటువులో
 అసత్యం, అధర్మం, అన్యాయం, ద్రోహం, క్రూర్యం

చారుణం లాంటి మాటలుండవు. ఒకడు, తాను ఏంజెయ్యడానికి వెళుతున్నాడో తెలియకుండానే పెట్టుబడి పెట్టవలసిన అగత్యం ఉండేది ఒక్క ఎన్నికల వ్యాపారం లోనే. ఒకడు పాడు పెన్సు చేస్తూవుంటే, మనంకూడా, నెగ్గాలంటే, అంతకంటే పాడుపెన్సు చెల్లవలసి వచ్చేది ఎన్నికల్లోనే. ఎంత వైపైకి ఎగరాలంటే, అంత లోపల లోపల గోతులు తవ్వవలసి వచ్చేది ఎన్నికల్లోనే. ముక్కుకి సూటిగా పెళ్ళకూడనిది ఎన్నికల్లోనే. అర్హత అనేమాటూ స్మరించవలసిన చిక్కులేకుండా చాలామంది జిల్లు నాచేతు లోకి వస్తాయి గదా అని చివరికి నిండు సున్నారావైనా నరే మురియడానికి వీలుండేది ఎన్నికల్లోనే. ఎన్నికల్లో నెగ్గడ మనేదే పరమాపధి. “వాడెల్లా నెగ్గాడా, ఏడెల్లా జయించాడా” అని ఆశ్చర్యపడేవాడు పూర్వకాలపు ఘటం. ఎన్నికల్లో నెగ్గిన వాడి ఊహ, వాడి వరివారం యొక్క ఊహకూడా ఏమిటంటే, “ఇక చాలు. మనం కోటలో సాగావేశాం అన్నమాట” అని. నెగ్గేసరికే ఎవరికేనా అన్న విధాలా అస్తమయం అవుతోంది గనక, ఆ తరువాత చేసేపని కనిపించదు, కనిపించినా కరచరణాలు ఆడడానికి నత్తున ఉండదు. ఎన్నికల్లో విజయం పొందిన వాళ్ళకి సాధారణంగా స్థితి పాడైపోతుంది, అపజయం పొందిన వాళ్ళకి స్థితిలో పాటు మరికూడా పాడైపోతుంది.

ఒకచోట, ఆశ్రయింపులు, బెల్లింపులు, ప్రార్థనలు, తిప్పు

తిప్పలు తిరుగుళ్లు, మారాముళ్లు, దగాలు, బెడిరింపులు, కొట్టు
 గోడలు, అరెస్టులు, వారంట్లు చార్జీలు, వగైరాలతో
 పాలకసంఘసభ్యుల ఎన్నికలు అనే “ఎలెక్షన్” జాతర
 జరిగింది. పాలకసంఘంలోకి మొత్తం ౧౨ - గురు ఆసాదులు
 గల్చి పడ్డారు. వీలో చాలా రకాల జనం ఉన్నారు. కాని,
 భీమయ్య నారయ్యలనే ఇద్దరు పెండ్లెసిపప్పలు బయల్దేరి చెరో
 పార్టీ లేవదీశారు. ఎందుకూ? అధ్యక్షుణ్ణి ఎన్నుకోడానికి.
 ఇక ఎన్నికదినం మూడురోజు లుండనగా, భీమయ్యపార్టీలో ౧౧
 గురు, నారయ్య పార్టీలో ౭-గురు ఉన్నారు. విజయం భీమయ్యకి
 తప్ప దనుకున్నారు. అప్పుడే మహా, భీమయ్య గర్వించిపోయి,
 అతి సమ్మకంతో, అధ్యక్షుని పాత్ర ఎక్కి అభినయించాలో “రిహ
 ర్సులు” వేసుకుంటూ, బ్యాండువాళ్ళకీ తాళవాళ్ళకీ బజానాలు
 పాడేసి టీవగైరా పార్టీలకీ ఖంజాయిం చాడు. అయితే భీమయ్య
 పార్టీలో ఒక అతడు చిన్నతనంనించి తాగుతుతో ఏక తీసుకుని,
 బాధపడేవాడు ఉన్నాడు. అతని పేరు తుమ్మయ్య. ఆ బాధతో
 సాయంత్రం తీగప్పుడు అతడు మందు వేసుకోడానికి తాగుడాను.
 పత్రికి వెడతూంటే, నారయ్యతాలూకుజనం అతణ్ణి పసికట్టి,
 అతడి అవస్థకి జాలించి, అతణ్ణి కారుమీద ఎక్కించుకుని లేవ
 దీసుకుపోయారు. ఒక పార్టీ పురుషుణ్ణి రెండో పార్టీ వారు లేవదీసుకు
 పోవడం ఎలెక్షన్ నాటకంలో రాక్షసశృంగారం. లేవదీసుకు
 పోయి, అతడికున్న నూరురూపాయల బాకీ తీర్చడమే కాకుండా
 అతణ్ణి సారాభ్యంగనం చేయించి, అతగానికి వీపానివానం

ఏర్పాటుచేశారు. దాంతో, అతనికి బాహ్యంతరాల్లో ఆ అమృత స్వర్ణ కలిగేసరికి అతడు ఆ అపస్మారక స్థితి లోనే నారయ్యమతస్థుడైపోయాడు. ఉపాధ్యక్షుడిస్తాం అని ఆశపెట్టి ఒక సోమయ్యనీ, మరో మరో ఆశపెట్టి ఒకకోసయ్యనీ కుడా నారయ్యవత్సానికి తిప్పేశారు. మనసారా ఏపార్టీకీ చెందక ఊగీనలాడే అనామకులు, తూకానికి పనికొస్తారు గనక, వాళ్ళకేటు క్షణానికి రూపాయి దొప్పన పెరిగిపోతుంది; ఆ ఊగీనలాడేవారు నామకులైతే అసలుకే ఉద్యానవ చెప్పేవారు కావచ్చు గనక, వాళ్ళు ఉభయభ్రష్టు లవుతారు. అక్కడితో నారయ్యపార్టీ ౧౦ అయింది, భీమయ్యది ౮ అయింది. ఇక ఆమర్నాడు అధ్యక్షుడి ఎన్నిక. నారయ్య తన ౯-గురు జనాన్నీ ఖైదీలను పట్టినట్టు పట్టి ఓమేడలో జేర్చాడు. వాళ్లు అక్కడే పిండివంటల్తో దిట్టంగా భోజనం కానిచ్చారు. రాత్రి ౧౦గంటలవేళప్పుడు ఒకతను—తుమ్మయ్యే గావును—బాహ్యనికి వెడతా నన్నాడు. నారయ్య ముందు తనే దొడ్లోకెళ్ళి, దానికి ఇతరదార్లు ఏవీ లేవని ముందు తనికి చేసి చూసి, గోడమీదఓణ్ణి కావలా కూచోబెట్టి, వాడు మళ్ళీ అవతలిపోతాడేమో అని వాణ్ణి గొలుసుతో తాళం వేసి, అప్పుడు తుమ్మయ్యని పంపి, తను ఇవతల కావలా ఉండి, అతడు వచ్చింతరవాత, వాళ్ళిద్దర్నీ మళ్ళీ మేడెక్కించాడు. అంతా పడుకున్నారుగాని, నారయ్యకి కనుకు లేదు. రాత్రి ౧౨ గంటలకి సోమయ్యకి ఓటెల్లిగ్రాం ఉండంటూ ఒకభంట్రోతు

వచ్చి తలుపు కొట్టాడు. కాని నారయ్య, సంగతి ఊహించుకుని తలుపు తియ్యకుండానే, 'సోమయ్య ఇక్కడలేను' అని కేకేశాడు. 'పోనీ మీరు పుచ్చుగోండి' అని భంట్లోతు కేకేశాడు. 'నేను నిద్దరోతున్నాను ప్రస్తుతం' అని నారయ్య అనేసి ఊరుకున్నాడు. నారయ్యపార్టీవా రంతా కూడా రామాయణాలు నత్తిమీద పెట్టుకుని, ఒకరికి ఒకరు ద్రోహం చెప్పుకూడదన్నీ, కలిసి ఉండాలనిన్నీ ప్రమాణాలు చేసుకున్నారు. రామాయణాలు పెట్టుకున్న కారణం ఏమిటంటే, వారు పురాణాలు ఎంత పాటిస్తారో ప్రమాణాలుకూడా అంతే పాటించాలనే ఊహ ఉందని చెప్పడానికి! తెల్లారింది. వారు కాఫ్యాదులు అక్కడే పుచ్చుకుని, భోజనం అక్కడే చేశారు. మధ్యాహ్నం, ౧౨ గంటలకి కచేరికి వీళ్లు వెళ్లాలి--ఒక మారుమూలదారంట. ౨మైళ్లు వెళ్లాలి. పదకొండుగంటలకే రొండుకార్లు తెచ్చారు--నాలుగుపక్కలా గాలిచొరకుండా గంతలుకట్టి. కాని ఈరోజుల తెలిసిన సంగతిబట్టి బయల్దేరడానికి జంకారు. ఏమిటాసంగతి? మధ్య దారిలో భీమయ్యపార్టీజనం కాసి, నారయ్యకార్లనీ కార్లల్లో జనాన్నీ మెత్తగా గుండకింద కొట్టేస్తారనిన్నీ, అధికారుల్లో బంధువులుండడంవల్ల వాళ్లు నిర్భయంగా ఉన్నారనిన్నీ! మచ్చుచూద్దాం అని చెప్పి, నారయ్యన్నీహితుడు ఒకాయన బయల్దేరి ముందు కార్లో వెళ్లాడు. వెళ్లేసరికి, భీమయ్యజనం కర్రాకంపా పుచ్చుకుని ఈకారుమీద పడ్డారు-మెంబర్లకారేమో అనుకుని. డ్రైవరు తెలివిగలవాడనడంచేత కారుకించిల్ దామ

జీతో దాటింది. గొన్నరకి ఇంకోన్నేహితుమా అల్లానే కారు
మీన వస్తూంటే అతణ్ణి బడితిబాబా చెస్తూ, “ఈదార్ని
కా రెల్లావెనుతుందో చూస్తూగా!” అన్నారట. అంటే అతిదు
వెనక్కి మళ్లిపోయి, ఒక గట్టి ఉద్యోగస్తుణి ఒక కాసులో కూచో
పెట్టి ఆదార్ని పంపించాడు. భీమయ్యజనం ఆకార్నిఉలిగారు.
అతడు కాసు దిగి, ఉద్యోగపుకర్రలూ పనిముట్లూ తిప్పే
వరికి, భీమయ్యజనం చెల్లాచెనరై పోయాడు. అప్పుడు ఆ
ఉద్యోగి వెంక్కి వెళ్లి, దగ్గిరుండి, నారయ్య మెంబర్స్ కార్డు
బయలుదేరడమింపాడు. పాపం, మెంబర్స్ అందులో
కూచున్నారు, ఘోషాస్త్రీలలాగ, చిన్న చిన్న సంచులు
చేసుకుని ప్రపంచంలో జనాన్ని చూస్తూనూ! టెయికి
ముందే కార్డు కచేరీలో ఆగాయి—జుతువులుండే నెగ్గన్
బట్టు మైదానంనిద ఆగేరీతిగా! నారయ్య తన జనాన్ని
దిక్కులు చూడనియ్యకుండా (చూడనిస్తే, ఏమింపరేనా
అవతలసార్టీని ఎక్కడమోహించి ఏక్షణంలో లేదిపోతాడో
అని) లోపలికి నడిపించుకువెళ్ళి, కూచోమని, వోల్లు
వెయిపించాడు. సోమయ్యమాత్రం నారయ్య నెగ్గడం
నంగతి రూఢికదా అనేనంతోషం వట్టచాలక, “నావోటు
నారయ్యదే!” అని పేరుచెప్పి కేకేశాడు. దాంతోటి
అక్షరాస్య డవడంవల్ల అతని ఓటు కందివప్పు కాబోయి
నట్టయి మూలబడిపోయింది. ఆయనా సరే, ఒక్క ఓటు

ఎక్కడవో, నారయ్య అడ్డడువదవి లాగేశాడు. భీమయ్య అత్తహాస్య చేసుకుంటాం అని నంకల్పించుకోక పూర్వమే అతని జాతకం బాగుండచ్చునని ఎవరో జ్యోతిషం చెప్పగా ఆగిపోయాడు.

సోమయ్య ఓటు నవుంసకం కావడంచేత, అతను నారయ్యకి చేసిన సాయం లేకపోవడంచేత అతనికి ఉపాధ్యక్షుడవది దొరకలేదు. అతనికి మొహం జేవురించింది. బుట్టలో పడిపోయాడు గాని నారయ్య పార్టీలోంటే అతనికి ఇష్టం లేదు, అసలు వైరం కుడాను. ఇంతలో మరోటి జరిగింది ఈ సంఘంతరపున ఉన్న ఒకబళ్ళో ఒక మేస్తరీ ఖాళీ వచ్చింది. ధాన్యం చవకైతే తరచాత మేస్తరీ ప్రియమైంది. సోమయ్య మేనమామ కొడుకొకడు పరీక్షలై, ప్రియింగై, కడంబి ఆస్నీకుడా అయి, మేస్తరీపోస్తు నిరీక్షిస్తున్నాడు— లకుముకి పట్ట చేపకోసంలా! అతగానికి ఆకాస్త పోస్తూ పారెయ్యవలిసిందని సోమయ్య నారయ్యని లోపాయి కావీగా కోరాడు. శాస్త్రం చెప్పినట్టయింది. నారయ్యకి మేనమామ లున్నారు. వాళ్ళకి అమాంబాపతూ ఆరుగురు కొడుకు లున్నారు, మేస్తరీ చెయ్యడానికి తలపాగా చుట్టు గుని సిద్ధంగా కూచున్నవాళ్లు! వాళ్ళలో ఎవరికి, ఆపోస్తు ఇస్తే, కడంబాళ్ళకి ఏం కోపాలొస్తాయో అని ఎటూ పాలు పోకుండా ఇదవుతున్నానని నారయ్య సోమయ్యతో చెప్పు గున్నాడు. సోమయ్య, “నరేలే, కాస్కో” అని నార

య్యతో అని, అతణ్ణి వినజ్జించి, అట్టలోనే వెళ్లి భీమయ్య
 పార్టీలో చేరి, అతని కార్లో పికారు వెళ్ళాడు. సిబ్బంది
 గక్కుతూన్న భీమయ్యకళ్ళకి కాస్త చల్లగాలి సోకింది. ఇక
 వ్యవహారం తిరగదోడడానికి అతడు ఎత్తులు పెన్నాడు. ఆ
 నాయంత్రమే నారయ్యపక్షంలో మరొకడైన తుమ్మయ్య
 పనుండి కల్లుమకాణానికి వెళుతున్నాడు. ఈనంగతి భీమయ్యకి
 తెలిసి అతడు తన జట్టుతో వెళ్ళి, కారు ఆవకండానే
 అతణ్ణి కాదులోకి ఈడ్చుకుని, చక్కాపోయాడు. అప్పట్లో
 అతని ఆనందం, తీసి, ఆపేక్షామాత్రం పోల్చాలంటే,
 సాక్షాత్తు ఆ రుక్మిణిదేవిని రథంమీద వస్తూనే తీసుకెళ్ళిన
 శ్రీకృష్ణుడు జ్ఞాపకంవస్తాడు. ఆవళంగా తుమ్మయ్యకి ఇద్ద
 బోయిలరులాంటి పీసాకొనడం అయింది. దుకాణం దగ్గిర్పించి
 తనయింటికి ఒకపైపు పెట్టించవలసిందని అతడు వరం కోరు
 కున్నాడు. నరేని అతణ్ణి గ్రామాంతరం లాక్కుపోయి
 భీమయ్య బంధువులింట, అతణ్ణి అజ్ఞాతనానంలో ఉంచేశారు.
 ఇక్కడికి నారయ్యపక్షంలోంచి ఇద్దరు పరపక్షం అయిపోయారు.
 నారయ్య పార్టీలోనే మరొకసభ్యుడికి ఋణాలవల్ల దినాలా
 స్థితిలాంటిది వచ్చి మరి పోయేటంతవని జరిగింది. దినాలా
 తీసినా పిచ్చెత్తినా సభ్యత్వం పోతుంది. సభ్యుడు కావడానికి ఎవ
 రేనా ఒకకగలిగి మరిగలిగి ఉండద్దూ మరి! ఆసమయంలో,
 భీమయ్య వెళ్ళి, ఆ మెంబరుయొక్క ఋణదాతలచేత

ఆమెంబరికి ఉత్తరాలు రాయించాడు—ఏమనీ? “డబ్బేనా కక్కు! లేదా, భీమయ్యవత్తుమేనా చేరు” అని. దాంతోటి ఆమెంబరు భీమయ్యలో కలిశాడు. మరొక మెంబరు “నువ్వు భీమయ్య వార్టీలో చేరకపోతే నీకూతుర్ని వొదిలిపెడుతున్నా” నని ఆతని అల్లుడు చేత ఉత్తరం కొట్టించారు. ఆమెంబరు “విడాకులచట్టం వచ్చి పడుతోంది, ఇక అల్లుడంటే నాకు భయమేమిటి! అనుకున్నాడు గావున, ఆ బెదరింపులికి జడవలేదు. తరవాత అతణ్ణి తన్నుతాం అని అతనికి శుభ రేఖ గాశారు. అతగాడు కొయ్యయి, ఎందునా బొంబక తటస్థుడై పోయాడు. అక్కడితోటి భీమయ్య బలం ౧౧, నారయ్యది ౬ అయింది.

మొదట, భీమయ్య కత్తులు కటార్లూ నూ, అధ్యక్షుడైన నారయ్యమీద విశ్వాస రాహిత్య తీర్మానం పెట్టించి నగ్గడానికి మీటింగు పెట్టించమని నారయ్యని కోరాడు. నారయ్య, మరో ఆకు ఎక్కువ చదివి ఉన్నవాడవడంచేత అందుకు ఒప్పుకుని ఆ పనోనాడు సంఘసమావేశం అన్నాడు. అధ్యక్ష పదవిలో ఇండి నిరంకుశత్వం చెలాయించకుండా చెయ్యడానికి, విశ్వాస రాహిత్య తీర్మానం వుట్టింది. అక్కణ్ణించి, ఎవరు అధ్యక్షుడైనా, శిక్కిన వాళ్ళకి అతనిమీద విశ్వాసం లేకపోవడం మామూలైంది. ఇరవిశ్వాసం మాటలా? ఆత్మవిశ్వాసం మాత్రం ఎంత కష్టం! ముందు ఆత్మ ఉండాలి, తరవాత విశ్వాసం ఉండాలి. ఆ మీటింగులోకి

భీమయ్య సవరివారసమేతంగా వెళ్ళి కూచున్నాడు. విశ్వాన
రాహిత్య తీర్మానానికి అనుకూలంగా ౧౧ గురు, ప్రతికూలంగా
౬ గురు అయ్యారు. నారయ్యకి అధ్యక్షపదవి ఊడిపోడానికి ఆ
తేడా చాలదుగాని తాత్కాలికంగా అతనికి అవజయం. ఆ
సంగతి సమావేశ చర్యాసంగ్రహ పుస్తకంలో రాయవలసిందని
నారయ్యగార్ని కోరారు. అతడు 'అనుకూలురు ౧౧-గురు ప్రతి
కూలురు ౬-గురు, సంగతి పైవారికి తెలుపబడును' అనే
రాశాడుగాని, 'సదరు తీర్మానం న్గింది' అని మాత్రం
అందులో రాయలేదు. భీమయ్యగారి పార్టీవారు, ఆ రాసింది
పైకిచదివి విసిపించమన్నారు. నారయ్య అట్టాంటిది అవసరం
లేదని చెబుతూ, నవ్వుతూ, చల్లగా, ఆ పుస్తకం దాచేసి,
మెల్లిగా బైటికి దారితీశాడు. అతడు వెళ్ళి సోమయ్యని కలుసు
గుని, "రామాయణం నెత్తిమీద పెట్టుకుని ప్రమాణంచేసి,
తిరిగిపోవచ్చా?" అని అడిగించాడు. అందుకు సోమయ్య,
"మీరంతా నా చేతులోది రామాయణం అనుకున్నాను
గావును, పాపం! అది అంతేసైజులో కుట్టించిన తెల్లకాగితాల
బైండు బుక్కు! ఎక్కడో, తెలియకుండా మాట్టాడుతాను!"
అన్నాడు. నారయ్య తన పార్టీసభ్యుల గురించి మరి చూడక
మరోపుంత తొక్కాడు. భీమయ్య ఆపుంతా కాశాడు. పడవి
లాకోక్కవాలని ఒకరూ, ఉంచుగోవాలని ఒకరూ రాక్షస చాణ
క్యుల్లాగ ఎత్తుపై ఎత్తులు వేస్తూనే ఉంటారు. పాలకసంఘం
పాలించవలసిన మేరలో ఉన్న జనంసంగతి ఎవరికీ అక్కర్లేదు.

జనం పంపినమీదట పాలకనంఘంలోకి వెళ్ళి, వెంటనే ఆ జనాన్ని మరిచిపోడమే ఎన్నికల్లో మజా ; ఒకవేళ జ్ఞాపకం ఉంచుకున్నా, ఆ జనుల్లో మొదటి జనుడు తనేగదా అనుకోడం మరీమజా !!

సంగతులు

(1) ఒక కుర్రాడు నకలగడ్డికరిచి బస్తీలో బంధువులింటో ఉండి ఇంగ్లీషులు చెప్పుకున్నాడు. పనివుట్టక పబ్లికు సర్వీసు పరీక్షకి వెళ్ళాడు. ఆ పరీక్షలో ప్రశ్నలు బి. యే., యం. యే., జడ్. యే., వాళ్ళుకుడా పట్టికొట్టేటట్టున్నూ, ఎవరేనానరే ప్యానయ్యేటట్టున్నూ, కావలసిన వాళ్ళని పైకిలాగడానికి వీలుగానున్నూ ఉంటాయి. ఆకుర్రాడు అందులో తేలాడు కాని పనిదొరకలేదు. అయినా ఆ బంధువులింటోనే ఉంటూ ఊళ్ళో కచ్చేరీలలోకివెళ్ళి “వాలంట్రీ” చేసి వస్తూండేవాడు. ఎక్కడవడితే అక్కడ ఆ అబ్బాయి తనసంగతి చెప్పుకోడంలో — ఆ బంధువులు చాలా మంచివారనీ, డబ్బున్నవారనీ, తనకి భోజనం మస్తుగా పెడతారనిన్నీ అని వాళ్ళని మెచ్చుకుంటూండేవాడు. ఒకనాడు ఇంకంటాక్కు కచ్చేరీలోకివెళ్ళి ఇల్లా చెప్పాడు. తక్షణం ఆ బంధువుకి 150 రూపాయలు ఇంకంట్లాక్కు అంటుగుంది. మంటేసుగొచ్చి ఆయన ఆ కుర్రాణ్ణి ఇంటోంచి గెంటేశాడు.

(2) అచ్చవెయ్యడానికి వీలుగా ఉండే తెల్లకాగితం పరాయి దేశాల్నించి వస్తుంది. ఆ కాగితంమీద పన్ను హెచ్చించి. ఇటువంటప్పుడు స్వదేశీ పేపరు మిల్లులు ఆడిలే నయమే. మన పేపరు మిల్లుకి ఇంకా ఆటలేకు పాటలేదు పాపం! కాని, మొన్న పుష్కర ప్రదర్శనాల్లో కించిత్తు డబ్బు ఆర్జించింది. ఆ డబ్బు పేపరువల్లనే చేసిపోతే జనం ఇంకా సంకోషించి ఉండురు.

(3) భూములమీద పన్నులు పైకిపోయి, ధాన్యపుధర్లు కొరకీ పోవడం గురించి చూట్టాడుతూ ఒక తెలుగు లెక్కల మేష్టరు, “దీన్నే, విగోష నిష్పత్తి అంటారు” అన్నాడు. వారి స్నేహితుడు ఒకాయన, “ధాన్యప్రసంగంలో వత్తి లేక పోవడమున్నూ, పైగా లోమంకుడా ఏమిటయ్యా!” అని కోపించాడు. అప్పుడాయన, “అనగా ఇన్వర్స్ రేషియో అండీ” అని విడమరించి స్నేహితుడుతో చెప్పాడు. అప్పుడు ఆ స్నేహితుడు, “అదా! అట్లాయితే, పాతాలన్నీకుడా తెలిసే టట్టు ఇంగ్లీషులోనే చెబితే నయం” అన్నాడు.

(4) ప్రపంచంఅంతా చదువుకోని వాళ్ళనిరుద్యోగనడు స్వతో తంటాలుపడుతూంటే, మనదేశం ఇంగ్లీషు చదివినవాళ్ళ నిరుద్యోగంతో మూలుగుతోంది. చీనాలో కాలేజీలు వగైరాలు ముప్పైవేళ్ళదాకా మూసేశారట. మనదేశంలో ఎందుకు మూసె య్యోకో ఇంకా! మేష్టరు పండితుల్ని ఎంజెయ్యూలో తెలియక గావును! ఇంగ్లీషు చదివిన నిరుద్యోగుల్ని పల్లెటూళ్ళమీద నడ

మని అంతా నలహాయిస్తూంటే ఆత్మగౌరవం పోతుందని చాలా మంది ఆ పని చేయ్యలేకుండా ఉన్నారు. ఈ మధ్య అలాంటివారు ఓ పదిమందికలిసి ఓ సంఘం ఏర్పరిచారు. వాళ్లు సంచారం బయల్దేరి కొందరు కొందరిని చూడ్డం పెట్టుకున్నారు. ఎవరిని అంటే, ఎల్.క్షన్ పోటీల్లో వోడిపోయినవాళ్ళనీ, తప్పుమీంచి దిగిపోయిన అధ్యక్షుల్నీ, వగైరా అనీ. ఎంతేతంటే వాళ్ళని ప్రస్తుతిస్థితిలో చూసేవాళ్ళూ ఆశ్రయించేవాళ్ళూ ఎవళ్ళూ ఉండకపోడంవల్ల, గుడ్డిలేకుండా చూస్తారనిన్నీ చెబుతులేకుండా వింటారనిన్నీ, సావకాశంగా మాట్లాడతారనిన్నీ. ఈ రీతిగా ఆ పదిమంది పరువోళ్ళింటికీ అన్నం వెళ్ళిపోతోందని ఎసికిడి — వెళ్ళిపోడం అంటే పొట్టగడిచిపోడం అన్నమాట. మరేం కాదు.

(5) యల్. టి. అనే మేష్టరీ పరీక్ష పేరుపోయి, బి. యి.డి. అని రావడానికి కారణం! బి. యి. డి. అనగా ఇంగ్లీషులో, పడుకునే పక్క గదా, బియ్యిడిలు ఉద్యోగాలలేక మంచం పట్టాలనే ముందుచూపుతో పై వారు పాఠిపేరు మార్చి ఈ నామ కరణం చేశారా అని ఒక అక్షరజ్ఞుని వాదిస్తున్నాడు.

(6) ఎవరిమనస్సునుబట్టి వారు ప్రవచనానికి అర్థం చేబుతారు. కొందరు పాలక సంఘాధ్యక్షులకి మేష్టర్లని బడలాయించడం తప్ప మరొక సంగతి ఎంతమాత్రం తెలియదని ఒక మేష్టరు వాదించాడు. అది కేవలం పొరపాటనిన్నీ, కొందరు అధ్యక్షులకి మరొక సంగతికూడా తెలుసుననిన్నీ, అదేమిటంటే,

అడమేష్టరు స్వయంగా బయల్దేరి వెళ్ళి తమదగ్గనం చెయ్య నందుకు వారిమీద ఆగ్రహం చాల్చడం అనిన్నీ, ఒక అడ మేష్టరు వాదించింది.

(7) పసుదేవుడు కృష్ణుడిమీది ప్రేమకొద్దీ, ఒక శిల్పిని రప్పించి, కృష్ణవిగ్రహం చెయించి పూజసేస్తూ ఉండేవాడుట. ద్వారయుగాంతంలో ఆ విగ్రహాన్ని బాగ్రతగా భూమిమీదికి దింపి బృహన్నతిగానూ వాయువుగానూ ఇండియాలో ప్రతిష్ఠిం చారట. బృహన్నతిని గురుడు అని అంటారు గనక ఆ ఊరు గురువాయూరు అయిందిట. ఇదిగాక, మరి కొండు మోస్తర్లుగా గురువాయూరు ఉద్ధం ఉండిట. గురు-అనగా బృహన్నతులంత వండితులకిన్నీ, వాయు-అనగా గాలికబుర్లు చెప్పేవాళ్ళకిన్నీ వాదస్సు జరుగుతాయి అంటు ! మరొక అర్ధం ఏమిటంటే; గురు గొప్పదై నటువంటి, వాయు-కీళ్ళవాయువు-నప్పికో, ఇక్కడే ఉంచాం ముందుకినడవలేం--అని బాధపడుతూ కొందరు వాది స్తారట. నాగ్వాదనలో అంతా రైలే, క్రియాసాధన మాత్రం వేరు.

(8) అభినవ హరిశ్చంద్రుడు సత్యవ్రతం చాల్చడం అవసరం అని గ్రహించి కొంత లోకజ్ఞానం సంపాదిస్తున్నాడు. అయినా, అతడు వనంలో ఉండడంవల్ల చెట్టు క్రింద స్తీడర్లని ఋణాసమన్య గురించి సలహా అడుగు తున్నాడు. అభినవ విశ్వామిత్రుడికి రాయవలసిందని వాళ్ళు చెప్పారు. ఇతడు సుమారుగా రిఫ్రెష్ మెంటు రూములో దొరికాడు. అతడు హరిశ్చంద్రుణ్ణి తిట్టినా

అస్టిల్ ఫర్దర్ నోటీసు హరిశ్చంద్రుడికి మారటోరియం ఇచ్చే శాడు. అభినవ చంద్రమతితో పడలేక హరిశ్చంద్రుడు సత్యవ్రతాన్ని ఉపనంహారం చేసుకుని, తాను మనిషైనట్లు ప్రపంచానికి దాఖలాయిస్తాడని అనుకుంటున్నారు.

(9) భక్తి, మనస్సుదైనా, కొందరు తమభక్తి సంగతి దేవుడికి తెలిసినా మానినా, లోటిమానవునికి తెలియదేమో అనే భయం చొప్పున, నాక్కాయకర్మలచేత మాత్రం ప్రకటిస్తారు. కొందరు ఉపకారరూపేణ మాత్రం ప్రకటిస్తారు. బాహ్యప్రకటన చేసే ఒకాయన కొయ్యబారి పోవడం, చుట్టుపక్క జనానికందరికీ ఎదుకో తెలియకుండా అనందబాష్పాలు రావడం, అప్పుడు ఇంత హఠాత్కర్పారం వెలిగించి తమవారత ఆయనకి స్మారకం రావడం జరుగుతోంది. ఒక దాసు నేను మట్టుకు ఈ మాత్రం కొయ్యవలేనా అనుకుని, మర్నాడు, జనంతో మాట్లాడుతూ మాట్లాడుతూ 11 గంటలవేళ విరుచుకుని పడిపోవడానికి నన్నాహంచేశాడు. కొందరు “అరేరే! దాసుగారు పడిపోతున్నారు, హఠాత్కర్పారం తెండి, తెండి!” అని కేకేశారు. అక్కడున్న ఒక గుమాస్తా, “ఇప్పుడు దుకాణాలుండవ్!” అన్నాడు. అది ఎక్కడ వినపడిందో దాసుగారికి విపద, ఆయన ఆ రాత్రికి కొయ్యవడం మానుకున్నాడు.

(10) ఒకచోట గారడీ జరిగింది. రేడునందల జం పోగయారు. గారడీవాడు చేస్తానన్న పస్లలో ఒక తమాషా ఏమిటంటే మనిషిని మాయంచెయ్యడం. సభవారు తమ ఇష్టం

వచ్చిన మనిషిని చూపిస్తే ఆ మనిషిని మాయంచేస్తానని గారడీవాడు చెప్పుకున్నాడు. అప్పుడు ఒక బల్లమీద ఆకుగా కూచున్న ఒక ఆసామీని వెళ్ళి బుట్టలో ప్రవేశించడని సభ వారు పట్టుపట్టారు. అతడు ఒక్కక్షణం ససిగి మెట్టుకి ఒప్పుకుని బుట్టలో దూరాడు. గారడీవాడు అతణ్ణి మాయంచేసి ఒక అరగంటకి మళ్ళీ తెప్పించాడు. సభవారు గారడీవాణ్ణి మెచ్చుకుని బహుకరించారు. కాని, మాయమైన మనిషికి చిక్కొచ్చింది. అతడు బేడ్రెస్సులో ఉండేపోలీసుట ! అతడు మాయమైఉన్న టైములో మరొక అధికారి అక్కడికివచ్చి సభ గమనించి అతడు డ్యూటీలో లేడని రాసుకుపోయాడు. తరవాత, సభవార్ని గారడీవాణ్ణి సాక్ష్యంవేసుకుని తనక్కడ ఉన్నట్టు మాయమైన మనిషి రుజువు చేసు కున్నా అతడు సభయొక్క కార్యక్రమంలో పాల్గొన్నాడని పై అధికారి మళ్ళీ రాసుకుని పోయాడు. అతణ్ణి ఆ పన్లోంచి తగ్గించి మరోభారీపని యిచ్చారు.

—————

భూకంపం

మొన్నటి భూకంపంయొక్క ఫలితాలు అందరూ వినిఉంటారు. బౌద్ధార్యందాల్చి బిహారులో కష్టపడుతూన్న వారి! సహాయంచేసిఉంటారు.

పరదేశ జ్యోతిష్కులు ఎవరూ దీన్ని గురించి ముందు చెప్పకపోయినా ఒక హిందూ జ్యోతిష్కుడు మాత్రం చెప్పాడు. ఉత్తర హిందూస్థానానికి నాశకరం అయి, దక్షిణహిందూస్థానానికి కొంచెం వైత్యకరంగా మాత్రం పరిణమించింది. ఇక్కడ ఎవరినుట్టుకున్నారు నూనె పిండిపంటల అమితస్వీకరణవల్ల హెచ్చైన వైత్యం మూలాన్ని కలిగిన శరీరకంపం అనుకుని కొన్నిచోట్ల దగా చేసిన తిలఘాతుకుల్ని దండించడానికి వెళ్లారట. ఒకచోట క్షారశాలలో ఒకాయన క్రాపుచేయించుకునే వేళ చెవి కత్తిరించుకుపోయి, ముక్క ఊడి అవతల పడగా తనూ మంగలీ నువ్వుకదిలావంటే నువ్వుకదిలావ్ అని అతనిజాట్టు ఇతనూ ఇతనికి మిగిలినజాట్టు అతనూ పట్టుకుని వీధులోకి రాగా భూకంపం సంగతి వారికి బోధపరిచి, వార్ని విడిపించడంలో, ఒక సనాతనుడు "పాద్మున్నే క్షారం చేయించు

గోవాలని ఎండుకన్నానుమరీ!" అన్నాడట ఒకాయన కొంచెం భారీమనిషి, అనగా టన్నులో ఒకదశ ఆయనకు వెట్టింది. ఆయన వచ్చి, "నేను కూడా మా అరుగు మీంచి దొర్లానండీ!" అన్నట్టే అప్పుడు ఆయనకి భూభారం ఆరు మహాక్షీతుల టన్నులనిన్నీ (మహాక్షీతి-అంటే 1 తరవాత 21 నున్నాయి మాత్రం రామాలి) — అట్లాంటి భూమిలో తిన్న పోల్చుకోడం అట్టే వీలుండదనిన్నీ నచ్చ చెప్పారట. భూకంప కారణాలుగా శాస్త్రజ్ఞులు చెప్పినవి ఉన్నాయిగాని, అవికూడా ఊహలే, అనుమానాలే. భూ భాగం ఎక్కడైనా అండబారినట్టు జారినా, కొత్తపర్వతాలు చీలి పర్వతినా, అగ్నిపర్వతం తయారీలో ఉన్నా, గాలి ఒత్తుడు పడిపోయి శీతకాలం అయినప్పుడు ఇవి వస్తాయన్నారు. ఆ శీతానికి భూమికి కూడా ముకుళుమతుందనీ, లోపలఉండే బొగ్గుగనులు అంటుగుంటాయనీ ఒకాయన అన్నాడు. అది బీహారు, అస్సాములోనే రావడం ఏమీ అంటే ఇండియామొక్క నిర్మాణప్రకారం అస్సామే ఇండియా మొత్తానికి కేంద్రమంటారు, అమెరికాకి చిల్లీ లాగ. ఆ దేశపు ప్రజలు సంఘగ్రహచారమని పామరులు అనుకుంటారు. 1897 లో దారుణ భూకంపానికి అస్సామే దెబ్బతింటా. ఇతర కారణాలు మాత్రం కొన్ని చెప్పగూ తీరాలి. ఇండియాలో జరిగి ఉన్న పాపాలకని కొంద

రన్నారు. హరిజనోద్ధరణ యెక్కువ పోవడంవల్లనని కొందరు, యెక్కువగానికీ యత్నించడంవల్లనేనని కొందరు. పంచములు దేవాలయ ప్రవేశం యెక్కువ నించి అక్కడ వాళ్లందరికీ — అనగా దేవుళ్లకీ, వాళ్ల పెళ్లాలకీ, పరిచారకులకీ వగైరాలకీ భయం యెక్కువవల్లనని కొందరు. ఇద్దరు శ్రోత్రియులు ఒకచోట దెబ్బలాడుకోడలో “శారదా చట్ర మేమిటి, శేకపోతేనూ! భూకంపం రాదూ!” అన్నాడు ఒకడు. రెండో ఆయన, “అది నేను ఒప్పుకోవయ్యా! భూమి ఇప్పుడు ఊగినలాడుతూ ఎదుకంటే, చట్రం అవుదామా వద్దా అని ఊగినలాడుతూన్న విడాకుల చట్రంమీద కోపంకొద్దినయ్యా! మహాప్రభో!” అన్నాడు. ఒక కాలేజీవిద్యార్థి నడిగితే “కాలేజీలో ఇంటేసిమంది ఈత్రాళ్లని పరీక్షకి పంకుడా ఆపేసెయ్యడం ఏమిటండీ, శేకపోతేనూ! ఏమిటి దాని అర్థం—వాడ్డజిట్కీన్? ఇటు వంటప్పుడు “ఎర్టుక్వేక్” అన్నమాటేమిటి, “హెవెన్ క్వేక్” కుడా వస్తే రావచ్చు!” అని కోపపడ్డాడు. ఒక బియ్యే నడిగితే, “డబ్బెట్టి చూచి నిరుద్యోగశాఖలో చేరి ఉన్నవాళ్ల జీవితభారం వహించడానికి భూమి తన తనా లాడుతోంది.” అన్నాడు. తనతోనే లోకం— అధమం భూలోకం!

పేపరుమిల్లు

ఆంధ్రులయొక్క ధనం, ఆంధ్రులయొక్క కలిసికట్టు తనం. ఆంధ్రులయొక్క కార్యవిర్వాహాత్మకం, ఆంధ్రులయొక్క ఓర్పు, ఆంధ్రులయొక్క పరవిశ్వాసం— ఇవీ యింకా బోలెడు వీటి సంబంధించిన లక్షణాలకీ శాశ్వతమైన ఉదాహరణగా చేర్చుకొని చెలిపింది. దాని సంగతి ఏమైందో చాలామంది అడగనే అడగరు. అదీ ఆంధ్రత్వమే! ఇంగ్లండులో శయాపుతూన్న తెల్లకాగితంకంటె (తెల్ల కాగితానికి ఇంగ్లీషుభాషలో వైట్ పేపరు అంటారు) మిక్కిలి తెల్లగా ఉండే కాగితం ఉన్నాదు. ఎట్లాచెయ్యాలా అన్నీ, అది నాజ అంగీకరించి స్వీకరించేటట్టు చెయ్యడానికి మార్గాలు ఏనా అన్నీ ఆలోచించి జరుగుతుండడంవల్ల ప్రస్తుతం ప్రపంచమంతటా బిరుదు అన్నారు. కానీ, నడవలేకపో దాన్ని ఎట్లానే ఉంచిన వారోన్నీ నచ్చి నిడుపుతాం అని పూనుకుని అభయవానం ఉన్నాండే వారోన్నీ జరిగిన ఒడంబడికలో పరమకాలం కట్టి లేచి అన్నీ అందులో కొంత గతించి యిక కొంతే మిగిలి ఉన్నానన్నీ, వ్యవహారం గురించిన కాగితాలు కట్టుకట్టుగానే ఉన్నానన్నీ, కాగితాల మీదనే దాని వ్యవహారం ఉండగలక దాన్ని పేపరుమిల్లు అనడంలో ఏమీ తప్పులేనన్నీ ఒకరు సమర్థించారు.

విమానం మీద పన్ను

రైలుపడ్డ కొత్త కంలో, పట్టాలు ఏ ఊరిమీదుగా వడ్డాయో, ఆ ఊరివారే! కొంచెం గ్రామాలు ఉండేది. స్టేషను వడిందనుకోండి మహా, ఓ, మరీ ఇవిగా ఉండేది. ఆ చుట్టుప్రక్క వల్లెటూళ్ల వాళ్లకి కొద్దిగా చిన్న తండ్రి ఉండేది. కాని, విమానం ధర్మమా అని దాని వడక్కి పట్టాలులేవు. అది వల్లెటూళ్ళమీది కూడాపోతుండడం వల్ల, వాళ్ళకి కూడా కాస్త వనవి హెచ్చింది. బహువిమానాలు తరుచైన తరవాత చాలా కుగ్రామాలకి మంచి పేరొచ్చింది. కాని, మునిసిపాలిటీలకి కొంచెం ఆలోచనగా ఉంది. విమానం ఊరుమీది వెళ్లేటప్పుడు, అది మునిసిపల్ హద్దుల్లో వెళ్ళినట్టే అనినీ, అది దారుణమైన నాదం చెయ్యడంవల్ల, బస్తీప్రజ కంఠరికి పని చెరువనినీ, 'పైన వెడితే మిమ్మల్ని ఎంతేళాం?' అని విమాన యజమానులు అనకూడదనినీ, పైకి గాలి యెంతవరకు న్నాపించి ఉంటుందో అంతమేరలోనూ ఉండే గాలి. — దాని తాలూకు వాననాదీప్రవ్యాలుకుడా కేవలంగా మునిసిపల్ సొత్తే అనినీ, అందుచేత హద్దులలోంచి వెళ్లే విమానాలమీద, నలుగురు ఒక్కటికి ఇంతా అని పన్ను ఉంటుందనినీ, ఒక వేళ గడుసువసంగా ఎవరైనా హద్దులుదాటింది. వెళ్ళి యెడల వాళ్ళకి ధ్వనిగురించిన పన్ను ఉంటుందనినీ, ఒక వేళ ధ్వనిలేని విమానాలు కొద్దిరోజుల్లో వచ్చినా రూపం

కనపడిడం చేత వస్తు ఆగిపోయి తీరతాయిగనక రూపం గురించిన వస్తు ఉంటుందనిన్నీ, ఒక మునిసిపాలిటీవారు విమాన యజమాన్లకి రాయవలసిందిగా తీర్మానించు గున్నారు. పైకి చూడడంవల్ల జవానికి పెట్టే మిడనొప్పులకి తాము ఎంతమాత్రం బాధ్యులం కాం అని కూడా వారు ప్రచురించారు. ఒకవేళ విమానంవారు, అందరికంటే పై వారు గనక, ఈ చక్ర సక్రమం అని ఒక్కోకొక ఉదాహరించి పారిపోతే, మరి గత్యంతరం లేదనిన్నీ, అందుకు తీరికైనా వాళ్ళే తగు సంతాపాన్ని రాతపూర్వకంగా ఇవ్వబలిసి ఉంటుందనిన్నీ, సరదాగా జనంవచ్చి చూస్తారు గనక వారి దగ్గర ప్రేక్షణసుంకం తప్పకుండా వసూలుచేస్తాం అన్నీ, ఏతద్విషయంలో తగు ఏర్పాట్లుచేసి వసూళ్ళలో అక్రమాలు జరక్కుండా చూడడానికి ప్రేక్షకుడు ఒక్కంటికి ఇద్దరేసి గుమస్తాల్ని—ఒకరిని ఒకరుమింగేవాళ్ళని—నియమిస్తారనిన్నీ, వచ్చిన గొప్పటి దుమ్ము రేగని రోడ్లు వేయిస్తారనిన్నీ తెలుస్తోంది. ఒకవేళ ఫైన పోయేవారు ఏ ఉడుకుమోతనం చేతో ఉరిమీద బాంబులుగాని విషవాయువులు గాని పదిలిపెళ్ళిన పక్షంలో బస్తీజనం చూడడానికి రాకూడదనిన్నీ వస్తే నాసికా రక్షలతో రావాలనిన్నీ, తమ ఆజ్ఞకు విరుద్ధంగా ఉత్తముక్కులో విహరించి విషవాయువులు వీల్చి గతించినవాళ్ళ దగ్గరనిలబడ్డచాట్లు మరణపు పన్ను వసూలు చెయ్యవలసిన అవసరం రావచ్చు పనిన్నీ కూడా వారు చాటించారు.

[మాట క ర స (5)—1937

ఆ ర్థ స కా లే జీ లో

28 - 2 - 1937 తారీఖున

పూర్వ విద్యార్థి సంఘ వార్షికోత్సవ సందర్భములో

శ్రీ వల్లూరి సూర్యనా

రాయణ రావు గారి

అధ్యక్షత క్రింద జరి

గిన సభలో చదివినది.]

బస్తీ - దుమ్మ

బస్తీరోడ్డుకేసి చూస్తే జీవితం అంటే పెద్ద పోటీ
వందేం అనిపిస్తుంది. ఈ పందేంలో ఎవడి బాధ చాడింది
అని తెలుసుకుంటే నకల మానవనయత్వం తెలిసి నమ్మినప్పటికీ,
ప్రతివాడూ మరోణ్ణి దిగదొక్కి ముందుకు తను పెంద
రాళే వెళ్ళాలని చెప్పి ప్రయత్నం ప్రయత్నం అవుతుంది.
పెందరాళే వెళ్ళాలంటే వేగం ఎక్కువుండాలి. ధనవ్యయం
చేస్తేగాని వేగం సిద్ధించదు. అందుచేత ధనవంతుడు బయ
ల్దేరి, అనవసరంగా, తాత్కాలికంగా తనంతట తను తనకి
ఆరోపించుకున్న అధికారాన్ని ప్రపంచంమీద చలా
యిస్తాడు. ఆ చలాయించుకూడా మనం చూడచ్చు. మని
షిని తప్పుగోమని బల్లవాళ్లు. అందులో కెండెడ్ల బండివాణ్ణి
బంటుద్దు బండివాడు, వీల్లిద్దర్నీ జట్కామనిషి, వీళ్ళ,

ముగ్గురినీ రెండుగుఱ్ఱాల కోటివాళ్లు, వీళ్లనలుగురినీ సైకిల్
వాళ్లు. పాని, రెండేళ్లబండివాడు మనుష్యుల్ని తప్ప
మరెవరినీ తప్పగోమరి తిట్టడానికి వేకనుకున్నాడు. కాని,
ఒకచోట ఒక రెండేళ్లబండివాడు ముఠున్న ఒకబండిని
తప్పగోనుంటున్నాడు. తీరా ఏమిట అని చూస్తే, ఆ ముఠుడి
పోతుబండి! ననీ, ఇదాళును, ఏను మరి తప్పగో
మని తిట్టడానికి ఏ కామం లేదనుకున్నాను. కాని,
మరొకసంవత్సరంలో ఒకపోతుబండివాడు ముఠున్న బండి
వాణ్ణి 'తప్పించు, కట్టె పట్టా?' అని చూచుగా విడు
తున్నాడు. ఏంచెప్పా అని చూసేసరికి - ఆ ముఠుబండికి
కట్టెను ఒక యెద్దూ ఒక పోతువాడు! పెత్తనం ఇచ్చే
దాతేమిటా ఉండాలి గాని, పెత్తనం ఇచ్చి నెత్తీయిక్కించు
గుకనరికీ, 'దేవుడా తలంతా కొరికెమ్మి. గలదు.
వీళ్లందరికీ పైవాడు సైకిల్స్టు. ఇతను నోరు విప్పకుండానే
గంట గిలగిలలాడించి అభాగ్యిచేస్తాడు. వీళ్లందరికీ పైవాడు
జూదారుసైకిల్ గారు. ఆ జూద కేవలం జరం వగైరాల్ని
హోరెత్తగొట్టి డబ్బడబలాడించి దారి పుచ్చుకుంటాడు.
అతని ధోరణిలో కొంత లయ ఉందని గానశాస్త్రజ్ఞులు డెబ్బ
లాశికి ఆడచ్చుగాని, పానాదుల ప్రాణానికి అది ప్రళయంగా
ఉంటుంది. దుమ్ము రేక్కొట్టడంలో ఆతడు, ప్రథముడు.
దుమ్ము వీరికి పైచూట. మహాబస్టీలో తప్ప కేదంచోట్ల
వీలయినంతమందికి నోట ముడికొడితేగాని దానికి తోచదు.

ఒకవ్యక్తి తాలూకు స్వంతకారు వచ్చేసరికి వీరంశా దారి వదిలారి. ద్రైవరుయొక్క బ్రాహ్మణ్యం, చక్రత్వం గమనించడానికి ప్రస్తుతం సావకాశం చాలు. “బతకవురా! సావాలనందా! నూకల్లేవురా! కిక్కులేవురా! చెవుడా! బుద్ధిలేదురా! యెదవా!” అనే మార్దవంగాడింటి నుండ లింపల్తోనూ, అవాచ్యాలైన మరి యితర మాటల్తోనూ, ఎంత గొప్పవాడైన పాదచార్లైనా సరే స్పృహగంగా ఉత్తపుణ్యానికి ద్రైవరు కొందరు సరదాగా, అలవాటు చొప్పున హెచ్చరిస్తారు. అందుచేత ఎంతవాడావిడి అల్లరి చేసి, ఎంతదమ్ము రేగకొద్దే రోడ్డుమీద అంత గొప్ప వామకదా అని మనకి తెలుస్తుంది. ఒక స్వంత వ్యక్తిని కాకుండా, ఒక సంఘంతాలూకు కారైతే, ఆ ద్రైవరికి భూమిమీద ఎవ్వరూ అడ్డు ఉండకుండా తిప్పుకోవలసిందే. కాని ఈశ్వరవేరు ఉండితిరుతుంది. రావణుడికి మైరావణుడుంటాడు. అల్లానే ఎంతకొమ్ముల్లిరిగిన కారుద్రైవరుకీ కూడా ఆపీలుంది. గట్టిపదార్థాలు చెప్పమంటే ఓ కుర్రాడు ‘ఇనుము’ అని చెప్పాడట. ఇంకా గట్టిది ‘ఉక్కు’ అని చెప్పాడట. ఇంకా గట్టిపదార్థం ఏది అని అడిగివ్వాడు ‘దున్నపోతు’ అన్నట్లు. మేష్టరు, ‘అదేమిరా, దున్నపోతా ఉక్కుకంటే గట్టి?’ అని కోపపడ్డాట్లు. అప్పుడు కుర్రాడు, ‘అవునండి, ఉక్కుతోచేసిన కార్ని దున్నపోతు ఆపేస్తుందండి’ అన్నట్లు. అల్లాగ్గా, దున్నపోతుగారుగాని,

లేక నాని కాలాకు పట్టమహిషికాని, ఎంత కారువారు
 ఎంత హోదచేసినా అత్యుపేక్ష చెక్కు చెదరకుండా కార్ని
 భద్రాయించి ఆపది, అవలేలగా ప్రైజ వుచ్చుగుంటుంది.
 ఇక్కణ్ణించి మనం దుమ్ముఘట్టంలో ప్రవేశిస్తాం. అందు
 చేత, ప్రస్తుతం బ స్తీరోడ్లమీద మనకి కనిపించే
 యితరదృశ్యాలన్నీ వాడిలేసెయ్యాలి. అవి ఏవి అనగా,
 నైదుకాలవలు : నైదుకాలవల్లో ఉన్నన్న వర్ణభేదాలు
 ఎక్కడా లేవు. అవి ఒక ప్రక్కగా ఏడవండ్రా అంటే అల్లా
 ఏడవక, స్థితి పాడుచేసుకుని, రోడ్డుకి అడ్డంగా నడస్తాయి
 భయభక్తులేకుండా ! వాటిలోనీరు : దానికి, రామరామ,
 బొత్తిగా సిగ్గులేదు. పాతనీరు ఎండమంటే ఎండదు, ఆయిలు
 చిలికినా మండమంటే మండదు, పోనీ కంపులేకుండా
 ఉండమంటే ఉండదు. తననిగురించి అడ్డమైనవాడూ తన
 మాట అని తలోతిట్టూ తిరుతున్నారని అది లోపల్లో...
 తెలి కుల్లికుల్లిపోతూంటుంది. 'నిజం చేవుడెరుగును, నీరు
 వల్లం ఎరుగును' అని శాస్త్రం. మనం పోనీ దేవుణ్ణి
 కూడా ఎరగం గనక, నిజం చేవు డెరుగునని నమ్మితే
 నమ్మచ్చు. కాని ఈ నైదుకాలవలకేసిచూస్తే 'నీరు
 వల్లం ఎరుగుండడం' సందేహించవలిసాస్తోంది. వాటిల్లో
 నీరు 'నీరు' అనే, శబ్దానికికూడా అప్రతిష్ఠ తెస్తోంది,
 ప్రతిష్ఠతో ఉంటున్నాననకొని. దానికి వల్లం ఏవేపో తెలి
 యకపోతే చస్తామా మరి ! పొద్దున్న తూర్పుకి వెడతూం

టుంది. మనం ఎదేనా పని చూచుకుని కాస్తే పట్లో చక్కా
వచ్చి పట్లో చూసేవారికి పడమటగా పోవాలని తంటాలు
పడుతూంటుంది, దిక్కుమాలి తంటాలుపడడం ఇదీనూ!
ఇవిగాక, పైవులు: అక్కడ స్నాన, పాక, మోశన,
గ్రహణ, క్రీడ వగైరా ఉద్దేశాలతో అనేక జనం పోగవడం!
ఒక్కొక్కప్పుడు కంభమేలా: ఘటవాయిద్యం: మాతృ
భాషలో ఉపన్యాసపు పోటీలు: అక్కడే యుద్ధాలు-విహ్వస్త్ర
ప్రయోగాలు. ఆ పైవులవక్కా బప్పు జితువులు:
అనేకదూరం, శ్రమపడి, తొందరగా తీగి వాడవల్ల
అనేకరకాల మాలిన్యం పొట్టనెట్టుకుని స్వగ్రామం వే
చేసిన అంచీబమ్ములు. వాటిని పరిశుభ్రంగా పై చెప్పిన
మాలిన్యం యావత్తూ అక్కడా అక్కడా పడిపోకుండా,
మండిసిప్పు తీసుకునే పోటీ పరిధి ఉండితే, యథాశక్తిగా
జనం ఆరగిస్తారు, ఎక్కడి కక్కడికీ ఆయిరి అని పైవు
వక్కనే, పల్లెటూరిచెర్లో గేదెల్ని కడిగివట్టి, ఈ బమ్ముల్ని
కడిగడం. ఇంక రకరకాల కంపులూ; వాటికి ఆబవట్టులూ:
వగైరా వగైరా ఉన్నాయి. అవన్నీ వొడిలి చుమ్ము
గురించి మాత్రం కొంచెం ముక్కుపట్టుకుందాం.

చుమ్ము హైరోడ్డుమీద ఎక్కువ ఎత్తుగా వేస్తుంది.
అల్లా పైకి లేదిపోవడంలో దానికి దురుద్దేశం ఎంతమాత్రం
లేదు. సరిగదా, దాని గోలంతా ఏమని అంటే, 'హై
రోడ్డు' అనేవానిలో 'హై' అనేది స్థానం చెయ్యాలనే.

అందుకనే కోచిబళ్లమీద కూర్చుని, అశ్వాన్నితోలేవాల్లా
వాల్లాకూడా 'హై' అనడం. పైగా ఆ దుమ్ముని పంజెమ్మ
మన్నారు? అప్పులు ఎగిరిపడతారన్నీ, నిచ్చితితోవాళ్ళని
కలిపితే, ఇల్లానే, కదిపిన వాడిమీదే కాకుండా దారిపోయే
వాళ్ళ నెత్తిమీదకూడా బైబాయిస్తారు అని కూడా ఋజువు
కొమ్మలని అని బయల్పడేది. బ స్తీ దుమ్ము కాగా 'మరిగి
కొండరు పొడం పీర్చడం మానేశారు. అందుకని నన్య
వర్తకులు కొండరు పొడం పీర్చేసి, దాంతో ఐ పి.
చెట్టేశారు. కొండరు పొడం చేసుకోవడానికి గాని, కొట్టు
దాగా వెళ్ళడానికికాదు పీర్చకండివాళ్ళు, మైరోడ్డు
యొగలో మూలకట్టుకు, ముక్కలుపోచ్చి, తూరి
తాళగారి సొమ్ములాగ, ఒక్కొక్కటిగానే చూడేసి
గజాల దుమ్ము వీలైస్తూంటారు. ఎదోవిధంగా, నలు
గురూ, జాతీయత వివక్షత లేకుండా, బ స్తీ దుమ్ము మూలాన్ని
ముక్కుమూసుకుని నడిచిపోతూ, (త్విష్టకోదాంకేనా విల్లే
కండా, అంతమయిందే నోరుమూసుకుని) ననాతల ధర్మం
కలచుకుంటూ, యోగసాధన విషయంలో ప్రథమప్రథమ
త్నాలు బలమయిందీ మీద చేస్తున్నారు. ఈ దుమ్ముపల్ల
ఉఫ్ అంటే ఎగిరిపోయే జనంకూడా కొంచెం గురుత్వం,
భారీతనం సంపాదిస్తున్నారు. బ స్తీ దుమ్ముపల్ల మైరోడ్డు
పక్కల గోడలకి మందం పెరిగిపోడాన్ని చూసి, గోడలకి
కూడా పెరగడం ఉంటోంది గనక, చెట్టులాగ ఏదో ఒక

రకం జీవం వీటికూడా ఉండీరాలని ఏ ధురంధరుడో కని పెట్టకపోతాడా, అపూర్వవ్యాసాలు ప్రకటించి పట్టావుచ్చు నోకపోతాడా అని, కొన్ని పరివత్తుల్లో తన్నిమిత్రం పట్టాలు చేయించి, మరుగట్టించి, 'రడీ' లో ఉంచారు. 'దుస్థితి' అంటే దుమ్మునల్ల కలిగేస్థితి అనే విగ్రహం చేయించాలని కొందరు అన్నారు. సృష్టి, స్థితి, లయాలు దుమ్ములోనే వని మనకి బస్తీదుమ్మునల్లే తెలిసొస్తుంది. దుమ్ముకేసి చూస్తే, అన్నిందాలా మానవుణ్ణి తను కనిపెడుతూంటే, మానవుడు కనికరంలేకుండా తనని ఉపయోగించినందుకు, మరి ఓర్పుకోడం దుర్భరమై భూమి మానవుణ్ణి దుమ్మెత్తి పోస్తాడా అనిపిస్తుంది. ఇప్పటిదాకా కొందరు జనం 'కల్ల జోణ్ణి' పట్టుకుని 'ముక్కద్దా' అనీ, 'ముక్కుజో' అనీ కూడా వాడొస్తున్నారు. ఇక అల్లాంటివాళ్ళ అటలు సాగవు. బస్తీదుమ్ము ధర్మమా అని ముక్కురాప్టానికి ప్రత్యేకపు జోడు ఏర్పాటుకావచ్చు. కాళ్ళకి రకరకాల జోళ్లు ఉన్నాయనీ (అంటే బంగారనీ, వెండినీ, ఇనుపనీ, కర్రనీ) - చేతులుకి జోళ్ళున్నాయనీ, కళ్ళకి జోళ్ళు నలే సరి అనీ, - చివరికి కర్మవశ చేపలకి గుడా జోళ్ళుండడం ఏమిటి, మాకు లేకపోవడం ఏమిటి అని ముక్కు రంధ్రాలు చిరకాలం భగవంతుణ్ణిగురించి వాయుభక్షణ సూత్రం చేస్తూ తపస్సు చేశాయిట. "క్రమేవీ చుట్టుప్రక్కలవాళ్ళందరికీ రాష్ట్రాలు ఏర్పడనీయి. ఆ పని జరిగిపోయిం తరచాత మిగిలిపోయింది

దానంతట అదే మన న్యంతరాష్ట్రంగా వర్పడుతుంది. ఇంకోరీ అడగా అక్కర్లేదు. వాళ్ళు ఇవ్వా అక్కర్లేదు. మనం దానం పట్టా అక్కర్లేదు ” అని ఆంధ్ర జనవేదాంతుల్లాగ ఊరుకోక అని తపస్సుచేసేనకి, “మీకు జరిగిన అన్యాయం కారుయగం రాసింది తొలగిస్తాను ” అని ఆయన అన్నాట్ట. కారుయగం అంటే కారేజి. అదే ఇంగ్లీషులో గారేజి అని అంటున్నారు-అరవ సాంప్రదాయంలో ‘క’ కారాలు ‘X’ కారాలుగా మారతాయి గనక. ఎంత గొప్పవాళ్ళయితే, పట్టవగలు అశేషజనానికి, కళ్ళలో దుమ్ముచల్లాలవా డుంటారుగదా అని రోడ్డు మీదే తెలుస్తుంది. అటువంటప్పుడు, ఇక రాత్రివేళ అడిగారా కథ ! నాయంత్రం పడ్డతరవాతే కార్లు, ఇంటి ముహం వచ్చిన యెడలగా మరీ బోరుగానడుస్తాయి. ఎంచేతంటే, పగలైతే వినపడింది కోసం ఇయ్యాలి. రాత్రికనబడితేచాలు. వెలుగు యొక్క వేగం శబ్దం వేగానికి లక్షరెలు, మళ్ళా మాట్లాడితే పదిలక్షలరెలు. అందుకని రాత్రివేళ కాదు చాలా దూరంలో ఉండగానే ఆధునిమండలంలో కారు దీహోదయం అయి మనకి వచ్చే కారుకీ మధ్యనుండే జన జంతు శకటాదలు అన్నీ ధూళితెరమీద ఆసుతూన్న నవీనయుగపు కోలు బొమ్మల్లాగ, తెల్లకాగితంమీద సిరాబొమ్మల్లాగ మిక్కిలి శోభగా ఉంటాయి. అందరికీ ఏకిరంగు ప్రసాదించడంవల్ల వర్ణ భేదం నశించ దాసికన్నీ, మధ్య జాగాలో ఉండే వీర్ని

వార్షికుడా ఏక కాలమందే అది తాకుతూఉండడంవల్ల అన్న
శ్యతా దోషం తొలగిపోడానికిన్ని బస్తీదుమ్ము కింమామీదూ
తేలియకుండా పనిచేస్తోందని చెప్పచ్చు. బస్తీహోద్యమింద,
గాత్రివేళ, జట్కలో వేడతూ, మాన్నేహితుడొకాయన, -
అతడు బ్రహ్మధకవిత్వం తప్ప మెచ్చడు - 'స్మర శివీయఖి
కుసుమ కేసర పరాగధూళి' - అనేది జ్ఞానం తెచ్చు
గుని, అప్రస్తుతం అనితెలిసినా శ్రీనాథుణ్ణి పాడి, మిచ్చి
అతటితో ఆగక, ఆ దుమ్ముమీద కట్టవ్వం యత్నించి,
బస్తీశ్వరగార. వ్యవహార ప్రారంభోత్సవం సూచించడానికి
బయల్దేసిన పుష్పభాగ విలాసఫలితం అన్నాడు. కొన్ని చోట్ల
వీధిదీపాలు తాపి చీకటికి భయపడి కళ్ళు మూసుకున్నట్లు
కానిస్తాయి. ఓక్కొక్కప్పుడు మూడు నాలుగు మార్లు ఇంటా
అటూ ఒకే ఊణంలోనే వెళ్ళడం గతక తటస్తిస్తే, వీధి
దీపాలు ఎక్కడుంటామో చెప్పికోడానికి ఇతరదీపాలు పూ
వాలి. ఏమైతా చెప్పడం గగనం. రాత్రిభాగంలో వేలగు
కిరణాలకి చుమ్మకేది ఒక వైభవం తేవడంవల్ల, మేలగులూ
అడ్లూ నీడలూ గనునించి, గ్రహణాల కారణాలూ, రోలూ,
ముగ్గులూ మూసుకుని నేర్పుకోవచ్చు నని భూగోళధూళి
శాస్త్రప్రియులు చెబుతున్నారు. భూళితేది పక్షానికి వర్షాలు
సకండుతాయి గనక, ఇది మానవునికి అత్యంతోపయోగం
అని కొండరిమతం.

పదిరూపాయల టిక్కెట్టు

హద్దూ పద్దూ లేకుండా తిరగడాన్ని గురించి చెప్పే టిక్కెట్టు తెలుగువాళ్ళు, కాలుగాలిన పిల్లలూ తిరగడం, మారని డబ్బులూ తిరగడం, తిడిమన్న పొడిమన్న అయే టిక్కెట్టు తిరగడం, అనుకండిలా తిరగడం, అరువు సైకిల్ లాగ తిరగడం అని అంటూంటారు. రైలు కంపెనీవారి ధర్మమా అని ఇటీవల 'పదిరూపాయల టిక్కెట్టువాడులాగ తిరగడం' అంటున్నారు. తిరగడానికి గయమించినకాం వెనక నెల ఉండేది. ఇటీవల అది చిక్కి సగం అయింది. ఆరోజుల్లో జనం కొత్తవాన్ని కలుసుకోగానే, 'ఎప్పుడు రావడం?' అని హెచ్చరించి, 'నేను ఈమధ్య పదిరూపాయలు' అని అవకాల వారు అసగానే, ఇంకా ఏం దస్తరం విన్నతారో అని, 'అల్లాహ! నాకు పనుంది సెలవు' అని చెప్పేసి జలవతంపు సెలవు వుచ్చుకుని పోతుండడం జరిగింది. ఈరీతిగా తెలుగు భాషలో చరితార్థు లైనవాళ్ళు అండర్నీ అభినందించ వలిసిందే. రైలువాళ్లు మంచిపని చేశారని కొందరన్నారు. తెలుగువాళ్ళ ప్రథమావేశం, వేలంవెట్టి, డబ్బుఖర్చు వేదాంతం ఎగనందోసి సొమ్ము చేసుకున్నారని కొందరన్నారు. "ఉన్న పన్నన్నీ దబ్బున చూసుకోవచ్చు, రండయ్యా!" అని రైలువాళ్ళు పిలుస్తూంటే రాం అని పట్టుపట్టడం భావ్యంకాదని, పన్నున్నవాళ్ళూ, పన్ను ఉన్నాయి అనుకున్న

వాళ్ళు పనిలేనివాళ్ళు, ఏదోపని ఏర్పాటు కాకపోతుండా అనుకున్నవాళ్ళు, 'ముందు టిక్కెట్లు కొనేసి ఓజూల్నించి సర్కిటు ప్రారంభిస్తే ఏ ఊళ్ళోడిగినా అక్కడ ఏ ఎరుగున్న వాడో, వాడులాంటివాడో దొరక్కపోతాడా, ఎక్కడో ఎల్లానో మకాం వెయ్యలేకపోతామా, కానీ! దేవుడున్నాడు!' అనుకున్నవాళ్ళు, ఇంకా చాలామంది ఇకనుకూ కుడా ఆ తీరుణం ఉపయోగించుకున్నారు టిక్కెట్లు పదిరూపాయలైనా, పందలకొద్దీ జనం చిన్న - పట్టి - స్త్రీవస్త్రకి గుడాఎగడి, వేలకొలది టిక్కెట్లు కోనుక్కోగా, రైలువారి కొచ్చిన డబ్బు లక్షలమీదా, బయల్దేరి తిరిగినజనం సంకల్పించుకున్న పన్ను కోట్లమీదా, ఈ జనమూ వీరియొక్క దర్శన నమావేశ, పరిచయ ఆతిథ్యభాగ్యం పొందగలిగిన ఇతరజనమూ పడిన కష్టాలు శతకోట్లమీదా ఉంటాయని మాన్నేహితుడు ఒకాయన మడింపువేశాడు. వీరిలో చాలామందికి నెరవేరిన పన్ను లెక్కకి అందవు. కొందరికి పన్ను ఒకట్లమీద అయినాయి. కొందరికి ఒకటేపని నెరవేరింది - ఇంటికి చేరుకోడం - చాలామంది పని అయిపోయింది - కాలం అయిపోయి ఇల్లుచేరేసరికి కొందరికి గిరి రోజులపాటు నిరుద్యోగ సమస్య తెగిపోయింది. అందరికీ నిష్పక్షపాతంగా 'దశ' మారిపోయింది. రైలువారు జనానికి, ఇటువంటివే నూతనదశలు త్వరత్వరగా ఇప్పిస్తారనిన్నీ, పందరూపాయల టిక్కెట్టుమీద సంవత్సరమున్నూ, వెయ్యిరూపాయల టిక్కెట్టుమీద యావజ్జీవి

తమన్నూ తిరిగి వనులు చూసుకోవచ్చును అని అంటారనిన్నీ అప్పుడు బ్రతికున్న తెలుగు వాళ్ళంతాకుడా రైల్వేకి ఇటో అటో ఎటో తనుకే తెలియని స్టేషన్కి వెనుతూంటారనిన్నీ అప్పుడు బస్తీల్లోదుమ్ముతగ్గి, కంపుపోయి, జనం ఉండరు గనక ఆరోగ్యం హెచ్చి, ఇట్లు చౌకై ఇంకాబోలేడు సదుపాయాలు వాటంతట అవే సిద్ధిస్తాయనిన్నీ, ఎల్లానో అల్లా అట్టైములోనే కొత్త ఎన్నికలుపడేబట్టుచేసి కొన్ని కక్షలవారు ఒకటి మిజానీటీ నోటేనా నెగ్గాలని చూస్తున్నారనిన్నీ పామరులు అనుకుంటున్నారు. ఈరీతిగానే వెయ్యిరూపాయలకి ఓడమీద ఘోలోక యాత్రా టికెట్టున్నూ, మరికొంతకాలానికి ఓలక్షరూపాయలకి విమానంమీద సంపూర్ణగ్రహచారపు టికెట్టున్నూ దొరుకుతాయనిన్నీ, అప్పుడుజీవరాసులు సశరీరంగా ఈరీతిలోకాలావర్యటవంచెయ్యవచ్చుననిన్నీ శాస్త్రజ్ఞులు నమ్ముతున్నారు.

కొత్త వోట్లు

‘వోటు’ అనేది తెలుగులోకి దిగిన ఇంగ్లీషుమాటల్లో ఒకటి. ఏట్లాటలో ఉన్న ‘వటు’ అనేది దీనికి కొంత సంబంధం గల తెలుగుమాట. కాని దానికి కేవలశబ్దంకాదు. మున్నటి ఎన్నికల్లో అక్షరాస్యులు కాని భారతీయులుకూడా చాలా మంది తమవోటుసాధించారు. కంటపడే వస్తువు కాకపోడంనించి ‘వోటు’ అంటే చాలామందికి తెలియలేదు. క్రమేవేగాని తెలియదు. ‘ఈయాల వోట్ల సంబరంట, వోటంటే యేటిబాబూ!’

అని నన్ను ఒక పరిచితుడు అడిగాడు. 'వోటు' అంటే 'ఇష్టం' అని చెప్పాను. 'నా యిట్టమేనా, బాబూ' అన్నాడతడు. 'నీయిష్టమేకాదు, వ్రతించాడి ఇష్టమూ కనుక్కుని, నున్ని పరిపాలించడానికి మంత్రులు వచ్చి రాని తమూరు చేస్తారు.' అన్నాను. 'మరి, నాయుట్టం అన్నాడు కాదు బాబూ, మరి!' అని మళ్ళీ అతడడిగాడు. 'వును. నన్ను ఎవరి సలహామీద పరిపాలన చేయాలో ఆభ్యక్తిని ఎన్నుకోవచ్చు. అంతేగాని ఆలనా పాలనా కేకుండా నీయిష్టం వచ్చిట్లు పండమన్నేను' అన్నాను. 'ఒన్. ఇంతేవాబాబూ. అయితే నాకు శెట్టు' అనేశాడు. ముసిలాయన ఇంకా చల్లగాడంటే దౌర్జన్య రాహిత్యమో అని ఊరుముతూండడంట్లు కాకపోతే ఎన్నింటిని ఇది నమ్మకంగా నడిచి ఉండన్ అని చాలామంది నమ్మం. ఈసారి ఎన్నికల్లో ముఖ్యవిశేషాలు రెండు. మొదటిది ఎన్నికలు రంజనముగా జరిగాయి--వర్ణ ఆశ్రయభక్తాన్ని అనుసరించి వ్యాపారం జరిగింది. ఈ వర్ణవిశేషాలు మన రాజధాని మరెక్కొన్ని చోట్లానూ. ఉత్తరచోట్ల జంతువిశేషాలు ! వాటిగానిల్లే ఆభ్యర్థుల్ని పార్టీ వారీకారంగులు కోరుకోమన్నారు. ఒకపార్టీ ఎరువు కోరుకున్నారు. ఎరువురంగుకి అధిష్టానదైవం అంగారకుడు. ఎరువురంగు మ్యాపులమీద ఇంగ్లీషువారి రంగు. ఆరంగు తేతది. దంభానికిన్నీ, ముదరది క్రోధానికిన్నీ, శక్తి, బలం, పట్టుదలూ వీటికి చిహ్నమని జ్యోతిషుల సిద్ధాంతం. అట్లానే ఎరువురంగు. దానికి దైవం బుధుడు. అదిజ్ఞానానికి చిహ్నమని.

గ్రంథాలు చెబుతున్నాయి. ఆరీతిగానే ఆకుపచ్చకి, దైవం చంద్రుడనిన్నీ, రెండురకాల ఆకుపచ్చ ఉందనిన్నీ ఒకటి దగాకిన్నీ, రెండోది కరుణిన్నీ చిహ్నంపెన్నీ కూడా వున్నాకాలు చెబుతున్నాయి. ఇదిగాక తెలుపు. తెలుపు వర్ణమేకాదనీ, ఒక వేళ వర్ణమేనంటే నకలవర్ణ నమావేశమన్నీ ఉంది. 'రంగులు-వాటితత్వములు' అని ఈ నకలమనే ప్రచురణయిన ఒక గ్రంథంలో ఆకుపచ్చ అనే వర్ణం, ఎనుపుపచ్చలోంచి విడిచిపోయిన వర్ణం అనికూడా ఉన్నది. నేను విలోమజ్యోతిషుణ్ణి అవడంచేత సంగతి జరిగిపోయింది తరవాత చెప్పవలసివచ్చింది.

జీర్ణం కాకపోయినా 'వోటు' అనేమాట తెలుగు వాళ్లు ఎల్లానోమింగి ఇదవుతున్నారాకాని, ఈ తెలుగువాళ్ళ ప్రాల్లభం కొద్దీ మరోమాట బయల్పడింది. అంతచాలా ప్రమాదాలుకూడా తెస్తోంది. ఒక ఇంగ్లీషు చదువుకున్నాయన ఒక రైతుతో 'ఏమయ్యా 'బూతు' కి వెళ్లివచ్చావా?' అని అడిగేసరికి ఆ రైతు నాలుగువేళ్లూ అంటుగునేటట్టు ఆ పెద్దమనిషిని ఎడం దవడమీద ముద్రకొట్టాడు. 'ఏమిటా ఫూల్' అని ఆయన అనేసరికి, రైతు ఆ మున్నీ ఇంకోటిచ్చుకుని, 'ఇంగ్లీషు నదినావు! బూతేటయ్యా నీకు!' అన్నాడు. అప్పుడు నలుగురూవచ్చి, రైతుని ఆపి, ఆయనమాటల్లో వ్యత్యాసం ఏమీలేదని, అది ఎన్నికల బూతనీ, చెప్పి రైతుని ఒప్పించి నాగనంపారు. 'ఈయన పోలిథీర్థంట్లోయ్' అని జైం అనికోడలకూడా విని పించింది. అది 'పోలిథీరు' కి వచ్చినపాల్లు! ఆ వోట్లువేసే భవనాలకి

ఎదట నీడనిక్కడా లేకపోవడంవల్లా, జరాజరా మనుష్యుల్ని
 లోవలికి వాడలడానికి స్త్రీలుకూడా ఉండడంనించి వీల్లేక
 గొండరు ఎండలో చాలాసేపు ఖనాయించి, లోవలికి,
 వెళ్ళేనరికి, కళ్ళు పచ్చపడిపోయి, కామిర్ల మనిషివల్లా
 అయి, అన్ని పెట్టెలూ పచ్చగా కనిపించి అసలు పచ్చ
 ఏదో కనుక్కోడానికి బాధపడ్డారు! అందులికి పెట్టెలుండే వరస
 చెప్పి పంపించారట. ఇర్తపేరు చెబితేగాని ఒకావిణ్ణి వీల్లే
 దన్నారట. పక్కవాళ్ళు చెప్పినాసరే, ఆవోట్ల ఉవ్వోగి,
 ఆవిణ్ణి చెప్పమని పట్టుపట్టారట - తలుపు లగ్గిర అమ్మలక్క
 లంతా పట్టటినట్టు! ఆవిడ సిగ్గుచోళ్ళున చెప్పలేక వోటు
 పోగొట్టుకుందిట! ఆవిడ చర్యలో పోయిన ప్రకటన ఎంతమాత్రం
 లేకపోవడంవల్లా ఆ పూరి స్త్రీ సమాజంచారు తమ సభలోంచి
 ఆవిణ్ణి తొలగించినట్టు తెలుస్తుంది. ఈపన్నికల్లో రెండోవిశేషం
 జమిలి వోట్లు, ముప్పేటవోట్లు. కలిసి వెళ్ళినపుడు ఉమ్మడి
 ప్రచారాలూ, విడివిడిగావెళ్ళి సప్పుడు జమిలివోటుగాని,
 ముప్పేటవోటుగాని తనికే ఇమ్మనీ, తక్కిన ఒకదూగాని,
 ఇద్దరూగాని సున్నే అనిన్నీ ప్రచారాలు జరిగినట్టు వదంతులు.
 సత్యాసత్యాలు తెలిసే వ్యాపారం కాదీ. అసలు వైరికక్షల్లో
 సభ్యులు ఇటువంటి ప్రచారాలు చేశారేమాకూడా తెలియదు.
 పచ్చరంగూ ఎర్రరంగూ అంటూ వర్ణభేదాలు వచ్చింతరవాతా
 నున్నా, జమిలివోట్లు వచ్చింతరవాతానున్నా బయల్దేరిన
 ప్రమాదం ఇదే. కొన్ని పెట్టెల్లో ఓటుచీట్లకాక కర్రెస్సీ వోట్లు
 కూడా దొరికాయని జనం అనుకున్నారు. మన్యంవేపునించి

వచ్చిన ఓ పెట్టెలో తేలుపిల్లలు కనిపించాయిట, వోట్లుమాత్రం లేవట! పరీక్షలు జరిగిన కొన్నాళ్ళకిగాని ఫలితాలు తేల్చడం ప్రస్తుతం పరీక్షలు తీసేస్తే కాగా చదువు సాగుతుందని చాలా మంది ఉద్దేశం. ఒక వేళ అవి తీసేసినా జీవితపరీక్ష తప్పదు. ఫలితాలు రాకపూర్వం అభ్యర్థులు మార్కులు మదింపులు చేస్తూంటారు. ఇప్పుడంటే మార్కులకూడా ప్రశ్నలచిహ్న అచ్చుకొట్టి చెప్పేస్తున్నారని కొంచెం కాలక్షింపట మార్కులనేవి తేలుమంత్రాల్లాగ పరీక్షాధికారుల తమిగ్గిరే పుచ్చుకొనేవారు. ఆ ముదంపులు చాలా దిశగా ఉంటాయి. పరిచయం, ఎంత అధిముడైనా సరే, ఆ ముదంపులో నూటికి 80 వచ్చేటట్టు వెయ్యగలడు. “నస్తూరికి 10 తీసేస్తా డబ్బో, ఫలానాప్రశ్నకి సగం పోతుందనుకో, ఓటడిగితే మరోటి రాశాను గనక ఫలానాప్రశ్నకి 15 పోతాయనుకో, పేజీ తిరగేస్తే మరి రెండు ప్రశ్నలున్నాయి నేనవి అక్కడ చూడతేదు కనక పాటికి 20 పోతాయనుకో, అయినాసరే నాకు ప్రతిసబ్జెక్టు లోనూ హీనపక్షం 80 రావాలి. ఫలితాలు తెలిపి తిరవాత ఆ విద్యార్థి కనిపించడు. ఎందుకంటే వాడికి మార్కులన్ని సబ్జెక్టు కలిపి 80 వచ్చిఉండవ్. అల్లాగే, ఎన్నికల అభ్యర్థులు కూడా వోట్లు లెక్క వేసుకుని విజయం మదింపు వేసుకుని ఉంటారు. కాని ఓడటంలేని విజయం ఉండదు. తిట్లు, ధనం, క్రమం, ఎత్తులు జత్తులు, ప్రతివ్యూహాలూ, నిజాన్నిమించే అబద్ధాలూ వగైరా ఉంటేనేగాని నెగ్గడం ఉండదు ; ఓడటం ఉండదు!

కోతులు

ఎల్లాగై తేం, చివరకి, రాజమండ్రికి కొన్ని కోతులు దిగాయి. ఇవి మన్యపునరుకా, అద్దరివా, ఉద్దరివా అనే మూడుంటేలలేదు. పెంకామలు కొద్దగా కాలించిన వారు కుమ్మర్లతో కుట్టచేసి, పురవాలక సంఘానికి అర్జీపెట్టుకుని, వార్ని విశ్వాస రాహిత్య తీర్మానంతో బెదిరించి, వారిచేత మరొక జిల్లావార్ని ఒత్తుకునేయించి ఏటిసి తెప్పించారని కింపదంతి. యధార్థం పరుల్లో తేలనప్పుడు వానరుల్లో అనలుకన్యం. అయినా మా స్వకీయవిలేఖరి కొంతకాలంనించి వాటితో పరిచయం ఉన్నవాడనడంవల్ల ఇట్లా రాస్తూన్నాడు.

ఇవి కోతులు. అనగా పండుకోతులు. కొంతకాలం కిందట కొన్ని కొండముచ్చులు కూడా రాజమండ్రి వచ్చాయి. అవి నల్లకోతులు. ముప్పై నల్లవాటికి ఒక ఎర్ర కోతి సమాధానం చెబుతుంది. ఇవి అవి కూడా వెనక అద్దరిని ఒకతోటలో ఉండేవి. చుట్టుపక్కల్నించి రోజూ సాయంత్రపువేళా, సెలవు రోజుల్లో పగలంతానూ, వాళ్ళ సన్నిహితజ్ఞాతులైన పిల్లలు కొండరు కుక్కలతోకూడా వచ్చి వాటిని పరామర్శించి పోతూండేవారు. మనిషికి కోతికి సంబంధం ఏమంటే జంతు జాలంయొక్క ప్రెసిడెంట్, వైస్ ప్రెసిడెంట్ సంబంధం. వెళ్ళే పిల్లల్లో కొందరు కొండముచ్చులికి రొట్టిముక్కలు వగైరా గిరవటేస్తుండేవారు. వాటితో యద్దంచేసి ఆ ముక్కలు ఎవరికి

అందకుండా చేస్తూండేవి కోతులు. కొండముచ్చులు జీవించడం దుర్భరం అయింది. ఒకనాడు అవన్నీ అక్కణ్ణించి పోవాలనుకుని ఓపడప ఎక్కాయి. పడపవాళ్ళు బేజారెత్తి దోపాయారు. అప్పుడు ఆ యిద్దరు పల్లెవాళ్ళు ఓసారిక కోతులు చుట్టేసి పడప ఎక్కింపించి, వాళ్ళు దర్శించి పడప పాయ దోసి, దాకా ఊగుకోలేదు వాళ్ళు గ్రహించుచు, ఓపూట శ్రమపడి పడప పడిపి వాటిని ఈగట్టున దిగవిడిచి పోయారు.

ఒందుకోతులు ఇదంతా చూస్తూనే ఉన్నాయి. తిమిరిపని బాగానే ఉందనుకున్నాయి. కాని అచుట్టు ఎక్కల భూస్వాములు వీటి బాధ పడలేక వీటినికూడా వలలేసి చట్టి రెండుమూడు పడపలు ఇవశిలగట్టుకిరవాణాచేశారు. అవి ఈజోరు రాగానే ఈజోరు కుర్రనమాజపు గౌరవకార్యవర్ధికి వర్తమానం మొదట అందింది. అతడు తన సంఘంతోకూడా వెళ్లి, 'కోకోయ్! నీ ముక్కునాముక్కు దురద' అని ప్రశ్నించాడట. అనగా గోకోడం అనేది నీకూ నాకూ సామాన్యధర్మం. మనిద్దరం ఓటే-అని. తక్షణం ఈకుర్రాళ్ళు లోగడ అనేక చోట్ల గెల్చిపోయిన అల్లరి 'వీట్లు' వెంటనే తమరేగాకే సేదాం అనా వీటి దిప్పా అని పించేట్లు ఆ కోతులు ఇళ్ళన్నీ సోదాచేశాయి. వాటిని ఆవక్కావార మతం అవడంచేత కాయలూ పల్లూ వాడుకున్నాయి. అవికూడా సంఘజీవులు గనక మసషి ఒంటరిగా ఎక్కడైనా దొరికినప్పుడు మీద పడతాయి. ఈమధ్య ఒక ఇంగ్లీషు చదివిన ఆయన వాటిని కర్రతో బెరిస్తే, అవి తిరగబడేసరికి, ఆయన

పిరికికండలేని ముసిషి గనక చటాల్ని ఇంటోకెల్లిఇంగ్లీషులో
 వాటిని కోప్పడతూ ఫెడీనుని తలుపు వేసుకుని కుర్చీ ముక్క
 లయేటట్టు కూర్చున్నాడట. ఒక కొంటెపిల్లవాణ్ణి కూడా అవి
 గీచేశాయట. తనులో కొందరేనా అర్హులై నవాళ్లు ఉండక
 పోరు, వారిని ఏదోఫీజుకి అప్రెంటిస్లుగా స్వీకరించి తిగిన
 తరిఫీదుతు ఇప్పించవలసిందని, కుర్రసంఘం, మర్కటసంఘ
 గౌరవాధ్యక్షుడికి ఆర్జీపంపినట్లు చాలామంది అనుకుంటున్నారు.

[మాటవరస (6)—1938

రాజమండ్రి

ఆర్యు కాశీకిలో

27 - 2 - 1938 తారీఖున

తూర్వ విద్యార్థి సంఘ వార్షికోత్సవ సందర్భములో

ఆధ్యక్షులైన

శ్రీ టంగుటూరి ప్రకాశం పంతులుగారి సమక్షంలో,

చదివిన మాటలు]

౧. భూమి యుద్ధాలు

భూమిమీద యుద్ధాలు జరుగుతూనే ఉన్నాయి. యుద్ధం అనేది ఎక్కడా కలికంలో కేనా లేకుండా దూపుమాచాలనే ఆదుర్దాలో గొప్పజాతులనాళ్లు యధాశక్తిగా వీలైనన్ని ఆయుధాలు తయారుచేసుకుంటున్నారు. యుద్ధాల్లో ప్రాచ్య యుద్ధాలూ, అప్రాచ్య యుద్ధాలూ కుడా లేకపోలేదు. అంగ్లేయులు బ్రిటీషులో గోడమీద పిల్లివాటంగా ఉంటారని నవలె. అదిగాక వారిలో వృద్ధజంతులకులులుగా ఉండే రాజ్యాలగ వేత్తలు చాలామంది ఉన్నారని పుకారు. అతి మధురంగా ఉండి ఇవతలవాణ్ణి బుటక వేయించే సమర్థింపు సమాధానాలు చెప్పడానికివాళ్లకికి సాటిలేరు. ఇటీవల ఆబిస్సీనియా, స్పెయిన్, చీనా దేశాల్లో గదా యుద్ధాలు జరిగింది? నాటివి ఇంగ్లీషువారు ఎట్లా సమర్థించారో చూడండి. 'ఎబిస్' అంటే ఇంగ్లీషులో అఖాలం అనే అర్థం ఉండడంచేతనున్న, తమరి కవి అయి

పున్న డాక్టర్ బాన్సన్ గారు పూర్వకాలంలో 'రాసిలస్' అనే గ్రంథంలో ఆబిస్సినియా వాణిని గాలిలోంచి దిగి ఎవరో తంతా రని జోశ్యం చెప్పిఉండడం చేతనన్నూ ఆబిస్సినియా పోయింది, మనం ఎంతేస్తాం అన్నారు. ఇక, స్పెయిన్ అనే మాటలో 'పెయిన్' అనగా బాధ రాసిపెట్టి ఉండడంవల్ల స్పెయిన్ దేశం బాధల్లో పడిపోయింది, ఎవరెం జెయ్యగలరు, పొమ్మన్నారు. మరి, చీనా అంటే ఇంగ్లీషులో పింగాణీకి రూఢ్యర్థం అవడం వల్ల ఆ దేశం ముక్కలుముక్కలు అయిపోతోంది. దేవుడు దిగొచ్చినా ఆ ముక్కలు ఆతుక్కొన్న ఊరుకోండి అని అన్వయించి చెప్పేశారు. [ఈరచనచేసిన కొన్నాళ్లకి జర్మనీవారు ఆస్త్రియాని ఆపోశనం పట్టారు. ఇదివరదాకా మింగుమపడే 'దేశాలయొక్క ప్రారబ్ధం గురించి వాపోయే ఇంగ్లీషువారు ఈ మాటలు మింగే దేశంయొక్క మహిమనే నమర్చించారు. 'జర్మ్' అంటే ఇంగ్లీషులో పురుగు గనుక, జర్మనీవారు తమ చుట్టు పక్క దేశాల్ని (అనగా, లోగడ రైన్ లాండు నేను ఆస్త్రియా, రేపు నుముహూర్తం రాగానే జెకోస్లావోకియో వగైరాలు) వేటివైనా నరే పురుగువట్టినట్టుపట్టి కొట్టేస్తారు. మనం కళ్లవ్వు గించి చూస్తున్నానరే, లేక ఒక వేళ దైవాద్వా కల్లు నెప్పట్టిన పక్షానికి మూసుకున్నానరే నామర్దాగాని ప్రత్యవాయువుగాని లేదని రాసిస్తాం అన్నారు.] కాని యుద్ధాల్ని ఆరికట్టడానికి నానాజాతినమితి భూమిమీది కల్లా ఉత్కృష్టమైన సంఘం అని కొందరి ఊహ. అది ఉండబట్టే భూమిమీద ప్రజ ఇప్పటి

లాగ ఎదో ఒక మాదిరిగా నేనా మన్నగలుగుతున్నారనియం
కదూ అని వారనేది. ఇతరులు: అసలు ఈ నానాజాతినమితి
వల్లే యుద్ధాలు ఎక్కువయినాయి, బహుశా ఆ సమితికి తగని
మని కలిపించడానికే యుద్ధాలు మరి చెప్పినమాట వినకొచ్చి,
వెనుకటికంటే విస్తారంగానూ పొగరుతూతురకంగానూ అవు
తున్నాయని అంటాడు. కొందరు; జాతులన్నీ శక్తివంతం
అవుతున్నాయి, అంతకంటే ఎక్కువశక్తి ఉంటేనేగాని జాతుల్ని
అంత పెట్టగల సత్తా సమితికి ఉండదు. జాతులకి చతురంగ
బలం ఉంటూన్నప్పుడు, వీళ్లని అదుపాజ్ఞల్లో ఉంచడానికి, జాతి
సమితివారికి రెట్టికీ రెట్టుగా అప్రాంగబలం గాని, తప్పిచారితే
పంచాంగబలంగాని ఉండాలి, జాతులకి విషవాయుబలం ఉంటే
జాతినమితివారికి విషకాశబలం ఉండాలి. అటువంటి సాధ
నాలు ఈ సమితికి చేకూరడం అసంభవంఅయి సమితివారు జాతు
లకి తవ్వోసదేశం చెయ్యడం బరిమీదపడి దోచుకుపోయే
రాడిమీద పట్టాడిన బాన్సుగారి తొస్సిబెదిరింపులా ఉంటుం
దని, నమ్ముతారు. మనస్సులో ఊహ ముదిదైనా దండించే
త్రాణ తక్కువైనప్పుడు న్యాయ ప్రతిపాదన కల్గవార్త. అందు
కని, వీరికి కాస్తూత అప్పీలుగా ఒక చిన్న నానాగ్రహ సమితి
వర్పాలయితే యుద్ధం అనేమాట లేకుండా చెయ్యచ్చు సని
న్యాయప్రియులు పలుకుతూన్నారు. సమితిలో గ్రహాల్ని
చేర్చడం మనం అనుకునేటంత కష్టం కాదని వీరి వాదన. ముందు
చంద్రుడు. చంద్రుడి దగ్గరికి 49 గంటల 24 నిమిషాల్లో

వెళ్లచ్చుట, పెళ్లి అక్కడ ఒక పార్లమెంటు స్థాపించవచ్చుట. అదివరకే అక్కడ ఎదేనా కాఫీహాలులుగాని ఉన్నట్టయినా దాన్నే పార్లమెంటుగా ఒప్పించ వచ్చుట, తీరామోసి అదే మిలిటరీహాలులో అయితే అదే పార్లమెంటుగా ఒప్పుకోవచ్చుట. ఇల్లా సీ, అంగారకుడు దగ్గరికి వారంరోజుల్లో క్షేమంగా జేర వచ్చు సరిన్నీ అక్కడ నీరు ముప్పాకికమువ్వినమున్నూ కేల పాతిక వీనమున్నూ అవడంచేత అంగారకజనం భూమిజనంకంటె అధమం నాలుగురెట్లు శారీరూ బుద్ధిమంతులూ అయిఉంటారు గనక అంగారకుణ్ణి గ్రహసమితిలో చులాగ్గా చేప్పించవచ్చు సరిన్నీ, శుక్రుడికి ఒక కన్ను లేకపోవడంచేత అశ్టాక్షి ఒక పక్షానికి లాక్కరావచ్చు సరిన్నీ, సూర్యుడు దూరానికి దుర్నిరీ క్యుడుగాని దగ్గరికెడితే మనమాస్త్రరే అసిన్నీ, బుధుడుసూర్యుడికి కేవలం తెలివిగల సత్తరకాయి గనక వాడి విషయంతట్టే యిబ్బంది ఉండదనిన్నీ, గురుడు శుద్ధమేవ్రరున్నూ వట్టి నాయనా గనక పెండికట్లూ అతనూ మన్ని చూసే సరికే వాడిలి మన పక్షం చేరతా దనిన్నీ, సెలవిచ్చారు. ఇక ఒక్క శనిచూత్రం మిగిలిపోతాడు, వాడు కొంచెం పేచీలు పెట్టి సమితిలో చేర డేమో, 'ఏడెక్కడో శనిలాగ పోగయాడు రా మరీనూ' అని వాణ్ణి శనివిరగడ చేసుకున్నానా సరే, భూమిమీద సురియుద్ధం అనేది రానీకుండా కట్టుదిట్టం చేస్తారని జ్ఞానులు ఊహిస్తున్నారు. ఇన్ని గ్రహాలయొక్క కూటమి జరిగినప్పుడు భూమి అనేదే ఐవూ ఆనవాలూ లేకుండా పోతుంది గనక, అప్పుడు జరిగే

భూమియుద్ధాలు నమేతూ దృష్టికి అందవు కాబట్టి వాటిని అనలే
జరగనివాటికింద కట్టుకోవచ్చు. అక్షేపణ లేదు, అని దైవజ్ఞులు
కూడా పైమాట భాయపరుస్తున్నారు. అగ్రహ సమితిలో
ఉండతగ్గ భూప్రతినిధి ఏజాతి, ఏమతం, ఏభాష వాడు అయి
ఉండాలి (పాతీరాజులు తోసిరాజులయూరు గనక) నిరంకుశ
రాజుల దగ్గిర్నంది సిఫారసులు తీసుకుని సిద్ధంచేసి ఉంచడానికి
ఒక ముక్తసరు కనుషసు ఏర్పాటు చేస్తున్నారు. ఈకమిషనులో
ఎవరెవరు ఉండాలి అనేవాన్ని గురించి ప్రస్తుతం దారుణం
అయిన వాదోనివాదం జరుగుతోంది.

౨. మంత్రివర్గం.

ఎవరిమీ మూడ వారుంటారు. కాంగ్రెసు మంత్రులు ప్రతి
రోజూ ఉదయాన్ని తెలిఫోనులో, "నేను ఈరోజు మంత్రినేనా"
అని తమ పైవార్ని పిల్చి కనుక్కుని, ఆ తరువాతే కాగితాలు
చూస్తూంటారని ఏటాం ఈమధ్య బీహారు మంత్రుల రాజీ
నామా, తెనకటి భూకంపంలాగే విసబడింది. దాని దెబ్బ
మద్రాసుకి కూడా తగల్గుతుందా అని కొందరికి ఉపాకలిగింది.
ఆనందరథంలో తమరికి మంత్రిత్వం దొరుకుతుం దేమోనని
కొందరు జాతకాలు ఎట్టిగల్లి జ్యోతిష్కులికి చూపించారు.
వాళ్లు కాదేమో అనికప్పగా వాళ్లనికొట్టి వాళ్ళచేత అవచ్చు
అనిపించుకున్నారు. కొందరు ఫాటో, టీపార్టీ, ప్రాణాపాయం

లేకుండా అవుట్లతో ఊరేగింపు ఏర్పాటుచేసి, లోపాయికారీగా బజానాలు పారేసి ఒక వేళ తమ కేమంత్రిత్వం గనక వస్తే ఏమేమి చెయ్యదల్చు కోవాలో దాని తాలూకు డ్రెస్ రిహార్సల్ వేసుకున్నారు మేష్టర్లకి భయం పెట్టుకుంది. ఈమధ్య కోట్లొక్కరైదు మామూలుగా పనిపివెళ్లి పాఠం చెప్పినా తెలుస్తుంది. ఒకడు వేషం వేసుకుంటే ఇంకోడికి గౌరవాగౌరవాలు హెచ్చనూ హెచ్చవో తగ్గనూ తగ్గవో అని వైవారు ఒప్పుకున్నారు. అంచేత డబ్బులేని మేష్టర్లు కూడా కోట్లాదిగా దానం చెయ్యడానికి శుకుం వచ్చింది. కాంగ్రెసు మంత్రివర్గం పోతుందేమో అని అనుమానం రాగానే మళ్ళీ ఆదానం చేసిన కోట్లు ఎవరికి చేశారో కనుక్కుని, వాళ్ళకి స్వరూపానికి ఇంకచొప్పున ఇస్తాం అని చెప్పి వాళ్లు అవిలోగడ తొడుక్కున్నారు. మరి ముందు తొడుక్కోవద్దు కేటాయింపుగా తమరు చెప్పే వాకూ ఉంచుకున్నారు. ఈలోపుగా వైస్రాయిగారు ఋణ నివారణ అంగీకరిస్తారా లేదా, మద్రాసుకి, అన్నప్పడు మరి భయం చాలా మందికి వేసింది. ఇప్పుడిప్పుడు కొంచెం సర్దుకుంటున్నాడు.

3. రైలు - బస్సు

రైలు రాక్షసవాహనం అని శ్రోత్రీయుల నమ్మకం అందుచేతనే అందులో పోసి బాగుని 'రాక్షసి బాగు' అంటారని వారి వాదం. బస్సుకూడా యమవాహనం అయిన దున్నయొక్క కోవకి చెందిన ఇనపజాతి అవడంవల్ల, రైలుకీ బస్సుకీ

ఎప్పుడూ సవితి పోలే. ఎన్ను గర్వం ఏనునంటే, తను గడవ గడవకీ కుడా వెళ్ళగలనని! రైలు, అల్లా ఆ బిగించిన ట్టాల మీదేగాని, అవి దాటి ఇంతల కాలెట్టలేదు. ఆ ట్టాల గొడవ కాస్తా వొడిలిపోతే, ఎక్కడికి బడితే అక్కడికి రైళ్ళు కుడా వేంచేసి ఎన్నుని సాటిపెట్టేసి ఉండేవి. రైలు వాడికి ఈ విషయమైన దుద్ధఃప్టుగుని బస్సులాంటి రైలుకాదు వేళాడు; అడ్డమైన చోటా ఆగడం సాగించాడు, తంటాలు పడుతున్నాడు గాని, ట్టాలు విసర్జించడానికి ఏల్లేరాచ్చి ఇరవతున్నాడు. బస్సువాళ్ళు బస్సుని పొడిగించి క్రమేవీ యాభై నుండికీ పందెం దీకీ, ప్రయాణ కాలంలోకీ దా శుభాశుభాలకి అక్కరకొచ్చే రకంవి చెయిస్తారట. వీరి పోటీల్లో, ఉభయలూ రేట్లు తగ్గించుకోడం జరిగింది. కానైతే, ఎక్కిన వాళ్ళకి, ఇంకా అరిటి పళ్ళు గట్టా ఎదురివ్వడం దాకా రాలేదు. ఇల్లాగ్గా రైలు వాయా బస్సువాయా అన్యోన్య వైషమ్యాలున్న వాళ్లైనా, జనానికి ఫుణ్యం అర్జించుకునే మార్గాలు చూపెట్టడంలో సమానులు. రైలువాళ్ళు స్త్రీలనీ అంధుల్నీ చర్మరోగుల్నీ వికలాంగుల్నీ ఉచితంగా పంపించి, ప్రయాణీకులు స్వచ్ఛదానంతో సకరిరంగా తరంచే తరుణం కల్పించి పెడుతున్నారు. రైలులో సీజను టిక్కెట్లతో యాచించేవాళ్ళు, రైలువాష్టితో పడ్డి వ్యాపారాలు చేసేవాళ్ళు ఉన్నారు, నేను వాళ్ళతో ప్రసంగించాను. ఎన్నువారుకుడా నబురు ఒకటికీ తల ఒకటికీ ఒకకాని చొప్పున బలవంతంగా ఎనూలుచేసి, పడ్డన్నా ఫుణ్యం ప్రయాణీ

కులకి కట్ట బెట్ట దలచి, వాళ్ళ శరీరాలు బస్సులో బంధించి టెడ్డా వాళ్ళ ఆత్మికి మున్నగు శాశ్వత బ్రహ్మగోక ప్రాప్తి సిద్ధించేటాగు, ఆ డబ్బుపెట్టి శ్రీరామనమికి సంపన్ను కిన్నుల వైకుంఠంగా వెంటుంది, అక్కడనుల్ని జ్ఞానమూ మతయూ వత్తూ చిత్తూ అంటూ కూవోక ఆరతేరివాళ్లు అని తను చేతనే లోగడ 'క్యాన్సు' పొంది శరీర సాంధిమూ నృత్యకాళ లమూగల కళానిధుల్ని పురమాయించి, ఇహం ఏమిటి ఎరమే గాని అని అదివంటి కబుర్లు చెబుతోచ్చిన వేదాంతులుకుడా పొడిఅన్నం తిసి, వెళ్ళి, ప్రాద్దు కూకికుండానే మేళం వంటల్లో హాజరై యేబట్టు చేసి, సూక్ష్మంలో మోక్షం కరకలా మలకం చేస్తున్నాడు. రోడ్డు నువ్వుగా లేదని నెలినీ కుడా కార్లనీ బస్సుల్నీ నునోవేగంతో వోచిచ్చే పాలక సంఘంలో పాలు బస్సు యజమానికి చోదకుడికికుడా, చాని గమనంవల్ల రేగిన దుమ్మువల్ల పుట్టే వ్యాధుల బాధ్యతలో వాటా ఉండితీ రుతుంది. అంతకంటె ఎక్కువది బస్సువారు ప్రజకి చేసేమేలు మరొకట్లాడింది. బస్తీలో గేదెలు ఆరుకు.వల్లల్లో గేదెల్ని చెరువుల్లో కడుగుతారు. అని అప్పుడే నీళ్లు ఆరిగిస్తాయి. కాని, చెరువు ఋణం ఆట్టే నేవు ఉంచవు. బస్తీలో బస్సుల్ని కుళాయిల దగ్గర కడుగుతారు. బస్సురోజుకి అధమంతనై తేం ఇతరులు లోయ్యడం వల్లనై తేం-యూభై మిథు నడుస్తుంది. సాధారణంగా రోడ్డుమీద నడుస్తుంది. కాని, చాలా గా) మాల్లో బాహ్యస్థలంగా ప్రయోగవడే రోడ్ల పక్కల్నికుడా-

తప్పగోనలసాచ్చినప్పుడూ అప్పుడూ—నడుస్తూంటుంది. అది తిరిగి బస్టి చేరేసరికి దాని అడుగున ఉండే చక్రాని వానుగ్రికి ఓ పాతిగ చదరపు అడుగుల మేర ఓ అంగుళం వరకన్న కాటి గలాంటి కంఠరేహం మూంచి పాశంలాగ పట్టుకుని ఉంటుంది. మళ్ళీ నాలుగు నున్నాడు బయలుదేరే లోపుల దాన్ని కుభ్రాపరచడానికి—అనగా, అనేక స్థలాలకి అది స్వయంగా వెళ్ళిపోకడ అర్జించుకుని కట్టుగొచ్చిన మూహాత్మ్యాల ఫలితం అయిన గంధ ద్రవ్యాన్ని పోగొట్టడానికే—నాన్న కుభాయి దగ్గిరికి పోల్తున్న ఒక్కొక్కప్పుడు క్షేపకు చక్రవాస్తుడై కూర్చుని, తన ముంజట్టలో మొహం దాక్కుకొని, కుభాయినీళ్ళ కొచ్చిన అమ్మ లక్కలకోల స్మృతిచేసుకుని 'వస్తాడే' లాంటి కాలవరికీ రైపాడు తూంటాడు. అట్లనరు అడుగున దూరి బస్సుని తోమి కడుగు తూంటాడు. క్లిగిరికి కుభాయి దగ్గిరకడిగితే, ఇక ఆకే లేదు. భూదేవి ఎంత మార్దవంగా ఉండగలనో నీళ్ళకొచ్చిన వాళ్ళకి తెలుస్తుంది, వాయువు ఎంత సుగంధం పహించగలనో అవీధి వాళ్ళకి తెలుస్తుంది. బీడిపాగ పైకి వస్తున్న ఒక్కొక్క గంటకేనా అట్లినరు పెల్లగిలి బయటికి రాడు. అమ్మకి ఈ తలంటు—తలంటు అనేమాట అతక్కవోతే 'చక్రంటూ' అనాలి—పూర్తి ఆయేసరికి, తను కాని చోట్లన్నీ తిరిగి విశేష శ్రమపడి కాస్త కాస్త చొప్పునే బెల్లించి తెచ్చిన పదార్థం యావత్తు ఆ కుభాయి ప్రాంతం యొక్క పరం అయిపోగా, బమ్మ 'చూశారా, నాత్యాగం!' అన్నట్టు నీరసంగా ఉడు

కంటూంది. కొన్ని బస్సులు మంచి రకంవి కాకపోవడంచేత రాలవలసిన పరిమాణంలో రుమ్ము బురద ప్రతి ఒక కుళాయి దగ్గిరా రాలక పోతుండేమా అనే దిగులు చొప్పున, ఒకే కుళాయికిర నాలుగే సింటీ కుడా రోజుకి కడతూండడంకద్దు. నగర పోషుధ్యం ఇందుమూలాన్ని దళనరి అవుతుందివి ఒప్పు గోని వాళ్ళు మందకొడిగా ఆలోచిస్తున్నారని చెప్పాలి.

౪. వార్త

తగుదుం అని తమరు వదలాదిగా జీతాలు పున్నగుంటూ పెద్దం మళ్ళీ మాట్లాడితే దారి చూపెట్టేవాళ్ళం అని వేరు పెట్టుకుని, ఈమధ్య నలుగురు గొప్పవాళ్ళు, ఒక యావత్తు సంసారాన్నీ చటుక్కున లాక్కెళ్ళి తయారీ లేకుండా నోటీసు లేకుండా భర్తనీ భార్యనీ పిల్లల్నీ, పాపంగాని పుణ్యంగాని మరోటిగాని ఎరగని వాళ్ళని అమాంతంగా షూట్ చేసి, చక్కాపోయారట. మర్నాడు ఆసంసారం వాళ్ళు తమకు వట్టిన పదవికి సంబంధించి, జనానికి టీపార్టీ ఇచ్చారట. చచ్చినవాళ్ళు మళ్ళీ ఎల్లా బతికారా అని ఈవార్త విన్న వాళ్ళు కొందరు బాధపడగా, "ఒరి మీయిల్లు బంగారం గానూ, ఆ సంసారంవాళ్ళు చావలేదట్రా. వాళ్ళని 'షూట్' చేసింది ఒక సుప్రసిద్ధఫిల్ము కంపెనీవారు రా బాబూ! టాకీలలోకి పెళ్ళడానికి సజీవులైనవాళ్ళు ఎవళ్ళేనా సరిపోతారట్రా! తక్కిన

వాళ్ళు కూడా పనికొస్తారు గాని స్థావన, దహన, ఉద్బంధన క్రియల ధర్మమూ అవి, ఆరకం దొరకరరా ! అని గ్రహించు గున్న వాళ్ళు తెలియచెప్పారట !

౫. కల

ఒక ఊళ్ళో ఒక విద్యార్థికి ఈనుధ్య ఒకనాటి రాత్రి కలొచ్చిందట. అందులో తనకి ప్రస్తుతం పాఠాలు చెబుతూన్న మేష్టర్లంతా ఒకేసారి గతించిపోయినట్లు అనిపించిందట. ఆనంగతి అతడు తన ముఖ్యస్నేహితుడితో ఒత్తెట్టించుకుని చెప్పాడు. వాడెళ్ళి మార్కులకోసం ఒక మేష్టరుతో ఈకాస్తా ఊదాడు. ఆమేష్టరు మొదటికుర్రాణ్ణి పిల్చి. 'ఏమోయ్, నేను పోయాను అన్నావుట గా !' అని అడిగాడు. 'నేను అల్లా చస్తే అన్నేరండి' అని కుర్రాడు మొరాయించాడు. 'పైగా, అబద్ధా లోటా ?' అని కుర్రాణ్ణి మేష్టరు గదమాయించాడు. 'నేను మొత్తం మీద చెప్పిస్తున్నాను మమ్మల్ని ఒక్కన్నే అన్నట్టు మీరు దేవుళ్ళాడ్డం ఎందుకు ?' అని కుర్రాడు అన్నాడు. వతనగా నంగతులు మోసే జనం అధికార్లకి ఈజట్టినంగతి మోసేశారు. ఆ మేష్టరు నజీవుడా నిర్జీవుడా అనే నంగతి తేల్చడానికి ఒక ఉపసంఘాన్ని వారు ఏర్పాటుచేశారు. మేష్టరు సంఘసభ్యుల్ని యథాశక్తిగా, ఏలైతే వాళ్ళ ఇళ్ళకి కూడా వెళ్ళి దర్శించి, ఆశ్రయించి, తను ఒలికున్నట్టే వారు తీర్మానించేలాగు చూసు

గున్నాడు. ఈ సంగతి ఊరంతా పనగలిసిపోయింది. విద్యార్థులంతా ఆగ్రహించి, ఒక మేష్టరు మాత్రమే తమసాటి విద్యార్థిని అనవసరంగా తూలనాడి కూడా క్షమాపణ వేడుకోని కారణంచేత తమరికి పాఠాలమీదా, సెలవుకాని రోజులమీదా, మేష్టర్లమీదా అనన్యాయపుట్టి, సమ్మెకట్టకట్టి రైల్వో వెళ్ళిపోయారు. చాలా గండరగోళంగా ఉంది. ఈసంగతి పైకి తంతుకొట్టి, శ్రీ గిరిగారిని అక్కడికి రప్పిస్తారన్నీ, రాజీ కుదరవచ్చు ననిన్నీ అనుకుంటున్నారు.

[15-12-43 తేదీ రాజమండ్రి అర్జునారెడ వర్ధంతి. శూర్య విద్యార్థిసంఘ వార్షిక కార్యక్రమమును జాయింటుగా కారేడలో జరిగిన సందర్భంలో, సాయంత్రసమావేశానికి ఆధ్యక్షులైన శ్రీ శ్రీనివాస కృష్ణారామమూర్తిగారి సమక్షంలో, కార్యక్రమం భారీగా ఉన్నప్పటికీ కాల యావన నిమిత్తం నాకు ఇవ్వబడిన కృతార్థ పురస్కరించుకుని నేను ఈక్రింది రచనలో చాలాభాగం ఆసేకాను.]

(1) చాలామంది తెలుగువాళ్ళు నమ్మకప్రకారం పెద్ద దేవుడు ఒకడే. అంతిమరకు పయమే. కాని ఆ ఒక్కమా వంస్కృత 'నేతి' వదార్థం' వనశ్చరణచేసిన మీదట తయారవుతాడేకాని తెలుగుదినుసుకీ అందడు. మరి ఆ ఒక్కడికీ తమన్ని సిఫార్సు చేసి పెట్టేదాకు తెలుగువాళ్ళు నియమించుకున్న చిల్లరదేవుళ్ళు ముక్కోటి. వాళ్ళల్లో ముఖ్యంగా ముగ్గురు ఎవరంటే, బ్రహ్మ, విష్ణు, మహేశ్వరులు! బ్రహ్మాకి వంస్కృతమేకాని తెలుగు రాదుదా! మహేశ్వరుడి వ్యాపారమే ఆఖరు మాటగనక అది తెలుగైతే, ఏమైతే! వారిలో తక్కిన విష్ణువు (బుక్కయింపబడు భగవతలక్ష్మీలో వేమాలెయ్యడమేకా) అవతారాలెత్తాడు. ఆ మొదటి నాలుగింటిల్లో ఏభావా లేదు. వానసంలో చాతాశభావ. శ్రీరాముడికి జన్మతః హిందీ, వ్యవహారపరంగా అరవంజివాళభావలూ వచ్చుట! పరశురాముడికూడా ఉత్తరాంభావేట. బలరామకృష్ణులకి గుజరాతీ, బుద్ధుడికి టిబెట్టు అనడే త్రివ్యవభావా స్వంత

భాషలు. కలికి సంగతి ముందు తేలవలసిందిగనక, కలికి
 తెలుగు వస్తువనుకోడానికి వీలేదు. సనకనందనాదియనిసంత
 తికి పరావశ్యంతులేట. తెలుగువాళ్ళ పూర్వ మతకర్తలైన
 కంకర, రామూనిజ, మధ్వలని ఆంధ్రేశకభాషలే. నేటికాలంలో
 కొన్నికొన్ని తెలుగుకుటుంబాలలో నవీనమతకర్తలుగా ఎంచ
 బడే రామకృష్ణ, రధోస్వామి, హరనాథ, సాయిబాబావంటి
 వాళ్ళు తెలుగుకాదు; వాళ్ళకి తెలుగురాదు. తెలుగులో
 'చెలినా రామ్యుడు చక్రవర్తులు'గదా అంటే నాళ్లల్లో ఎవడూ
 తెలుగులో పుట్టినేలేదు. తెలుగు కవనం చెప్పిన కృష్ణరాయల
 వంటివాడికి చెప్పిన భాషలు గమనిస్తే అతడి మాతృభాష
 తెలుగే అని తేల్చడం కష్టం. తెలుగువాళ్ళ రాజ్యల్లోనూ
 రాజ్యల్లోనూ చాలామంది తెలుగుని పోషించినా, దూరసంబంధ
 బాంధవ్యాలు కలవాళ్ళవడించేత, వాళ్ళల్లో వలుపురికి తెలుగు
 రాదు; వచ్చినా లిపి తెలియదు; తెలిసినా అన్వయం చిక్కదు.
 తెలుగుా చెప్పి, తెలుగుపోషణ చేసినవాళ్ళు గుడుగుడు
 గుంచంలో ఎడ్డారు. నేటికీ గొప్ప తెలుగువాళ్ళు తెలుగు
 వచ్చినా వాడరు. తెలుగు వాడకుండా ఉంటేగాని తెలుగు
 వాళ్ళచేత గొప్పవాళ్ళుపించుకోలేరు. తెలుగుదేశం విడిచి
 అన్యత్రా పెల్లిన తెలుగువ్యక్తి మొక్క గొప్పతనంగాని తెలుగు
 కళ్ళకి ఆస్తూండదు. వీటినిబట్టి చూడగా ఆరాధించడానికి,
 పూజించడానికి, మెచ్చడానికి, నమస్కరించడానికి, దానాహం
 చెయ్యడానికి, శిరసావహించడానికి, విశ్వసించడానికి, ఆంతర్యం

ఇవ్వడానికి అవకాశవాళ్ళు - దేవుళ్ళు, చిల్లర దేవుళ్ళు, ఋషులు, చిల్లర ఋషులు; మతకర్తలు, చిల్లర మతకర్తలు, పాలకులు, చిల్లర పాలకులు - యానద్విశిష్టమూ తెలుగుప్రజేయం లేని వాళ్ళయితే శివు తెలుగుజనానికి మనస్సు స్థిమితపడదుగావును, హృదయం తృప్తిపడదుగావును అని తెలుసుంది. పై చెప్పిన మధ్యవర్తుల్లో ఎవరు తెలుగుబాధ అవగాహన చేసుకుని పెద్ద దేవుడికి శిమర్ని సిఫాయ్యచేస్తారనో తెలుగువాళ్ళ ఉద్దేశం! తెలుగు తెలియని పై మధ్యవర్తుల ముఖతా పెద్ద దేవుడు తెలుగుక్షోభ ఇంతవంతు ఒళ్ళు-మాటలా వినివుంటాడా అని! ఔం! దిశ్రువుతుంది. చొగడ ఎవ్వడూ తెలుగురసభే విని ఉండకపోతే పెద్ద దేవుడికి ముందుముందు మం లేనతెలుగు తెలుస్తుందో ఇంజెక్షన్ ఇవ్వాలో! అదినరి, కీడంచి శులెంచ మన్నాడు - అనలు ఆ పెద్ద దేవుడికి తెలుగువచ్చునో, లేకపోతే శిగిని తెలుగువాల్లాల్లి ఆయన్ని మొదట తెలుగుబళ్ళో పడేసి ఆధమం ఏ 'బేసిక్' తెలుగో సృష్టించి నేర్పి శిరవాత తెలుగులో అతడితో వ్యవహరించాలో! ఏమో! తెలుగుగురించి పెద్ద దేవుడికి ఇంకా ఏం పాట్లు రాకాయో ఎవడెరుగును!

(2) ఒక తెలుగువాళ్ల ఇడన్ పార్టీలో ఇడన్ యొక్క ప్రధమసృష్టికర్తలు అరవలా, ఆంధ్రులా అనే మీమాంస వచ్చింది. మూడువందల ఏళ్ళకిందటినించీ ఆ పేరు తెలుగులో ఉందని ఒక ఆంధ్రుడు ప్రమాణాలిచ్చాడు. కాని వస్తువ్యయం లేకుండా, నేవలికంగా ఇడన్ చెయ్యడంలోని నేర్పు ఇడన్ కి

సాంబార్ కి ఉండే అన్యోన్యరసాయనికమైత్రి అవిష్కరించడంలోని సూక్ష్మబుద్ధి కనపరచినవాళ్ళు అరవలేగనక అరవంలోంచే 'ఇడన్' తెలుగులోకి వచ్చిఉంటుందని ఇంకో ఆయన అన్నాడు. వయినం తెమల్లేదు. వాల్లిద్దరూ కేకలేసుకుని, తిట్టుకుని ఇద్దెన్ను పుచ్చుకుని కొట్టుకున్నారు. తక్కినవాళ్ళు యథాశక్తిచొప్పున ఏమీ చెయ్యలేక నోరుతెరిచి మధ్య సుంచున్నారు. తరవాత ఒక చిన్న పార్లమెంటరీవాదన పూర్వ లిఖితం చేసి అక్షరాలా, ఒడునుకుకు లేకుండా, కానిచ్చారు. అయినా కేసు పైనలుకాలేదు. ఆఖరికి, పోనీ గొప్పవాడుగా, నేడో రేపో వృద్ధిలోకి రాబోతున్నాడు ఆ మామ్రాతిం తెలియకుండా ఉంటాడా అనుకుని, లండన్ లో మంత్రిగావున్న సర్ యూ.ఎస్.సి ఇడన్ గారికి రాసి ఈ సంగతి స్థిరపరచడానికి ఒప్పుకున్నారు. ఉభయపక్షాలకీ జయకరమై సరియైన జవాబు ఆయన ఇవ్వలేపోతే వెంటనే ఎంత ఖరైదైనానరే ఈ విషయం యాదామిక్కి, ఈవ్ కీ అప్పీలుచేస్తారని అనుకుంటున్నారు. కొన్ని కొన్ని విషయాల్లో ఆంధ్రులకి మా చెడ్డ పట్టడం !

(3) ఈ మధ్య ఒక ముఖ్యపట్టణంలో నటనక్షత్రాలన్నీ, రంగతారల్నీ పోగుచేసి సంగీతనాటకం అడిస్తానని ఒకరు పూచీపడి శపథంచేశారు. మొత్తం రు. 1500 నక్షత్రానికి ఇవ్వడానికి ఒప్పుకుని ఉత్తరప్రత్యుత్తరాలు నడిపి, 15 రోజుల పూర్వం నించీ టిక్కెట్లు అమ్మించారు. ప్రదర్శనం తేసేనాటికి ఎక్కువమంది వందల రూపాయలు టిక్కెట్లు అమ్మకంవల్ల వచ్చి

నట్లు, నక్షత్రాలకి సామ్యు పూర్తిగా వంశకపోవడంవల్ల వాళ్ళు ఊళ్ళోకి రానట్టు తెలిసి నాటక ప్రదర్శనం ఆగింది. టిక్కెట్టు కొనుక్కున్న జనం నిమిత్తంలే వాళ్ళ ఎడట కోపం వహించి మోస్తైన తెలుగుంచనంలో ప్రతిజ్ఞలుచేశారు. ప్రదర్శనానికి రు. 1200 కొత్తపెట్టుబడితో మరోసంఘముగా ర్తం పెట్టబడింది. టిక్కెట్టు కొనుక్కున్న వాళ్ళు క్రోధానికి కల్లెం పెట్టి 'అలన్యం అయితే అయింది, ఎం జేస్తాం కర్నం' అనుకుని ఆలలేక, ప్రదర్శనకాలకి ఎగడ్తారు. ఆరోజుకి కూడా అనుకున్న నక్షత్రాల్లో ఒక నక్షత్రం కాండాంతరాలచేత రాక, అనుమతి లేకుండా తన పేరు అధ్వర్యులచే చేసినందుకు పూచీదారుమీద డిఫమేషన్ వేస్తానని రాశారుకుడానూ! రాగనాటక సభ వాళ్ళు ఆశాభంగంవల్ల కోపం వెయ్యి రెట్లయిపోయి టిక్కెట్టుసామ్యు వాపను కోరారు. నాటక కళాస్వాదన సళాంతంగా, సక్రమంగా జరిగేటట్టు చెయ్యాలని వచ్చిన పోలీసులు పూచీదార్ని అరెస్టుచేసి నాటక రంగంమీదకి హాజరుపెట్టారు. పూచీదారు "డిబ్బుంటే వాపను ఇచ్చేయ్యచ్చుగానీ, డబ్బు అయిపోయింది" అన్నాడు. సభ వాళ్ళు అంతి మరకే నాటకం చూసి వారీ ఎంతో కోపం వచ్చి వెళ్ళిపోయారు. వివిధమైన హాని పూచీదారుకి కలగకుండా కాబాడి పోలీసులు వంపేశారు. టిక్కెట్టు కొనుక్కున్న వాళ్ళ కోపం ఇంకా పెరుగుతూనే ఉందనిన్ని, ఆ కోపం రికార్డుచేయిస్తారనిన్ని, అది ఎవరిమీద చూపెట్టాలో అనే సంగతి నిర్ణయించడానికి ఓ కోపకళాపరివత్తు ఎడతా

రనిన్నీ అనుకుంటున్నారు. మొత్తంమీద నాలుగు దగ్గిరా ఉండే సామ్మ వీమై ఎవరిద్వారానో బ్యాంకులో పడడంవల్ల ఆ సగరంలో కొంత ఇన్ ఫ్లేషన్ తగ్గిందన్నీ, అల్లాటివి దేశో పకారమే అనిన్నీ ఆ సందర్భంలో టిక్కెట్టు కొనుక్కోనివార్యంతా ఏకగ్రీవంగా తీర్మానించారు.

(4) ఆంధ్రులకి 'ఆదర్శం' 'పూర్ణం' అంటే ఇష్టం. ఎదైనా సరే, ఉంటే ఎల్లా ఉండాలి అంటే ఆదర్శప్రాయంగా, మరి పూర్ణంగా ఉండాలి, లేకపోతే అన లుండకూడదు. ఎవరి ఏదైనా చేస్తే, ఎల్లాచెయ్యాలి! ఆదర్శంగా చెయ్యాలి. (అనగా ఏమిటేమిటో ఎవడూ, తనూ కూడా చెప్పడానికి వీల్లేవంత మహిమగా చెయ్యాలి) లేకపోతే! లేకపోతే ఎవీ మానేసి, నోరుముసుగుని వాజమ్మలా కూచోవాలి. సర్వసాధారణంగా ఈ రెండోమీన్తరు జరుగుతుంటుంది- అనగా శూన్యం! ఇదే ఆకాశం. అందుకనేగావును నేటి అధ్యక్షులైన తెలుగుభిక్షాకారి వృధివ్యాపస్తేజో వాయురాకాశాల లభిగురించి ఆలోచించి తెలుగుజాతికి ఆకాశపదార్థం సహజసమ్పత్తిలో ఉండడం వల్ల మరి స్వప్నే చెయ్యవలసిన అవసరం లేదని ప్రహించుకుని, వృధివ్యాపన్ములు ఇప్పించడానికి ఏర్పాట్లు చేయిస్తూ తేజోవాయువులు వాడుకోడానికి సలహాలు ఇస్తూఉన్నారు. భూత పంచకాన్నీ, ఆంధ్రజాతిని వీరు చాతుర్యంగా శోధించారు. "శోయ శోధిస్తుంది" అని శాస్త్రుంగదా!

(5) ఒక అబ్బాయికి జబ్బుచేసి, కార్నీ కార్నీ చుట్టంట

జోకపుట్టింది. ఆ జబ్బులో చుట్టముట్టేవాడు కాదు. మళ్ళీ అతడు చుట్ట కాల్చుగలగడం అనేది రోగం మళ్ళీం దనకోడానికి సూచనగదా అనిగావును, వాళ్ళ నాన్న “మావాడుమళ్ళీ హాయిగా ఎప్పుడు చుట్ట కాల్చుకుంటాడోగదా” అంటూ బెంగెట్టుకునేవాడు. అట్లాగే మేం చిరకాలం ఆంధ్రవేవరుమిల్లు గొట్టం కేసి చూస్తూ “ఈ మర ఎప్పుడు అడి ఈ గొట్టంలోంచి ఎప్పుడు పొగ వస్తుందో కదా!” అని బెంగెట్టుకున్నాం! కొంత కాలానికి మిల్లు నిర్వహించడానికి ఆంధ్రేశీరులు వచ్చితరవాత అంతవని బరిగింది. ఆంధ్రంలో వని జరగడానికి ఉండిపోయిన ఒక లోటూ పూడింది, మరి లంఘనాలు లేకుండా మర నడుస్తుంది అనుకున్నాం! కాని ఇంతట్లోనే మళ్ళీ ఆగిపోయి ఊరుకుంది. ఒక పైడింటుంది. తెలుగుగడ్డమీదికి బంగారీ మరాటి గుజరాతీవంటి ఏ ఆంధ్రేశీరు దొచ్చినా కూడా వని ఇంకేగావును నిస్సందేహంగా అస్థలలో ఏదో మాహత్వ్యం ఉంది. అప్పుడు రామడిమీద కేకలేసి కట్టాడని గాథ చెప్పే స్థలం ఇదే అనో, దీనికి చాలా దగ్గరనో ఎదేనా కాననం దొరుకుం దేమా అనిబంతిగా వచ్చింది వ్యవహారం!

(6) ఈ రాజమండ్రికాలేజీ పూర్వ విద్యార్థినంఘంలో చాలా మంది పృథ్వి పునఃపులు ఉన్నారనే విచారమేనా లేకండా, చిర కాలంంచి ఓర్వబోయిన ఎసోసియేషన్ అని ఉంటూండే పేరు పోబట్టి ఈ సంఘానికి ఓర్వనూడెట్స్ ఎసోసియేషన్ అనే మారుపేరు పెట్టించడానికి తగినకారణ భూతులైన సోదరి

మణులు విద్యానంతరం ఆంధ్రగృహభ్యుదయానికే కాక, ఆంధ్ర దేశాభివృద్ధికి కూడా తోడ్పడ గలందులకు తీర్మానించుకున్నారని తెలుస్తుంది.

(7) పురపాలకవర్గాన్ని చూస్తే ముచ్చటెసిపోతుంది. తమకి డబ్బు ముప్పివేసిన మహామహులకే తను ఓటు అవబడే మానవత్వాన్ని అమ్మకుని, పురమహాజనం పాలకవర్గ సభ్యుల్ని సృష్టించుకుంటారు. విశేష వ్యయంతో అటుంటి గౌరవ సభ్యత్వం ఆర్జించిన పాలకసభ్యులు స్వంత పెట్టుబడి సంకలిమరిచి పోవాలనిన్నీ, నిమ్మకమ్మ కన్న మాత్రమే చేస్తూ నిరంతరం జన సేవ సాగిస్తూ ఉండాలన్నీ పురజనందొక్క తరవాత కోరికలు! ఎక్కడ సాగుతాయో! అక్కర్లు ఉడిస్తే కొదాను గీలు పండుతాయో! దబ్బోసి సభ్యత్వం కొనుక్కోడం పెట్టి చెయ్యడానికి, మట్టితినడానికినా! పెట్టుబల్లనా దక్కాలా! పురజనానికిండే ఉమ్మడికస్తులు బోలెడు: దొడ్లు తోటలు పండ్లభవనాలు వీధులు బహుళ మునలైన భూమి-కాలవలునుగురూలవలు చెరువులు నూతులు వగైరాలలోని జలం-ప్రాణం తీసే శత్రుత్వమేకాని స్నేహవృత్తులు లేని దీపాలు-వీటిల్లోంచి గుణవృద్ధిగా బయల్దేరే సునాసనతోనూ, దోమల్తోనూ ఉండే వాయువు - ఊమదాటి కొంత మీరవరకూ మాడా ఆకాశం! ఇల్లాగా పంచభూతాత్మికం! ఇటువంటి ఉమ్మడి ఆస్తిని జనం తరపున రక్షించి ఉద్ధరించడానికి డబ్బు కావలసిఉంటుంది గనక అది పురజనం దగ్గర్నుంచి పన్నులరూపంగా వసూలు చెయ్యడం విషయంలో పురపాలక వర్గంలో సభ్యులు ఒళ్ళిదా అన్నట్టు

కలిసి పోతారు. ఇదితప్ప బహుశా అంతా కలిసే నిషయం మరోటి ఉండదు. అక్కణ్ణించి నిష్కామకర్మలో చెయ్యవలసిన వ్యయం గురించి వగ్గలో పార్టీలు పుట్టడం, అపార్టీలు రెండుకంటే ఎక్కువ కాకుండా చెయ్యడానికి తడిసుత్సాలు జరగడం! కాని వాటిల్లో చిన్నపార్టీ ఏదో, పెద్దపార్టీ ఏదో తేల్చుడానికి బ్రహ్మశ్రవ్యం కాకుండా ఉండడం! ఎంచేతనంటే, చిన్నపార్టీలానే కనిపిస్తూ కన్ను మూసి తెరిచేవరికి అది అంజనీలుతో కలగా పెరిగిపోయి కనిపించడం, మరోటి మంచి మేతమేసిన పెద్ద పార్టీలానే కనపడుతూ మనం అల్లావెళ్ళి ఇల్లా ఎచ్చేనరికి శల్యావశిష్టంగా శుష్కించిపోడం జరుగుతూంటాయి! ఇక అంత చాంచల్యంగల పార్టీల్లోని నభ్యులు అదృష్టవశంచేత పురం పాలించడం ఎరిగినవాళ్ళో, ఒకవేళ పురం పాలించడం అనేది విశ్వప్రయత్నంచేసి తెలుసుకున్నా ఆ ఒళ్ళిటినూత్రం ఎవ్వరుపడితే అన్నడు చటుక్కున మరిచి పోగల ప్రజ్ఞ ఉన్నవాళ్ళో, తమరి హక్కుల్ని గురించిన నిబంధనలునూత్రం బోధపడి తమ బాధ్యతల గురించిన నియమాలు అవగాహన కానివాళ్ళో, జబ్బువుపై శరీరదార్ధ్యమే కలిగి ఎదేనా కుర్రలాంటిది ఎడటివాడిమీద విసరవలినాచ్చినా, అనశలవాడు చిన్న కోసుబల్లలాంటిది తమమీద గిరవటేసి నవ్వుడు కామగోవలినాచ్చినా సామర్థ్యం, నేర్పు, భావానం, స్పృహ కలవాళ్ళో అయారా, పురజనానికి బాందోలోనే మూత్రం! ఒకే శరీరంయొక్క కాలు కలసి తన్ని, నోగు

చేతిని కరిచి, నేలు కన్నాడిచి, చెయ్యి పొట్టని కుమ్మి వ్యవహరించేటప్పుడు ఆ శరీరాన్ని పాలించడం కష్టమూ, కష్ట తరమూ! అల్లానే పురపాలనకూడా చాలా కష్టం! పురు అంటే శరీరంకూడానూ!

(8) ఇది యంత్రయుగం. జీవితసౌకర్యాల సమిత్తం భవ దినమూ కూడా కనిపెట్టబడే యంత్రాలకి వాడులేకు. ఎలాచీ, అవన్నీ జనానికి అందుబాటులోకి వచ్చేసరికి ఆలస్యం అవుతూ ఉంటుంది అవికాక చంద్రుడియొక్క ప్రతిబింబం భూమిదగ్గి ర్నింది ఇరవై అయిదుమైళ్ళ దూరంలోమాత్రమే పడేటట్లు చెయ్యగల లెన్సు తయారుచేయగలిగారు. ఆ లెన్సుతో ఒక వేళ అంగారకుడులో జనం గనక ఉంటే, వాళ్ళుకూడా ప్రత్యేకంగా మనిషి కనపడిపోతారట! ఇక, సజుగానే అంగారక జనం కనిపించారా, యూరప్, అమెరికాఖండాలవారంతా పరిగెట్టి అంగారకుడులో నలసరాజ్యాలు స్థాపించి, తన్వసరి అయిదే యుద్ధాలు చేస్తారు. అన్నట్టు అల్లాం టెక్సోసములో కూడా మనకిమనకి కాట్లాటలు కదరకపోదామని స్వరాజ్యం చేతిలో పడిదు, పడినా మననాడే మరోడు అది ఉన్నవాడి దగ్గింది ఉండలాక్కుని పార్లెంట్లో అంగారకుడిలోకి వెంటి చేస్తాడు. ఏ గ్రహాలు ఏమట ఆయేది యథావ్రకారాసి లోటు లేకుండా మనకి తయారవుతుంది! -మరొకటి. ఆమధ్య ఆకాశం మీద ఎక్కడో తెల్లటి మచ్చలాంటిది ఒకటి గోచరించుచుం. కొత్తగా తయారుచేసిన ఒక పెద్ద లెన్సుతో దాన్ని చూడగా

అందులో పదివేలకి పైగా సత్కర్తలు ఉన్నట్టన్నూ, ఒక్కొక్కటి మన సూర్యుడికి ఓ వెయ్యిరెట్ల పై జాలో ఉన్నట్టన్నూ తెలిసిందట. మన సూర్యుడికి సత్తరకాళ్లు అయిన మన భూమి మీద ఉండే వధిలికి ఎన్నుకోబడ్డ ఒక్కొక్క అభ్యర్థుడు మరి తనంతవాడు సృష్టిలో తదనుకోవలసిన అవసరం కనపడదా! కాని అనుకునేవాళ్లున్నారు !! మరోచిత్రమైన యంత్రం కనిపెట్టారు. అది ఒక టోపికకారంలో ఉండే ఎలెక్ట్రిక్ యంత్రం! అది ఫరించి విద్యార్థి క్లాసులో సర్రవోవచ్చుట-కాదు, సర్రవోనాలిట! ఆ యంత్రం అప్పుడు జరిగే సంగతులన్నీ విద్యార్థి మెదిడు! బదలానుంచి వాడు లేవగానే ఆ సంగతుల్ని వాడి స్పృహకి తెస్తుండిట! ఆరీతిగా విద్యార్థియొక్క స్పృహలో! వచ్చిన సంగతులకి మరుపు అనేదే ఉండిదుట! వరా:— అటువంటి రకమే సర్రవోతూన్న మేష్టరుచేత మేష్ట రనుకున్న చాతం చెప్పించగల యంత్రం వచ్చినా కాగానే శిండునుగదా అని పరితపించే మేష్టర్లు ఉంటు ఉండవచ్చు. వాళ్లందరికీ స్రస్తుతం అలాంటి యంత్రం రాలేదు కనుక మన సానభూతి. ఆ యంత్రంకూడా వస్తే వాళ్ళకి మన ధన్యవాదాలు !

(9) ఆరీతులైనవాళ్లకి పవిత్రాపవిత్రాలంటూ ఉండవుకాక, అట్టుకీ ఉంటాయి. అందులోనూ కొందరు పవిత్రమని ఎంచే దాన్నే మరోకొందరు అట్టులు భవవిత్రం అని ఎంచడం చాలా నార్లు జరుగుతుంటుంది. మనముల్లోకాటు భాషలూ అల్లానే అయినాయి, వాటి కేముచ్చిందో! చూడండి. 'చాకో'

అంటే ఒకభాషలో 'పవిత్రం', 'ఇస్తాన్' అంటే 'స్థానం' అని అర్థాలు! అటువంటి పవిత్రస్థానాన్ని ఆ భాషలో ఉచ్చారణ చెయ్యగానే మనోభాషలో అర్థం పవిత్రం కాకపోడం సరిగదా కేవలం అపవిత్రంగాకూడా ఉంటుండడం చాలా శోచనీయం. భాషల ఘోషవల్ల ఎన్ని మారాముళ్లనుకున్నానో, నిక్కుమాలిన మారాముళ్లు!

(10) మరొక్క సంగతి. ప్రస్తుతం యుద్ధం అనీ, శాంతి మార్యోదయం అనడానికి అగణోదయం అయిందని యుద్ధ వేస్తూ సెలవిచ్చారు. యుద్ధం అపోడం మూడు మూస్తే ధ్లుగా—ఒకటి: ఒకరు కాళ్లు అప్పగించగా రెండోవాళ్ళు కాళ్లు బేరానికి రావడం! రెండు: కొట్టకుకీవాళ్ళకి విసిగెత్తి పోడం! లేక, మూడు: యుద్ధానికి విసిగెత్తి ఆది ఏ అంగార కుడులోకో రేచిపోడం! ఏ విషయంనూకూడా జోస్యం చెప్పడం కొంచెం ఇబ్బంది. అందులో ఏదేనా సంభవానికి ముందే స్పష్టార్థపదాల్లో జోస్యం చెప్పడం మరీ చిక్కు! అయినా సాహసించి ఇల్లా చెప్పవచ్చు: చాలాకాలం ఈ నెలాఖరుకో, ఇంకా ఏమన్నా సశేషం ఉంటే వచ్చే ఏప్రిల్ నాటికో యుద్ధం ఫీదాగా ఆగిపోతుంది! "ఎల్లా చెప్పగలవ్? ఒకవేళ ఆక్క రోలే!" అని ఎవరికేనా సందేహం కలగవచ్చు. ఒకవేళ ఆక్క రోలే, వానిండి, దానిమూల దానికే ఉంటుంది! నయ్యాన్నీ నయ్యాన్నీ చెప్తా! కాళ్ళావేళ్ళా పడి చితిమాలాం! నోరూ పత్తి బాదుకుని కేకలేస్తాం! "విమానం" రోజులం ఎవక

